

ArtEZ hogeschool voor de kunsten

JAARSTUKKEN 2017

Voorwoord

ArtEZ hogeschool voor de kunsten staat er al jaren goed voor. De studentenoordelen over en accreditaties van onze opleidingen bevestigen dat telkens weer. In 2017 telde ArtEZ de meeste topopleidingen binnen het hbo-kunstonderwijs in Nederland en de masteropleiding DAI Art Praxis werd beoordeeld als de allerbeste masteropleiding van Nederland van alle hbo- en wo-masteropleidingen. Daar zijn we natuurlijk trots op en deze positie willen we graag verstevigen.

In ons instellingsplan 'Here as the Centre of the World' zijn doelen geformuleerd op basis waarvan ArtEZ zich onderscheidt en duidelijk positie inneemt. Hiervoor heeft ArtEZ onder meer in innovatie, masteropleidingen en onderzoek geïnvesteerd. Zo zijn met diverse (academische) partners innovatieprojecten gestart en uitgevoerd, waarvan de eerste concrete resultaten zichtbaar zijn.

We leren onze studenten kritisch naar de samenleving te kijken en maatschappelijke vraagstukken vanuit artistiek oogpunt te benaderen. Met de kennis en inzichten die we ontwikkelen en uitdragen wordt niet alleen ons onderwijs continue vernieuwd en verrijkt, maar hebben we ook impact in de wereld. ArtEZ bouwt hiermee aan haar positie en reputatie in het onderwijsveld en de kunstwereld.

Met haar academies in Arnhem, Enschede en Zwolle is ArtEZ een duidelijk betrokken partner in deze steden. Ze draagt bij aan een levendig cultureel klimaat, zorgt met haar studenten voor dynamiek en geeft impulsen aan projecten op basisscholen en vooropleidingen voor jong talent. We werken samen met (regionale) culturele partners, gemeenten, academische partners en het bedrijfsleven om onze maatschappelijke positie te versterken, het belang van de kunsten uit te dragen en een springplank te bieden voor onze studenten en alumni.

Aan de hand van passages uit het instellingsplan geeft dit jaarverslag u enkele voorbeelden van belangrijke resultaten van ArtEZ uit het jaar 2017.

College van Bestuur ArtEZ

Marjolijn Brussaard, voorzitter
Nishant Shah, lid

Het jaarverslag 2017 is vastgesteld door het College van Bestuur op 26 juni 2018 en goedgekeurd door de Raad van Toezicht van de Stichting ArtEZ.

Kerncijfers

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Totaal ingeschreven studenten	2934	2876	2880	2929	3054	2949
Totaal fte personeel in dienst	442	435	424	439	434	444
Totaal baten	55.243	53.823	55.004	53.754	51.898	50.109
Totaal lasten	55.845	53.870	53.400	52.354	52.373	50.141
Exploitatieresultaat	-602	-47	1.604	1.399	-475	-32
Eigen vermogen	21.617	22.220	22.267	20.663	19.266	19.739
Totaal vermogen	40.236	41.071	41.770	40.055	39.842	41.409
Solvabiliteitsratio	0,54	0,54	>0,53	0,52	0,48	0,48
Liquiditeit	1,02	1,04	0,93	0,65	0,54	0,74
Rentabiliteit	-1,0%	-0,1%	2,9%	2,6%	-0,1%	0,0%
Rijksbijdrage/totaal baten	83,7%	84,0%	82,1%	81,8%	81,8%	83,1%
Personele lasten/totaal lasten	71%	69,9%	69,1%	64,1%	63,9%	69,2%
Totaal lasten/aantal studenten	19,0	18,7	18,5	17,9	17,1	17,0
Personele lasten/aantal studenten	13,4	13,1	12,8	12,4	12,0	11,8
Personele lasten /fte in dienst	89,2	86,6	79,3	76,4	77,2	78,1

Inhoud

1	JAARVERSLAG	5
1.1	EXCELLENTIE ALS STANDAARD	5
1.2	ROBUUST ONDERWIJS.....	6
1.3	MASTERS EN ONDERZOEK.....	10
1.4	HERE AS THE CENTRE OF THE WORLD.....	12
1.5	ORGANISATIE	15
1.6	PERSONEEL	20
1.7	FINANCIËN	25
1.8	RISICOBEBEERSING EN INTERNE CONTROLE.....	32
1.9	HUISVESTING	33
1.10	SERVICEBEDRIJF	34
1.11	HORIZONTALE EN VERTICALE VERANTWOORDING	35
1.12	NOTITIE HELDERHEID	36
1.13	VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT.....	37
2	JAARREKENING	41
2.1	BALANS PER 31 DECEMBER 2017.....	41
2.2	STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017.....	42
2.3	KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017.....	43
2.4	TOELICHTING EN GRONDSLAGEN BEHORENDE BIJ DE JAARREKENING 2017	44
2.5	TOELICHTING OP DE BALANS	50
2.6	TOELICHTING BIJ DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	59
2.7	OVERIGE GEGEVENS.....	68
3	BIJLAGEN	73
3.1	GEGEVENS STICHTING ARTEZ.....	73
3.2	ORGANOGRAM ARTEZ.....	74
3.3	KWALITEITSINVESTERINGEN	75
3.4	GEWONNEN PRIJZEN, BIJZONDERE EVENEMENTEN EN PRESTATIES.....	76
3.5	OPLEIDINGENOVERZICHT 2017-2018	79
3.6	KENGETALLEN STUDENTEN	80
3.7	KENGETALLEN PERSONEEL	85
3.8	VERANTWOORDING SUBSIDIES	90

1 Jaarverslag

1.1 Excellentie als standaard

ArtEZ staat voor kunstonderwijs dat naar internationale maatstaven van erkend hoge kwaliteit is. Afgestudeerden kennen hun positie en kracht, hebben hun artistieke en vakmanschap ontwikkeld en weten deze - in samenwerking met anderen - maatschappelijk betekenis te geven. Zij zijn voorbereid op een professioneel bestaan op het hoogste niveau binnen een internationale context.

Wij verzorgen onderwijs dat is gericht op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten, zodat onze studenten goed voorbereid zijn op een succesvolle loopbaan waarin kunst, kennis en creativiteit centraal staan. We leiden onze studenten op voor een brede variëteit aan beroepsrollen binnen cultuur, samenleving en economie. Onze docenten zijn actief en toonaangevend in de beroepspraktijk leiden studenten op tot kunst- en cultuurprofessionals die hun vakmanschap, artistieke en ondernemingszin in samenwerking met anderen maatschappelijke betekenis weten te geven.

Eind 2015 stelde ArtEZ haar Instellingsplan 2016-2021 *Here as the centre of the world* vast. De afgelopen jaren zijn de belangrijkste doelen en prioriteiten bepaald in overleg tussen College van Bestuur, directeuren, lectoren, masterhoofden en hoofden van ondersteunende diensten. Op basis daarvan zijn de volgende hoofddoelen geformuleerd:

- excellentie als standaard voor alle opleidingen,
- de student staat centraal,
- versterken van onderzoek,
- vergroten van de regionale, nationale en internationale netwerken,
- streven naar diversiteit.

Het Nederlandse kunstonderwijs presenteerde eind 2016 de nieuwe agenda KUO NEXT 2016-2020. Na de afgelopen vier jaar met succes het gezamenlijke sectorplan te hebben uitgevoerd, intensiveren de hogescholen de komende vier jaar hun onderlinge samenwerking. De agenda is gezamenlijk opgesteld door de opleidingen in afstemming met externe partners en hun agenda's: Kunsten '92, Federatie Cultuur, Fonds Cultuur Participatie en Jeugdcultuurfonds en organisaties uit de creatieve industrie. De hoofddoelen zijn:

- open voor divers talent en maximaal toegankelijk voor een hoogwaardige instroom van studenten,
- flexibel vanwege zijn variëteit in opleidingsroutes in het kunstvak op school en online, voltijd en deeltijd,
- een lab voor research & development met een stevige basis voor een derde cyclus praktijkgericht onderzoek,
- internationaal gepositioneerd en tegelijk verbonden met de landelijke en regionale agenda's.

Deze doelen sluiten naadloos aan bij de doelen die ArtEZ in haar instellingsplan heeft geformuleerd.

1.2 Robuust onderwijs

We stellen hoge ambities aan onze basiskwaliteit. De komende jaren werken we naar een situatie waarin de meeste bacheloropleidingen goed of excellent zijn. Bij de masteropleidingen accepteren we geen voldoende meer; deze moeten allemaal goed of excellent zijn. Daarbij kijken we zowel naar externe standaarden als naar onze eigen kwaliteitsstandaarden.

Dit streven wordt gehaald, als we kijken naar hoe studenten van ArtEZ over hun opleiding denken. Uit de Nationale Studenten Enquête (NSE) van 2017 blijkt dat zij zeer tevreden over hun opleiding zijn. Op 54 van de in totaal 83 vragen scoort ArtEZ zelfs significant hoger dan het landelijke gemiddelde.

Op 12 van de in totaal 17 thema's behaalt ArtEZ een score van 3,5 of hoger (op een schaal van 1 tot 5). De ArtEZ-studenten zijn met name zeer lovend over hun docenten, in het bijzonder wat betreft hun inhoudelijke deskundigheid en betrokkenheid. Scores daarvoor zijn 84,1 respectievelijk 79,5 procent tevreden tot zeer tevreden.

Bijna 84 procent van de ondervraagde studenten gaf aan tevreden tot zeer tevreden met hun studie in het algemeen te zijn. De inhoud van het onderwijs wordt hoog gewaardeerd. Met name geldt dat voor het niveau en de mate waarin de inhoud uitdagend is. Daarop wordt 87,4 respectievelijk 75,4 procent tevreden tot zeer tevreden gescoord. Verder waarderen studenten de sfeer en de stages zeer hoog.

Nieuw in de NSE van 2017 was het thema internationalisering. Hogescholen en universiteiten scoorden daarin landelijk lager. Dat gold ook voor ArtEZ. Met name op de vragen over de mate waarin studenten gestimuleerd worden om in het buitenland te studeren (33,3 procent is tevreden tot zeer tevreden) en de mogelijkheden die opleiding daartoe bieden (45,2 procent) wordt lager gescoord dan op andere thema's. Interessant en verheugend is dat de behoefte aan internationalisering bij studenten landelijk is toegenomen en zo ook onder ArtEZ-studenten. ArtEZ herkent deze ontwikkeling en werkt nauw samen met internationale partners om internationalisering binnen onze bachelors beter vorm te geven.

In de Keuzegids HBO 2017 waren maar liefst vijf opleidingen van ArtEZ aangemerkt als de beste van Nederland. In totaal ontvangen negen bacheloropleidingen van ArtEZ het predicaat 'topopleiding'. Daarmee heeft ArtEZ in 2017 de meeste topopleidingen binnen het hbo-kunstonderwijs in Nederland.

De vijf beste bachelor studies van Nederland zijn ArtEZ' studies Muziektherapie, Fine Art Arnhem (Base for Experiment, Art and Research/BEAR), Vormgeving Enschede (studies Moving Image en Crossmedia Design), Docent Theater Arnhem en ArtEZ Toneelschool.

De negen Topopleidingen van ArtEZ in 2017:

Arnhem: Fine Art (BEAR), Theater, Dans, Docent Theater.

Enschede: Docent Muziek, Vormgeving (de studies Moving Image en Crossmedia Design) en Muziektherapie.

Zwolle: Docent Muziek, Docent Theater.

Uit de Keuzegids Masters 2017 bleek dat de masteropleiding DAI Art Praxis (Dutch Art Institute) van ArtEZ hogeschool voor de kunsten is beoordeeld als de allerbeste masteropleiding van Nederland van alle HBO- en WO-masteropleidingen. Samen met de master Werkplaats Typografie (officieel master Typografie) krijgt deze master het predicaat topopleiding. Daarmee behoorden zij volgens de Keuzegids Masters 2017 tot de top van het Nederlandse HBO- en WO-onderwijs. ArtEZ zet steeds meer in op onderzoek binnen de kunsten. Dit vertaalt zich naar meer kwalitatieve masteropleidingen.

In 2017 is de masteropleiding Kunsteducatie (voltijd en deeltijd) gevisiteerd ter voorbereiding van heraccreditatie in 2018 door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De opleiding kreeg het oordeel 'goed' van de visitatiecommissie. Andere opleidingen van ArtEZ staan voor 2019 en later op de rol om gevisiteerd en geaccrediteerd te worden.

Daarnaast is ArtEZ in 2017 gestart met het ontwikkelen van een programma voor het expliciteren en verder verbeteren van de kwaliteitszorg.

Wij verzorgen onderwijs dat focust op de artistieke, intellectuele en persoonlijke groei van studenten. We bereiden hen voor op een succesvolle loopbaan waarin kunst, kennis en creativiteit centraal staan. We leiden studenten op voor het kunstenaarschap, maar ook voor een variëteit aan beroepsrollen binnen cultuur, samenleving en economie. Onze opleidingen kenmerken zich door artistieke, engagement, samenwerkingsgerichtheid, professionaliteit en vakmanschap. Ze bewegen continu mee met vernieuwende toepassingen binnen wetenschap en technologie.

De beste gelegenheid waarop studenten tonen welke artistieke, intellectuele en persoonlijke groei zij hebben doorgemaakt, zijn de ArtEZ Finals (de presentatie van het afstudeerwerk). In 2017 gebeurde dat met het thema *Discover*. Met de Finals van 2017 presenteerden meer dan zeshonderd studenten in de voorzomer- en zomermaanden hun eindwerk. Dat gebeurde in de vorm van dans- en theatervoorstellingen, concerten, performances, modeshows, exposities en andere presentaties in Arnhem, Zwolle, Enschede en daarbuiten. Sinds 2017 zijn de presentaties bovendien online te volgen op het platform finals.ArtEZ.nl. Daarop zijn alle afstudeerders te vinden met voorstellingen, verhalen, exposities, presentaties, data, onderzoek, sociale media, film en locaties te vinden. Ook zijn de Finals te vinden op de Facebook-, Instagram-, Twitter- en YouTube-kanalen van ArtEZ.

Ook vóór hun afstuderen presenteren studenten zich aan het publiek. Zo wordt het jaarlijkse Mini Dans Festival van ArtEZ geheel georganiseerd, choreografeerd en gedanst door studenten van de opleiding Bachelor Docent Dans. In 2017 heeft het Festival meer dan 1000 euro opgehaald, dat is gedoneerd aan de National Institute of Arts (NIA) op Sint Maarten en zijn programma Art Heals. NIA zet zich in voor gratis danslessen, zodat de inwoners van Sint Maarten de trauma's van de orkaan die over het eiland raasde even kunnen vergeten. Naast openbaar toegankelijke dansvoorstellingen zijn workshops gegeven die speciaal op scholieren waren gericht.

ArtEZ zoekt meer samenwerkingspartners van buiten Nederland. We verhouden ons steeds vaker tot relevante instituten in de wereld en we gaan er betekenisvolle relaties mee aan. Deze samenwerkingen komen niet toevallig tot stand; ze zijn gedreven door inhoud.

Tot de internationale samenwerkingsprojecten behoort het uitwisselingsproject tussen de bacheloropleidingen Theatre in Education van ArtEZ Docent Theater Arnhem, het Institut für Theaterpädagogik in Lingen (Duitsland) en de Yrkeshögskolan Novia van de Novia University of Applied Sciences in Vaasa (Finland). Docenten en studenten van de instellingen geven daarin gezamenlijk invulling aan het programma. Volgend jaar wordt het samenwerkingsproject vervolgd.

Verder organiseerde de bacheloropleiding Docent Dans in het kader van het Erasmus-plus partnerships project *Next Move* een werkweek met bezoek van RAMA uit Aarhus (Denemarken) en DOCH University of Dance and Circus uit Stockholm (Zweden). Dit heeft geleid tot een inspirerende week vol verdieping en uitwisseling, waarin gastdocenten, ICT-experts en -studenten overkwamen om samen te werken met docenten en studenten van ArtEZ. In het programma werden onderzoeksresultaten gedeeld en in-depth-sessies gehouden, waarin in kleinere teams thema's werden uitgediept. Een sociale media-expert zette de deelnemers aan tot nadenken over hoe je met een project als Next Move aansluiting vindt bij het werkveld of toekomstige studenten. ICT- en O&K-deskundigen informeerden over studentportfolio's, lectoren reflecteerden op de thema's uit het Next Move-onderzoek en professionele artiesten deelden hun expertise en zetten aan tot denken over het vak van de dans-/kunstvakdocent.

Bij ArtEZ werken studenten uit verschillende disciplines samen bij het uitvoeren van projecten en onderzoek. Regelmatig betrekken we daar externe partners en bedrijven bij. Studenten leren daardoor de perspectieven van verschillende disciplines te combineren.

Als illustratie hiervan kan het Winterlab van ArtEZ in Zwolle dienen. Studenten van Art & Design en Interieurarchitectuur werken er in kleine interdisciplinaire teams aan sociale vraagstukken. Deze vraagstukken zijn ontwikkeld door opdrachtgevers van buiten, door de opleidingen van de academie, door collega's en door de studenten zelf. Hierdoor leren studenten in ontmoeting elkaars expertise kennen, doen ze gezamenlijk expertise op en ontwikkelen ze ontwerpscenario's waar bundeling van krachten voor nodig is. Studenten leggen op de Winterlab-site van Facebook het hele proces vast,

waarbij ze begeleid worden door schrijfster Maartje Wortel. Hun werk leidt in 2018 tot een publicatie in de reeks Room for Human Matters, in het jaar waarin de kunstacademie in Zwolle 40 jaar bestaat.

Overigens wordt in het Winterlab ook gebruik gemaakt van ROOM, de fysieke, spirituele, didactische en communicatieve ruimte waarin de identiteit van de Zwolse academie, Human Matters, huist. Daarin wordt gediscussieerd over de toekomst van het kunstonderwijs en de relatie tussen academie en actualiteit. De ROOM-discussies zijn publiek toegankelijk.

Het ontwikkelen van ondernemerschap is voor studenten van groot belang. De meerderheid van ArtEZ-studenten vindt een beroepspraktijk als ZZP'er. We gaan daarom de komende jaren door met onze activiteiten op dit terrein. Ondernemerschap zit bijvoorbeeld in het beroepsprofiel versleuteld en blijft een onderdeel van ieder curriculum. Vanuit het nieuwe Valorisation Centre werkt ArtEZ actief aan het verbinden van studenten en alumni aan het werkveld.

Ondersteuning bieden bij het overbruggen van academie en arbeidsmarkt is voor ArtEZ een blijvend onderdeel van haar missie. Goed nieuws is dat de arbeidsmarktpositie van afgestudeerde kunstenaars sterk aan het verbeteren is. Zo blijkt uit een meting van de Kunsten-Monitor, waarin onderzoek wordt gedaan naar afgestudeerde hbo-kunstenaars. Dit onderzoek heeft geresulteerd in het rapport 'Van startende kunstenaar tot gevorderde: De loopbaanontwikkeling van kunstenaars in de eerste vijf jaren na afstuderen'.

In de meting worden de individuele loopbaanontwikkelingen van kunstenaars vijf of zes jaar na hun afstuderen vergeleken. Het rapport laat zien dat een stroeve start op de arbeidsmarkt lang niet altijd nadelige gevolgen heeft voor de verdere loopbaan. Het aandeel alumni dat werkzaam is op hbo-niveau steeg van 72 naar 78 procent. Het aandeel dat werkzaam is in het 'kerndomein', dus dat zowel een baan had in de eigen opleidingsrichting als op het eigen opleidingsniveau, nam zelfs toe van 53 naar 63 procent. Ook de lonen van de afgestudeerden groeiden fors: vijf à zes jaar na diplomering verdienen zij gemiddeld ongeveer een kwart meer dan een jaar na hun afstuderen. Dat neemt niet weg dat de arbeidspositie van sommige alumni enkele jaren na hun afstuderen juist is verzwakt. Gelet op de forse cultuurbezuinigingen van de afgelopen jaren is dat niet onverwacht.

ArtEZ-alumni Janneke van Gelder en Fenne Seadt hebben in het besef dat kunstenaars moeten worden behoed voor het 'zwarte gat' een plan ingediend. Hun ontwerp RUIS is een plek waar onderzoekers, muzikanten, acteurs en andere kunstenaars van verschillende vakgebieden elkaar ontmoeten en discussiëren over hun eigen kunst en die van anderen. Daarmee hebben de alumni een startersvoucher van 2500 euro ontvangen van Gelderland valoriseert!, een bruisend platform voor hedendaagse kunst, waarin ArtEZ, de Radboud Universiteit en de Hogeschool Arnhem Nijmegen samenwerken. Gelderland Valoriseert! versterkt het innovatieve vermogen in de regio Gelderland door financiële ondersteuning voor startende en innovatieve ondernemers.

Ieder van de studenten bij ArtEZ bezit een uniek talent. ArtEZ heeft bewezen daarop goed te selecteren: wij herkennen en benoemen talent direct bij het aannemen. Ons fijnmazige selectiebeleid en de uitgebreide begeleiding in het propedeusejaar zorgt voor een beperkte uitval. De komende jaren willen we deze competentie nog verder ontwikkelen.

ArtEZ in Arnhem is gestart met de Pre-Academy, bedoeld voor scholieren die hun vwo-, havo- of mbo4-opleiding succesvol hebben afgerond. ArtEZ wil daar scholieren mee helpen een juiste studiekeuze te maken. Deelnemers aan de Pre-Academy ondervinden hoe het is om te studeren aan een kunstacademie, waardoor hun keuze voor een vervolgopleiding beter is gefundeerd. Deelnemers volgen een intensief onderwijsprogramma van 26 weken. Daarin maken zij kennis met alle studierichtingen van ArtEZ Academie voor Art & Design Arnhem: Fashion Design, Product Design, Graphic Design, Interaction Design, Fine Art, Docent beeldende kunst en vormgeving en Creative Writing. De Pre-Academy staat in het teken van talentontwikkeling, waardoor docenten van ArtEZ gericht studieadvies kunnen geven. Deelnemers ontdekken hun eigen talent en mogelijkheden door zelf aan de slag te gaan. Zij stellen een portfolio samen voor toelating tot een bachelorstudie.

Open dagen zijn voor leerlingen en studenten een uitstekende manier om kennis te maken met ArtEZ. De open dagen van het afgelopen jaar, met het thema *Enter*, zijn zeer succesvol verlopen. In totaal

brachten bij de laatste open dag in 2017 ruim 2000 geïnteresseerden een bezoek, tegen zo'n 1700 in 2015. De bezoekende studiekeizers waren blijkens de enquête zeer positief over de open dag. Geroemd werden met name de sfeer en de aanwezige studenten en medewerkers. Bijna drie kwart van de bezoekers schrijft na de open dag dat de kans groot tot zeer groot is dat zij toelating willen gaan doen bij ArtEZ.

1.3 Masters en onderzoek

Lectoraten en masters brengen het onderzoek van ArtEZ de komende jaren naar een hoger niveau – in kwaliteit en samenhang. Lectoren en hun medewerkers bewegen zich in hun activiteiten regelmatig nomadisch door de organisatie. Ze zoeken actief naar verbindingen met masters en bachelors. Daarmee kan onderzoek invulling geven aan leemtes in het onderwijsaanbod, bijdragen aan valorisatie, bevorderen van disseminatie van ontwikkelde kennis en zelfs huidige initiatieven vanuit het onderwijs omzetten naar onderzoek.

Op initiatief van de lectoraten is in 2017 de vernieuwde ArtEZ International Research school (AIRs) van start gegaan. Deze school heeft tot doel de onderzoeksgemeenschap van ArtEZ te ontwikkelen en te professionaliseren door organisatie van meetups, conferenties en een winterschool over kunstonderzoek. Zo is de AIRs meetup van september georganiseerd binnen het kader van het Research Festival Muziek, waarbij aandacht is geschonken aan onderzoek in architectuur en mode.

Het programma van de AIRs is gericht op onderzoekers, masterdocenten en -studenten. In het onderzoeksbeleidsplan 'Ways of Research' worden drie domeinen van kunsteigen onderzoek genoemd: artistic research, design research en art based research. De lectoren en hun onderzoekers hebben in presentaties hun ideeën hierover toegelicht aan de hand van concrete onderzoeken en deze bediscussieerd met het publiek.

Verder heeft de Winter School van ArtEZ in 2017 haar eerste editie beleefd. Dit vijfdaagse evenement maakt deel uit van de AIRs en is eveneens gericht op onderzoekers en masterstudenten. In samenwerking met gastonderzoekers hebben zij een 'living lexicon' ontwikkeld over op art&design gebaseerd onderzoek.

Cultuurwetenschapper dr. Daniëlle Bruggeman is in 2017 benoemd tot lector Modevormgeving. Haar promotieonderzoek, deel van het project 'Dutch Fashion Identity in a Globalised World', was opgezet in samenwerking met José Teunissen en wijlen Dany Jacobs, beiden voormalig lector aan ArtEZ. In het voorjaar van 2018 heeft Bruggeman haar oratie gehouden. In het kort is haar opdracht: innovatief en diepgaand mode-onderzoek verrichten, een infrastructuur bouwen om interdisciplinair onderzoek te faciliteren in nauwe samenwerking met het Centre of Expertise, en het onderzoek en onderwijs van de Fashion masters aan laten sluiten. Zodoende kan zij samen met studenten de toekomst van mode te helpen vormgeven.

João Da Silva, kerndocent bij de masteropleidingen Theatre Practices en International Master Artist Educator, is eind 2016 aan de Universiteit Utrecht gepromoveerd op het proefschrift 'Risk-Taking and Large-Group Dance (Improvisation)'. Naast zijn werk als docent is Da Silva actief als onderzoeker voor het lectoraat Onderzoek in de Kunsten.

We investeren in onze masters. In 2015 kent ArtEZ negen masteropleidingen, in 2017 tien. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor het inrichten van meerdere flexibele en tijdelijke masteropleidingen. Dit resulteert in een uitbreiding naar veertien masters in 2021.

Het ministerie van OCW heeft in 2017 de master Muziektherapie officieel erkend en bekostigd. ArtEZ Conservatorium in Enschede is daarmee de enige kunsthogeschool in Nederland met een compleet aanbod op het gebied van muziektherapie. De masteropleiding, in september 2016 gestart als onbekostigde geaccrediteerde master, is voor muziektherapeuten een verdiepende vervolgstudie of een relevante omscholing voor musici en muziekdocenten. Met de erkenning van de opleiding mogen afgestudeerden de titel Master of Arts voeren en kunnen zij aanspraak maken op studiefinanciering. In totaal heeft ArtEZ daarmee sinds 2017 11 masteropleidingen.

Bij ArtEZ kan een student geen onderwijs consumeren. De student neemt er juist actief aan deel, zet de opleiding naar zijn hand en doet mee aan de build-up conversatie over de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

De jaarlijkse Nationale Deleuze Scholarship Conference kan als zichtbaar resultaat daarvan worden beschouwd. De zesde conferentie is in 2017 aan de AKI Academy of Art and Design in Enschede gehouden met als titel 'A grin without a cat' en als thema 'pedagogies'. Onderzoekers, studenten, kunstenaars en filosofen hebben, geïnspireerd door de filosofie van Gilles Deleuze, gedebatteerd en papers gepresenteerd aan de hand van de premisse dat wát wij leren onlosmakelijk verbonden is met de manier waaróp wij leren.

Naast offline programma's produceert Studium Generale de komende jaren vaker digitale producten. Deze inhoud verspreidt zij via het online platform van ArtEZ Press. Met dit platform biedt ArtEZ Press de onderzoeksresultaten die binnen de hogeschool tot stand komen een breed, toegankelijk podium.

ArtEZ Press beperkt zich echter niet tot de digitale snelweg. Tot de in 2017 verschenen publicaties behoort 'Verbeeldingskracht in zorgarchitectuur', geschreven door Ko Jacobs, Peter Masselink e.a. In het bij ArtEZ Press uitgegeven en in het Radboud UMC gepresenteerde werk staan poppenhuizen centraal die de beleving illustreren van kinderen met een beperking. Traditionele poppenhuizen zijn vaak een weerspiegeling van een bepaalde werkelijkheid. Maar wat als een kind die werkelijkheid nauwelijks of helemaal niet waarneemt, bijvoorbeeld door ziekte? Hoe moet het poppenhuis veranderen om nog recht te doen aan de beleving van deze kinderen? Achttien architecten hebben daarom een poppenhuis ontworpen en gebouwd voor kinderen met een ernstige energiestofwisselingsziekte. Deze huizen hebben een volledig andere betekenis en verschijningsvorm dan de pronkpoppenhuizen van rond 1750 of de weinig aan de fantasie overlatende hardplastic Barbiehuizen. Ze bieden nieuwe mogelijkheden, brengen de wereld in bed of laten door een krachtig beeld zien wat het betekent zo'n ziekte te hebben.

1.4 Here as the Centre of the World

Door het organiseren van effectieve ondersteuning en het centraal stellen van het primaire onderwijsproces komen we tot kwaliteitsverbetering. Alle studenten en medewerkers van ArtEZ mogen hoogwaardige ondersteuning verwachten. Om dit te bereiken werken we met gelijke aandacht en inzet voor de drie locaties van ArtEZ.

In 2017 is conform het Instellingsplan 2016-2021 een aantal organisatorische veranderingen doorgevoerd. Het dragende principe van het instellingsplan is het permanente streven naar excellentie in onderwijs en onderzoek plus het organiseren daarvan. Dat laatste gebeurt in overzichtelijke eenheden die zowel met hun regio als met de wereld verbonden zijn. In het plan worden gelijksoortige bacheloropleidingen per stad geordend in academies. Met de komst van de academies zijn faculteiten verdwenen en zijn masteropleidingen en lectoraten in een nieuwe structuur ingebed.

De organisatie van ArtEZ legt haar focus op onderwijs en onderzoek. Dat heeft geleid tot de oprichting van academies, een eenheid Masteropleidingen en een eenheid Onderzoek & Valorisatie. De laatste twee eenheden vormen tezamen de Graduate School. Het Servicebedrijf ondersteunt de organisatie.

De splitsing van het bachelor- en masteronderwijs heeft geleid tot een verschuiving van de Academie van Bouwkunst als organisatorische eenheid. De Associate degree Interieurvormgeving en de Bachelor Interieurarchitectuur zijn deel gaan uitmaken van de ArtEZ Academie voor Art & Design Zwolle, waar ze al gehuisvest waren. De masteropleidingen Architectuur en Interieurarchitectuur blijven bestaan en zijn deel gaan uitmaken van de eenheid Masteropleidingen. De masteropleidingen Architectuur blijven wel bekend als de 'Academie van Bouwkunst', omdat zij een begrip is geworden.

De organisatie van de Docentenopleiding Beeldende Kunst en Vormgeving (DBKV) is eveneens gewijzigd. De DBKV-opleiding in Arnhem is gaan vallen onder de ArtEZ Academie voor Art & Design Arnhem en die in Zwolle onder de ArtEZ Academie voor Art & Design Zwolle. Hiermee wordt beoogd de profielen van beide opleidingen te versterken.

ArtEZ laat haar bijzondere kwaliteiten, zoals de combinatie van ons vakmanschap met onze artistieke vernieuwingsdrang, nog meer doorwerken in de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

Vakmanschap en artistieke vernieuwingsdrang worden beloond. ArtEZ stimuleert met haar Innovatiefonds innovatief onderzoek en onderwijs jaarlijks met een subsidie van een miljoen euro. Opleidingen en onderzoeksteams van ArtEZ kunnen daartoe voorstellen indienen die verband houden met een jaarlijks wisselend thema, zoals diversiteit. In 2017 is voor het eerst gevraagd een 'expression of interest' in te dienen, die vroegtijdig inzicht geeft in de gevraagde financieringsvorm en de kans van slagen. Criteria zijn onder meer vernieuwingskracht, transformatie, samenwerking tussen stakeholders en verbinding met het thema.

Verder zijn op het online platform ArtEZ & Innovatie inspirerende verhalen te vinden van jong afgestudeerden. Studenten en kunstenaars worden er ondersteund bij en geïnformeerd over ideeënontwikkeling, financiering en eigendomsbescherming.

ArtEZ realiseert een nauwere samenwerking tussen het Studium Generale, ArtEZ Press, de Centres of Expertise, het toekomstige Valorisation Centre en de verschillende opleidingen. De expertise die zich hier bevindt, kan bijdragen aan het dissemineren en valoriseren van onze body of knowledge & skills.

In 2017 is Studium Generale onderdeel geworden van de Graduate School. Studium Generale blijft workshops, events en lezingen verzorgen waar kunst, wetenschap en maatschappij samenkomen. Voor iedere geïnteresseerde binnen en buiten ArtEZ zijn zij toegankelijk. In 2017 is het onderzoeksthema *Diversity for What?*. De ArtEZ-gemeenschap wordt geprikkeld betekenis te geven aan het onderwerp diversiteit in onder andere identiteit, economie en ecologie. Voor de komende jaren wordt het programma diverser met podcasts, meet-ups en expertmeetings.

Verder heeft Studium Generale in 2017 zijn tweejaarlijkse event gehouden onder het thema *Lost in Transition. Identity in a changing world*. Kunstenaars en wetenschappers uit binnen- en buitenland, zoals filmmaker en antropoloog Kapwani Kiwanga, onderzochten met studenten, docenten en geïnteresseerden identiteitsvraagstukken in de huidige tijd in bijzonder druk bezochte workshops en lezingen. Denk bij die vraagstukken zoal aan hoe identiteit wordt bepaald en welke invloed de veranderende wereld, afkomst, wortels, sekse en de relatie tot de ander daarop hebben. Wat kunnen andere culturen ons leren?

Bij ArtEZ werken studenten uit verschillende disciplines samen bij het uitvoeren van projecten en onderzoek. Regelmatig betrekken we daar externe partners en bedrijven bij. Ook onze docenten zoeken verbinding met vakgenoten uit andere disciplines. ArtEZ wil dat zijn competenties uitwisselen en elkaars onderwijs en vakinhoud verrijken. Het kan interessant zijn om multidisciplinariteit te zoeken buiten de kunsten. Opleidingen onderzoeken de mogelijke voordelen van het aanhaken bij sectoren die op het eerste gezicht niet logisch lijken aan te sluiten bij het kunstonderwijs.

Tot de multidisciplinaire samenwerkingsprojecten van ArtEZ behoorde het symposium 'Bruggen bouwen tussen de gezondheidszorg en de podiumkunsten'. Dit symposium, georganiseerd met ArtEZ' partners van de National Centre Performing Arts, had als doel om gespecialiseerde zorg, toegepast onderzoek en onderwijs verder met elkaar te verknopen. Het programma van het symposium van ArtEZ, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Sport Medisch Centrum Papendal was interactief, internationaal en gericht op zowel studenten als professionals. Themalijnen waren: multidisciplinaire samenwerking en communicatie: begrip- en discoursvorming; talentherkenning en talentontwikkeling van de beginnende professional; en fundamenteel en toegepast onderzoek.

Het symposium had bijzondere betekenis, omdat er steeds meer aandacht is voor multidisciplinaire samenwerking tussen zorgprofessionals en podiumkunstenaars. Beide velden kennen hierin uitdagingen in de ontwikkeling van hun talent en professie. Die kunnen het beste gezamenlijk tegemoet worden getreden om betere prestaties te leveren.

Verder biedt het Dutch Art Institute (DAI) van ArtEZ een uniek model voor artistiek onderzoek, kritische theorie en experiment, waar de grenzen van het kunstonderwijs worden overschreden. DAI is te kenschetsen als een Roaming Academy waar kunstenaars tevens onderzoeker, curator, performer, schrijver en uitgever zijn. Dat dit wordt gewaardeerd blijkt wel uit de toekenning van het predicaat topopleiding: in 2017 is de masteropleiding DAI Art Praxis door de Keuzegids Masters 2017 beoordeeld als de beste van alle hbo- en wo-masteropleidingen in Nederland.

ArtEZ zoekt meer samenwerkingspartners van buiten Nederland. We verhouden ons steeds vaker tot relevante instituten in de wereld en we gaan er betekenisvolle relaties mee aan. Deze samenwerkingen komen niet toevallig tot stand; ze zijn gedreven door inhoud.

Zo heeft ArtEZ bijgedragen aan de Innovation 800, een publicatie van de Cambridge University Students' Union en St James's House. Daarin wordt verhaald over acht eeuwen innovatief denken aan de universiteit van Cambridge. Een brede reeks aan onderwerpen is erin besproken – van de ideeën van Erasmus via de kunsten van Monty Python tot aan Silicon Fen, het Engelse equivalent van Silicon Valley. Innovation 800 brengt studenten, docenten, vernieuwers, recruiters en zakenleven samen en is in de woorden van Marjolijn Brussaard 'een inspiratiebron voor studenten om de vernieuwers van de toekomst te worden'.

De gebouwen van ArtEZ passen goed bij de opleidingen en studierichtingen. Ateliers, werkplaatsen, studio's en mediatheken voldoen in ruime mate aan de wensen van de opleidingen. Ze doen recht aan onze studenten. In alle drie de steden zitten onze academies en studierichtingen op hoogwaardige locaties. Dat is een belangrijke propositie en kwaliteit van ArtEZ, maar tegelijk een uitdaging. Onze gebouwen zijn unieke omgevingen die tegelijk permanent om kostenbewustzijn vragen.

ArtEZ vestigt zich blijvend in de creatieve corridor met de aankoop van de onderwijslocatie aan de Oude Kraan 74 in Arnhem. De continuïteit van het onderwijs is daarmee gewaarborgd. De aankoop past binnen het ArtEZ-brede Huisvestingsprogramma en binnen de Arnhemse strategie om de onderwijsactiviteiten te concentreren binnen de creatieve corridor. In deze creatieve broedplaats van Museum Arnhem tot en met het nieuwe Focus Filmtheater zal de gemeente de komende jaren verdere ontwikkelingen faciliteren.

Om ArtEZ verder door te laten groeien tot een toonaangevende hogeschool voor de kunsten maken we het niveau van onze topopleidingen de standaard voor al ons onderwijs en onderzoek. Het beste wat ArtEZ voor haar studenten kan doen: goede en excellente opleidingen bieden waar ze een leven lang op bouwen.

Deze aanpak voor de lange termijn werpt vruchten af. In de Cultuur Top 100 van 2017, die jaarlijks wordt samengesteld door NRC en DutchCulture, staan wederom tal van ArtEZ-alumni die hard aan de weg hebben getimmerd. Onder hen zijn Marc Manders, Marcel Wanders, Daan Roosegaarde, Viktor&Rolf en Jonas Staal. Iris van Herpen (Art & Design Arnhem) en Irma Boom (AKI Enschede) staan zelfs in de top 10.

1.5 Organisatie

Het College van Bestuur was nagenoeg geheel 2017 samengesteld uit Marjolijn Brussaard, voorzitter, Wim Fiselier, verantwoordelijk voor het bacheloronderwijs, en Nishant Shah, verantwoordelijk voor het masteronderwijs en onderzoek. De leden van het divers samengestelde College vulden elkaar uitstekend aan door hun bestuurservaring, visie op het hoger onderwijs, grondige kennis van de organisatie, onderzoekservaring, alsmede hun landelijk en internationaal netwerk. In december 2017 is Wim Fiselier met pensioen gegaan. Er is een recruitmenttraject gestart zodat in de loop van 2018 het College van Bestuur weer voltallig is.

1.5.1 Hogeschoolraad

De zittingstermijnen van de Hogeschoolraad en Deelraden zijn in 2017 in goed overleg verlengd. Hieraan liggen verschillende redenen ten grondslag. Enerzijds de bestuurlijke wisselingen van de afgelopen jaren waarvan de gevolgen nog voelbaar waren. En anderzijds de behoefte bij de verschillende raden om zorgvuldig de huidige medezeggenschapsstructuur te evalueren en de vertraging die dit dossier heeft opgelopen.

In 2017 zijn diverse gesprekken gevoerd over de nieuwe medezeggenschapsstructuur. Dit zal in 2018 resulteren in een nieuw medezeggenschapsreglement en een herziening van de structuur, aangezien het Bestuurs- en beheersreglement ook gewijzigd is.

De Hogeschoolraad heeft alle vertrouwen in een goede afloop van dit proces in 2018 en zoals het er nu naar uitziet zullen er in de nazomer van 2018 verkiezingen voor alle raden georganiseerd worden.

Samenwerking

Er is een goede en professionele verstandhouding tussen het College van Bestuur en de Hogeschoolraad. Het Dagelijks Bestuur heeft in het najaar deelgenomen aan een heidag met hoofden en stafhoofden. Dit is van beide kanten als zinvol ervaren en zal worden gecontinueerd.

Vergaderingen

De Hogeschoolraad is in 2017 negen maal bijeengekomen. Bij zes vergaderingen was het College van Bestuur aanwezig om zaken toe te lichten. Bij één vergadering was de voorzitter van c van Toezicht aanwezig. Dit is inclusief een extra bijeenkomst om door het College van Bestuur geïnformeerd te worden over de aankoop Oude Kraan. Verder zijn er verschillende functionarissen te gast geweest in de vergadering. Dat waren de studentendecaan, de vertrouwenspersoon, programmamanager Huisvesting en de directeur Servicebedrijf.

Voorts is de Raad van Toezicht doorgegaan met het formuleren van speerpunten. Dit heeft in 2017 geresulteerd in een advies Vertrouwenspersoon voor studenten en een advies over het Servicebedrijf. Ook zijn er vragen gesteld over exchanges, enquêtes voor studenten, lectoraten en het innovatiefonds. De studentengeleding heeft overleg gevoerd met het hoofd ICT over de elektronische leeromgeving en intranet. Bij het behandelen van de begroting is er overleg geweest met het hoofd FEZ en de concerncontroller.

Het Dagelijks Bestuur heeft namens de Hogeschoolraad deelgenomen aan het onderzoek van de Rekenkamer naar de Medezeggenschap en Voorinvesteringen.

Samenstelling

Sinds mei 2016 bestaat het Dagelijks Bestuur van de Hogeschoolraad uit Minka Schipper (voorzitter) en Rebecca Nagel-Weissink (secretaris). De Hogeschoolraad wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris, Anneli Bouwmeister. In de studentengeleding is Bram de Bree, vanwege andere verplichtingen, opgevolgd door Rosalie Meijer. In de personeelsgeleding is Nelleke Hendriks, vanwege verplichtingen elders, opgevolgd door Ward Meijer.

De samenstelling van de Hogeschoolraad is op 31 december 2017 als volgt.

Studentgeleding: Saverio Wielkens, Mauro Casarini, Caya Brunings, Paul Reedeker en Rosalie Meijer. Er zijn twee vacatures.

Personeelsgeleding: Korrie Besems, Heiko Lentfer, Marie-Louise Moonen, Ward Meijer, Rick Steggerda, Rebecca Nagel (secretaris) en Minka Schipper (voorzitter).

Professionalisering

De Hogeschoolraad ontvangt advies van het CNV en van een externe jurist.

De voorzitter heeft in maart ter oriëntatie een kenniskring voor Hoger Onderwijs bezocht met circa 30 andere voorzitters van hogeschoolraden.

Netwerken

De Hogeschoolraad is lid van de Vereniging Medezeggenschap Hogescholen. Studenten hebben deelgenomen aan diverse bijeenkomsten van het Studenten Overleg Medezeggenschap.

Deelraden

De voorzitter en secretaris hebben overleg gevoerd met de voorzitters van de Deelraden over de organisatiestructuur van de medezeggenschap binnen ArtEZ. Daarnaast is er incidenteel overleg geweest tussen Deelraden en Hogeschoolraad. In oktober 2017 heeft de Dienstenraad (deelraad Servicebedrijf) zijn werkzaamheden neergelegd en neemt de Hogeschoolraad deze taak waar. Er heeft 4x overleg plaatsgevonden met de directeur Servicebedrijf over o.a. de volgende onderwerpen: verbouwing Middengebouw, dynamisch werken, taalcursus, International Office.

Raad van Toezicht

De Hogeschoolraad heeft in juni gesproken met de voorzitter van de Raad van Toezicht over de voortgang van grotere dossiers binnen ArtEZ en de algemene stand van zaken.

Vakbond

De Hogeschoolraad heeft voorafgaand aan het arbeidsvoorwaardenoverleg overleg gevoerd met een vertegenwoordiging van de vakbonden.

Instemming

16/02/2017	voorstel aanstellingsbeleid AOP.
29/06/2017	vakantieschema 2017-2020.
24/08/2017	alle onderwijs- en examenregelingen (19/07 op een gedeelte van de onderwijs- en examenregelingen / 27/03 reactiebrief).
25/08/2017	onder voorwaarden ingestemd met het studentenstatuut 2017-2018. De voorwaarden betreffen de artikelen over de vertrouwenspersoon voor de studenten en het intellectueel eigendom.
08/11/2017	vragen brief Profiel en procedure lid CvB (brief CvB en RvT).
07/12/2017	kaderbrief 2018 onder de voorwaarde dat uiterlijk op 1 april 2018 een onderzoek naar de verdeelsleutel is afgerond, inclusief notitie van aanbevelingen (uitstel instemmingstermijn aangevraagd).
18/12/2017	hoofdpijnen ArtEZ begroting 2018 en meerjarenbegroting onder de voorwaarde dat uiterlijk op 1 april 2018 een onderzoek naar de verdeelsleutel is afgerond.

Advies

21/03/2017	positief advies besluit aankoop Oude Kraan 74.
27/03/2017	positief advies Plan Duurzame Inzetbaarheid.
27/03/2017	positief advies voorstel organisatiestructuur.
27/03/2017	negatief advies over het inwerkprogramma (12/02/2018 positief advies over het bijgestelde programma).
28/03/2017	ongevraagd advies Vertrouwenspersoon voor studenten.
04/05/2017	ongevraagd advies inzake Servicebedrijf.
07/07/2017	positief advies herinrichting taken International Office.

1.5.2 Examencommissie

Samenstelling

De Centrale Examencommissie (CEC) was in 2017 als volgt samengesteld:

Ton Lamers, voorzitter,
Marcel Doorduyn, secretaris,
Peter Hermans, lid,
Gerd-Jan Oud, lid.

Nicole van Bakkum heeft als ambtelijk secretaris de CEC bijgestaan.

Rapportage

Het zevende verslagjaar van de CEC, studiejaar 2016-2017, stond met name in het teken van het verder consolideren van werkstromen en het verder verbeteren van de relatie met het bestuur. Het studiejaar 2016-2017 was dynamisch voor de CEC. Als belangrijke hoogtepunten kunnen worden genoemd dat het College van Bestuur, mede naar aanleiding van het rapport 'De kwaliteit van toetsen in het hoger onderwijs' van de Onderwijsinspectie van februari 2016, initiatieven heeft genomen om inrichting van de toetsorganisatie nader onder de loep te nemen. Dat heeft geresulteerd in drie rapporten:

1. Onderzoek doorstroomdossiers ArtEZ,
2. Projectvoorstel digitaliseren doorstroomdossiers,
3. Herijken borgen en zorgen, voorstel tot herinrichting van de toetsorganisatie bij ArtEZ.

De rapporten ad 1 en 2 zijn in het najaar van 2017 vastgesteld. De CEC heeft deze samenwerking met het bestuur als constructief en prettig ervaren en heeft er vertrouwen in dat de ingezette koers significant zal bijdragen aan de verbetering van de toetskwaliteit bij ArtEZ.

De CEC hebben in 2017 overleg gevoerd over de personele invulling van de CEC, alsook in maandelijks bilateraal overleg tussen de portefeuillehouder onderwijs van het College van Bestuur en de voorzitter van de CEC. Afgesproken is dat de CEC met het opleveren van dit jaarverslag een voorstel voor een nieuwe structuur en bemanning van de CEC zou indienen. Een nieuwe structuur is noodzakelijk omdat de structuur van de opleidingen ook is gewijzigd.

Het College van Bestuur en de CEC werken inmiddels samen aan het reorganiseren van de structuur van de CEC. Positief is eveneens dat sinds een jaar het College van Bestuur, in de persoon van de portefeuillehouder onderwijs, en de voorzitter van de CEC maandelijks overleg voeren. Deze bilaterale afstemmingsmomenten hebben louterend gewerkt. Enkele complexe onderwerpen zijn goed afgestemd, zodat de CEC zich meer gesteund voelde in haar besluitvorming.

Beschikkingen, fraude en bezwaarschriften in studiejaar 2016-2017

De CEC heeft 1167 beschikkingen genomen. Dit is ruim een derde minder dan vorig jaar. De reden van de afname hiervan is een betere afstemming van de curricula alsmede betere voorlichting door de CEC.

De CEC heeft drie gevallen van tentamenfraude geconstateerd. In al deze gevallen heeft de CEC een voorwaardelijke straf opgelegd.

De CEC heeft twintig bezwaarschriften in behandeling genomen. In één geval is een (aspirant-)student tegen de uitspraak op bezwaar in beroep gegaan, waarna het College van Beroep voor de Examens het beroep heeft verworpen.

Beleidsregels in het studiejaar 2016-2017

De CEC heeft negen beleidsregels vastgesteld. Met het vaststellen van deze beleidsregels werkt de CEC stelselmatig aan transparant en consistent beleid.

Beleidsregels CEC 2016-2017	
nummer	naam
161018a	Vrijstelling (herziening beleidsregel 121108)
161018b	Logboek (over de wijze waarop, indien voorgeschreven, logboeken dienen te worden bijgehouden)
161018c	Model logboek
170125	Diplomawaardering van diploma's van voor de BaMa
170208	Addendum bij beleidsregel 151211 (tentamenperioden en herkansingen muziek) inzake ODM
170411a	Moment inleveren (buitenlands) diploma
170411b	Progressieve vakken
170411c	Extra tentamenkansen
170610	Addendum bij beleidsregel 151211 (tentamenperioden en herkansingen muziek) inzake Research

1.5.3 College van Beroep voor de Examens

Het College van Beroep voor de Examens (CoBEx) behandelt beroepen die studenten hebben ingesteld tegen besluiten van examencommissies en examinatoren. Het CoBEx beoordeelt niet de inhoud van de studievorderingen, maar beperkt zich tot de vraag of de wettelijke procedures, alsook die van ArtEZ, juist zijn toegepast.

Het CoBEx was als volgt samengesteld:

- mr. Silke Croes, voorzitter,
- Leontine Broekhuizen, docentlid,
- Ellis Kat, studentlid.

Karoline Kleinburink stond het CoBEx als ambtelijk secretaris bij.

Het CoBEx heeft drie procedures behandeld. De eerste betrof een beroep tegen het besluit om een verzoek om extra studiefaciliteiten af te wijzen. Omdat het beroepschrift te laat ontvangen was en de termijnoverschrijding naar het oordeel van het CoBEx niet verontschuldigbaar was, is het beroep niet-ontvankelijk verklaard.

De tweede procedure was aangespannen vanwege een afgewezen verzoek om een voorlopige voorziening, om welke reden alleen de voorzitter van het CoBEx het verzoek heeft behandeld. Verzoeker wenste diens inschrijving als student te handhaven, welk verzoek de Examencommissie heeft afgewezen omdat de vereiste doorstroomvakken noch voldoende studiepunten waren behaald. Het beroep is ongegrond verklaard en het verzoek om een voorlopige voorziening is afgewezen.

De derde procedure betrof een verzoek om toegelaten te worden tot een opleiding. De Examencommissie heeft het verzoek afgewezen, omdat naar haar oordeel niet aan de minimale toelatingseisen was voldaan. Het CoBEx heeft het bestreden besluit vernietigd en de Examencommissie opgedragen een nieuw besluit te nemen met inachtneming van zijn uitspraak.

1.5.4 Profileringsfonds

Profileringsfonds ArtEZ heeft twee studenten ondersteuning toegekend in verband met studievertraging, voor € 5.233,32.

	studenten in overmacht situatie	bestuurders van studieverenigingen of MR	overig
aantal aanvragen	2	-	0
aantal toekenningen	2	-	0
totaal toekenningen	€ 5.233	-	0
gemiddelde hoogte toekenningen	€ 2.616	-	0
gemiddelde duur toekenningen in dagen	270	-	0

Elf studenten kregen een Holland Scholarship van € 32.500. ArtEZ betaalt daarvan de helft zelf. De andere helft wordt door het ministerie van OCW gefinancierd. 29 studenten kregen een talentbeurs uit het profileringsfonds, voor in totaal € 166.556.

1.6 Personeel

Uitgangspunt is: Medewerkers van ArtEZ hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het bewaken van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

In 2017 stonden het nieuwe gezonde werken, organisatieontwikkeling van ArtEZ, opleiding en ontwikkeling (professionalisering), duurzame inzetbaarheid van de medewerkers centraal en het vorm en inhoud geven aan Management Development ter verbetering van (persoonlijk) leiderschap.

ArtEZ stimuleert haar medewerkers om verantwoordelijkheid te nemen voor hun professionalisering en bieden daartoe de faciliteiten, zowel in uren als in budget, en ondersteuning. Mede daardoor zien we ook in 2017 een groot aantal medewerkers dat opleidingen en trainingen volgt of voor een persoonlijk coaching traject kiezen.

In 2017 het 'P&O beleidsplan 2017 en verder' vastgesteld waarbij ruimte is gemaakt voor meer focus op een aantal thema's in het kader van professionalisering in 2018 en meer strategisch personeelsbeleid. Het plan onderstreept de uitgangspunten van duurzame inzetbaarheid, het nemen van verantwoordelijkheid, kritisch onderzoekend vermogen aanmoedigen, persoonlijk leiderschap en aandacht op internationalisering.

De Regeling Duurzame Inzetbaarheid (DI) is het derde jaar ingegaan en is bedoeld om werknemers in de gelegenheid te stellen afspraken te maken die hen helpen om ook op de langere termijn het werk goed, gezond en met plezier te blijven doen, om werk en privé goed te combineren. Eigen verantwoordelijkheid en keuze van de medewerker staan daarbij centraal. Medewerkers met een aanstelling van 0,4 fte en hoger krijgen daarvoor de beschikking over een jaarlijks budget van 40 uur (45 uur vanaf 2020, en naar rato dienstverband). De bestedingsdoelstellingen van DI uren worden vanuit een breed perspectief bekeken.

1.6.1 Personeelsformatie

Het aantal fte's laat dezelfde beweging zien en stijgt van 435 fte in 2016 naar 442 fte in 2017.

Personeelsformatie per 31 december 2017 in fte

	Werkelijk			Prognose			
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Management/directie	61	63	64	65	65	65	65
Onderwijzend pers.	211	213	219	215	214	214	211
Wetenschappelijk pers.	6	6	4	5	6	6	6
Overige medewerkers	146	153	155	155	155	155	155
Totaal	424	435	442	440	440	440	440

Eén van de CvB leden is eind 2017 met pensioen gegaan. Deze positie is momenteel nog vacant. Zoals verwacht stabiliseerde de groep van onderwijzend personeel in 2017. Er is weliswaar sprake van een uitstroom door natuurlijk verloop de komende jaren, maar er was in verband met de groei van masteropleidingen en vernieuwde wetgeving ook sprake van nieuwe aanstellingen. Als gevolg van overformatie bij een aantal opleidingen zal het komende jaar gekeken worden naar mogelijke uitstroom. Met komst van de Graduate School zal het aantal fte voor wetenschappelijk personeel naar verwachting de komende jaren toe gaan nemen.

Binnen het medewerkersbestand wijzigde de verdeling tussen onderwijsgevend personeel, onderwijsondersteunend personeel en algemeen ondersteunend personeel iets ten opzichte van 2016. Het aandeel onderwijsgevend personeel daalde met 3%, het aandeel onderwijsondersteunend personeel bleef gelijk en het aandeel algemeen ondersteunend personeel steeg met 3%. De verhoudingsgewijze daling van het onderwijsgevend personeel is te verklaren door de stijging van met

name het algemeen ondersteunend personeel. Voor meer details wordt verwezen naar de personele kengetallen in de bijlagen.

1.6.2 Personeelsverloop

Het totaal aantal medewerkers steeg in 2017 met 3 personen naar 963. Het aantal medewerkers dat in dienst is gekomen in 2017 is lager dan in 2016 (226 versus 254). We zien hiermee een voortzetting, in mindere mate, van de tendens uit 2016 waarbij docenten in tijdelijke dienstverbanden in dienst treden. Zij werkten voorheen veelal als zzp'er.

Het aantal medewerkers dat uit dienst ging in 2017 is een stuk hoger dan in 2016 (216 versus 154). Deze stijging is deels te verklaren door de werkingskracht van de Wet werk en zekerheid (Wwz), waardoor de flexibele inzet van docenten met een tijdelijke arbeidsovereenkomst wordt beperkt.

1.6.3 Flexibele contracten

Van het totale personeelsbestand heeft 32% van de medewerkers een aanstelling op tijdelijke basis. Deze groep is ten opzichte van 2016 toegenomen met 1% (was 31%). Vanuit onze wens om continu actueel en innovatief onderwijs aan te bieden, werken veel docenten op tijdelijke basis en met een kleine aanstelling. In 2017 bedraagt de gemiddelde aanstellingsomvang van docenten 0,34 fte. Het aandeel docenten in tijdelijke dienst betreft 38% van de totale populatie onderwijspersoneel. Dit aandeel is gelijk gebleven ten opzichte van 2016.

1.6.4 Zzp'ers/gastdocenten

Vanuit de wens om actueel en innovatief onderwijs aan te bieden, zetten alle faculteiten zelfstandige professionals in voor het onderwijs. Dit zijn vooral kunstenaars en professionals met specifieke en bijzondere kennis, kunde en vaardigheden, die bijvoorbeeld een masterclass, workshop of project verzorgen.

De onduidelijkheid rondom de Wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties heeft invloed gehad op de inzet van zzp'ers en gastdocenten. Docenten binnen het curriculum zouden alleen nog op factuurbasis werken als de afspraken worden vastgelegd in een goedgekeurde modelovereenkomst. Was dat niet mogelijk, dan diende een aanstelling te volgen. In 2017 is vaker gekozen voor het op contractbasis laten werken van gastdocenten ondanks het besluit vanuit de regering dat de handhaving van de Wet DBA is opgeschort en mogelijk met nieuwe wetgeving komt. ArtEZ maakt per inzet zelfstandige professional de afweging of het gebruik maakt van de zzp constructie of overgaat tot het aanbieden van een tijdelijk contract.

1.6.5 Aanstellingsomvang

De gemiddelde aanstellingsomvang van docenten bedraagt 0,34 fte. Deze kleine aanstellingsomvang heeft alles te maken met het feit dat ArtEZ veel docenten inzet die een eigen beroepspraktijk hebben. Naast hun beroep als kunstenaar geven zij dan één tot twee dagen les aan onze hogeschool. Dit betreft vooral praktijkvakken. Theoriedocenten kennen vaak een wat hogere aanstelling. Met een gemiddelde aanstelling van 0,64 fte en 0,72 fte laten respectievelijk het onderwijsondersteunende personeel en het algemeen ondersteunend personeel een lichte daling zien ten opzichte van 2016 (0,66 en 0,74 fte).

1.6.6 Docenten met een beroepspraktijk

In de prestatieafspraken is opgenomen dat tenminste 50% van de docenten op ArtEZ een relevante beroepspraktijk heeft. In 2017 steeg het percentage docenten met een beroepspraktijk licht van 64% naar 65% (2016: van 57,6% naar 64%). Praktijkdocenten dienen over een bloeiende en boeiende beroepspraktijk te beschikken. Dit is een voorwaarde om de arbeidsovereenkomst jaarlijks te verlengen. In de gesprekscyclus doen docenten verslag van hun activiteiten. Ten behoeve van de actualiteit van en de innovatie binnen het onderwijs stellen we deze docenten voor maximaal vier jaar aan.

1.6.7 Leeftijdsopbouw medewerkers

Het aantal medewerkers van 55 jaar en ouder neemt in 2017 licht toe. Deze groep betreft nu 33,1% van de totale populatie, een stijging van 0,02%. Zowel in absolute zin als het aandeel in de totale populatie is toegenomen. De groep van 45 tot en met 54 jaar blijft in absolute zin gelijk en neemt daarmee als onderdeel van de populatie iets af. Het aandeel van de groep daalt van bijna 30% naar 29,9%. De groep medewerkers van 35 tot en met 44 jaar laat daarentegen voor het derde jaar op rij een stijging zien. Zij vormen in 2017 23,2% van de populatie tegen 22,3% in 2016.

Tot slot daalt de jongste groep medewerkers, tot 35 jaar, in 2017 licht en beslaat 14% van onze formatie (15% in 2016).

In het jaarlijkse gesprekscyclus is de inzetbaarheid van de medewerker een gespreksonderwerp. Waar het nodig is, treffen we maatregelen om deze inzetbaarheid zo duurzaam mogelijk in te vullen. In werving en selectie zoeken we kandidaten die relevante kennis en ervaring aan een team toevoegen. Dat kan iemand zijn die aan het begin staat van een loopbaan en die tot de jongere generaties behoort. Het kan ook juist iemand zijn die veel ervaring en kennis meeneemt en die tot een oudere generatie behoort. ArtEZ zoekt hierin altijd een passend evenwicht.

1.6.8 Professionaliseringsplan 2014-2018

Het huidige professionaliseringsplan 2014-2018 is begin 2014 tot stand gekomen en in werking getreden.

Langer doorwerken, vitaliteit en een leven lang leren zijn onderwerpen die steeds belangrijker worden, zo ook binnen ArtEZ. Duurzame inzetbaarheid is daarom net als professionalisering een structureel gespreksonderwerp binnen de jaarlijkse gesprekscyclus. In aanvulling op het reeds vastgestelde DI-reglement, heeft ArtEZ in het voorjaar van 2017 een DI-plan opgesteld. Het DI-reglement beschrijft de wijze waarop de DI-regeling in de praktijk wordt uitgevoerd en in het DI-plan worden onder andere aanvullingen en suggesties gedaan voor de in de cao genoemde bestedingsdoelstellingen. Daarnaast wordt het doel van de cao-regeling nader toegelicht, en voorzien van een aantal helpende vragen, aan de hand waarvan werknemers zelf aan het denken gezet worden over bestedingsdoelen die voor hen passend zijn.

Conform de CAO-hbo dient ArtEZ minimaal 6% van het getotaliseerde jaarinkomen te besteden aan professionalisering, voor 2017 een bedrag van € 1.617.540. De helft daarvan dient te worden besteed aan de zogenaamde out of pocket kosten (collegegeld, materiaalkosten, reiskosten), de andere helft aan de basisrechten professionalisering. In het lokale arbeidsvoorwaardenoverleg is met de vakbonden afgesproken dat ArtEZ – mits er minimaal 6% besteed wordt – vanaf 2017 een voor ArtEZ passender verdeling zal hanteren: minimaal 2% out of pocket kosten versus 4% basisrechten.

In 2017 is € 475.467 uitgegeven aan out of pocket kosten. Dit is 1,76% van het getotaliseerde jaarinkomen. De salariskosten behorend bij de basisrechten professionalisering bedroegen over 2017 € 938.545 over 2017. De totale besteding aan professionalisering bedroeg in 2017 € 1.414.012. Dit betreft 5,25% van het getotaliseerde jaarinkomen.

1.6.9 Management Development

In 2017 is een start gemaakt met een Management Development programma voor het College van Bestuur, directeuren, opleidings- en stafhoofden. De doelstelling is tweeledig: binnen ArtEZ een eenduidige leiderschapsvisie bepalen en daarnaast het verder equiperen van leidinggevenden door het aanbieden van passende ontwikkelingstrajecten afgestemd op behoefte en het leiderschapsprofiel. Het beoogde resultaat van het Management Development programma laat zich als volgt samenvatten: leidinggevenden binnen ArtEZ zijn en voelen zich (nog) beter toegerust om hun leidinggevende taken uit te voeren, op een manier die zowel bij de persoon als bij de doelstellingen van de organisatie past.

Management Development zal zich ontwikkelen tot een meerjarig programma waarbij vorm, inhoud en frequentie aangepast worden aan de ontwikkelfase van de organisatie, de behoefte bij het management en de actualiteiten.

1.6.10 Functioneren en beoordelen

Onderwijzend personeel met een aanstelling die minimaal een jaar duurt en waarbij de intentie tot verlenging bestaat én waarvan de betrekkingsovervang groter is dan 0,4 fte, krijgen jaarlijks een functioneringsgesprek. Onderwijzend personeel met een aanstelling van 0,4 fte of kleiner, kan het functioneringsgesprek tweejaarlijks plaatsvinden mits de betreffende medewerker hiermee akkoord gaat. Voor het ondersteunende personeel geldt dat er jaarlijks een functioneringsgesprek gevoerd wordt, ongeacht omvang dienstverband. Het is ook mogelijk meerdere malen per jaar een functioneringsgesprek te voeren. Het initiatief daartoe kan zowel van de medewerker als de leidinggevende komen.

De gespreksonderwerpen zijn onder andere: de inhoud van het werk, de werkomgeving, de relatie met de leidinggevende en ontwikkelmogelijkheden en -wensen. Deze worden besproken aan de hand van de volgende resultaatgebieden: kwaliteit, innovatie, persoonlijk optreden, kwantiteit en tijdigheid. Daarnaast wordt aandacht besteed aan duurzame inzetbaarheid en – voor het onderwijsgevende personeel (waar dat relevant is voor de functie) – aan de relatie met de beroepspraktijk.

Conform de ruimte die de CAO-hbo daartoe biedt, heeft ArtEZ haar beoordelingssystematiek zodanig ingericht dat het gesprek in vooraf bepaalde situaties vervangen kan worden door een schriftelijke beoordeling. Met een medewerker die op ieder resultaatgebied 'goed' of hoger scoort, hoeft geen beoordelingsgesprek gevoerd te worden, tenzij de medewerker en/of de leidinggevende dit zelf wensen. Als een medewerker op één of meerdere resultaatgebieden lager scoort dan 'goed', volgt altijd een gesprek.

In 2017 zijn 356 verslagen van functioneringsgesprekken en 288 beoordelingsverslagen ingestuurd. Op het moment van schrijven van dit jaarverslag ontvangt de afdeling P&O nog steeds formulieren. Het aantal zal daarom uiteindelijk nog hoger uitvallen.

1.6.11 Uitkeringen na ontslag

ArtEZ kent geen collectieve regelingen voor vervroegde uittrekking. Indien taken van medewerkers vervallen, wordt intern gezocht naar vervangende werkzaamheden zowel intern als extern. Mede in het kader van de beheersing van de kosten van WW- en wachtgelduitkeringen (BWW) heeft ArtEZ een overeenkomst gesloten met Robidus. Dit bureau begeleidt werkloze mensen in het vinden van werk. In 2017 zijn 5 cases aangemeld bij Robidus. Enkele medewerkers zijn deels aan nieuw werk geholpen of zijn nog op zoek naar werk.

1.6.12 Arbo en ziekteverzuim

In 2017 is het ziekteverzuim enigszins gestegen. Het ziekteverzuim was 4,03% in 2016 en 4,65% in 2017. Deze voortzetting van een relatief laag verzuimpercentage is grotendeels te danken aan het regelmatig inzetten van begeleiding en interventies. Eind 2017 was er sprake van griepgolf die ook ArtEZ-medewerkers heeft getroffen. Het frequent verzuim is in 2017 0,64 ten opzichte van een meldingsfrequentie van 0,66 in 2016.

Voor Arbo-zaken wordt samengewerkt met Rendemens. Afstemming tussen de bedrijfsarts, andere Arbo-adviseurs en de P&O-adviseurs en managers vraagt blijvend tijd en aandacht. De lijnen tussen bedrijfsarts en leidinggevenden zijn kort en men weet elkaar te vinden. In een zo vroeg mogelijk stadium, veelal preventief, wordt al bekeken of interventies ingezet kunnen worden.

Ook in 2017 zijn de nodige Livvit-interventies (specifieke voorzieningen en diensten, die o.a. hogescholen en hun medewerkers kunnen gebruiken om verzuim te voorkomen en de gezondheid te bevorderen) aangeboden. Dit jaar werden interventies ingezet, zowel preventief als re-integratie bevorderend.

Ook in 2017 hebben medewerkers vrijwillig en met plezier deelgenomen aan Het Nieuwe Gezonde Werken (Pim Mulier). Op basis van specifieke, meetbare indicatoren zoals bloeddruk, cholesterol en BMI is gebleken dat de deelnemers progressie hebben geboekt op het gebied van gezondheid, fitheid en leefstijl. In 2018 zal wederom aandacht worden besteed en acties worden ingezet in het kader van het 'Nieuwe Gezonde Werken'.

1.6.13 Vertrouwenspersoon en mediator

In 2017 zijn er twee externe vertrouwenspersonen beschikbaar voor medewerkers, zowel een mannelijke als een vrouwelijke vertrouwenspersoon. Beide personen zijn nieuw geworven in 2017 en gestart met hun werkzaamheden voor ArtEZ. De vertrouwenspersonen voor de medewerkers zijn in 2017 zeventien maal benaderd. De eerste contacten waren zowel telefonisch als per mail. Wanneer de medewerker contact heeft gezocht via de mail, beslist de vertrouwenspersoon op basis van de inhoud van de mail hoe er wordt gereageerd: per mail of telefonisch. Met de medewerker wordt dan besproken of er een behoefte is de gerezen kwestie in een persoonlijk gesprek te bespreken. Is deze behoefte er niet (direct) dan wordt per mail of telefonisch advies geboden en ondersteuning verleend mocht dat wenselijk zijn. In 2017 is er met zeventien medewerkers persoonlijk gesproken.

1.6.14 Klachtencommissie ongewenst gedrag

Het College van Bestuur heeft in 2013 een gedragscode voor medewerkers vastgesteld. Deze is bedoeld om een kader te scheppen voor een stimulerend en veilig werk- en studieklimaat. Het geeft helderheid over de normen en regels binnen ArtEZ, waarbij respect, (ethische) verantwoordelijkheid en integriteit leidende waarden zijn. De opstelling van de gedragscode is primair bedoeld als een vorm van preventief beleid.

De Regeling Klachtencommissie ongewenst gedrag is een aanvulling op de gedragscode. Zij is van toepassing als een medewerker of student in haar/zijn werk- of studiesituatie is geconfronteerd met ongewenst gedrag van een andere medewerker of student van ArtEZ en daarover een klacht indient. De Klachtencommissie heeft tot taak de klachten over ongewenst gedrag te onderzoeken en vervolgens het College van Bestuur te adviseren over de gegrondheid van de klacht en de eventueel te nemen maatregelen. Verder registreert zij het aantal en de aard van de klachten.

De commissie bestaat uit een voorzitter, twee leden, een plaatsvervangend voorzitter en twee plaatsvervangende leden. De commissie is zodanig samengesteld dat zij over voldoende deskundigheid beschikt inzake ongewenst gedrag en op psychosociaal en juridisch gebied. De leden van de commissie die een klacht behandelen zijn daar niet persoonlijk bij betrokken en hebben er geen persoonlijk belang bij. De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter hebben geen dienstverband bij ArtEZ. De voorzitter en de leden en de plaatsvervangende leden worden door het College van Bestuur voor een termijn van twee jaar benoemd. Zij kunnen telkenmale worden herbenoemd. De commissie wordt tijdens de zitting, bij het opstellen van haar advies en voor de administratieve werkzaamheden bijgestaan door een secretaris. De voorzitter, de leden van de commissie en de secretaris zijn verplicht tot geheimhouding van al hetgeen hen over of in verband met de klacht ter kennis komt.

De samenstelling van de Klachtencommissie was in het verslagjaar als volgt:

- mr. Iet Katz-Soeterboek, voorzitter,
- mr. Silke Croes, plaatsvervangend voorzitter,
- Joan Reinders, lid,
- Mies Tijssen, lid,
- Wilma Lagendijk, plaatsvervangend lid,
- Elvira van Eijl, plaatsvervangend lid,
- mr. Daniëlle Schattenberg, secretaris.

In 2017 zijn geen klachten over ongewenst gedrag ingediend. Er zijn evenmin eerder ingediende klachten met een doorlooptijd in 2017.

1.7 Financiën

Meer dan ooit wil ArtEZ het beschikbare geld besteden aan onderwijs en onderzoek.

1.7.1 Algemeen

ArtEZ sluit het jaar af met een negatief resultaat van 0,6 miljoen, maar wel ongeveer 0,9 miljoen euro beter dan begroot. De verbetering van het resultaat is vooral te danken aan een hogere rijksbijdrage dan door OCW aangekondigd. Alle posten worden in hoofdstuk 2 Jaarrekening toegelicht.

Alle bedragen in de financiële informatie zijn x € 1.000, tenzij anders vermeld.
Door afrondingen kunnen tellingen een afwijking vertonen van maximaal € 1.000.

ArtEZ heeft een gezonde financiële basis. Dit blijkt uit de meerjarenontwikkeling van de financiële kengetallen. De Inspectie hanteert zogeheten signaleringswaarden voor deze kengetallen om de financiële positie en het risicoprofiel van een instelling te kunnen beoordelen. De waarden van de kengetallen voldoen aan de signaleringswaarden van de Inspectie, die eerder als risico-indicatoren dan als strikte normen gehanteerd (dienen te) worden. Uit het rapport van de Inspectie van het onderwijs "De financiële staat van het onderwijs 2015" blijkt dat de waarden van de financiële kengetallen van ArtEZ de afgelopen vijf jaar rond of boven de gemiddelde hbo-waarden liggen.

Financiën op balansdatum (de financiële kengetallen)

Kengetal	Signalerings- waarde Insp./ streefwaarde ArtEZ	ArtEZ 2016	ArtEZ 2017	HBO totaal 2016
Solvabiliteit				
Eigen vermogen / totaal vermogen (Sol. 1)		54%	54%	44%
Eigen vermogen en voorzieningen / totaal vermogen (Sol. 2)	> 30%	60%	61%	49%
Liquiditeit				
Vlottende activa / schulden kort	50% - 150%	104%	102%	100%
Huisvestingsratio				
(Huisvestingslasten + afschrijvingen eigen gebouwen en terreinen) / totale lasten	> 15%	12%	14%	7%
Weerstandsvermogen				
Eigen vermogen / totale baten	< 5%	41%	39%	40%
Rentabiliteit				
Exploitatieresultaat / totaal baten ArtEZ:	0% - 3%	-0,1%	-1%	-2.2%
Inspectie:	1 jaar < -10% 2 jaar < -5% Meerjarig < 0%			

De **solvabiliteit** geeft een indicatie van de continuïteit op lange termijn. De solvabiliteit is in 2017 gelijk gebleven. Een andere maat voor deze continuïteit is de solvabiliteit waarbij de voorzieningen tot het eigen vermogen worden gerekend. Deze waarde is in 2017 iets gestegen. Er is afgelost op de leningen maar de stand van de voorzieningen is toegenomen door het vormen van een nieuwe voorziening. Het eigen vermogen is vrij besteedbaar en wordt benut voor de ondersteuning van het beleid en de doelstellingen zoals geformuleerd in het instellingsplan. Vergeleken met het gemiddelde in het hbo zijn beide waarden van onze solvabiliteit hoog (44% respectievelijk 49% in 2016; bron: Vereniging Hogescholen). De ondergrens van ArtEZ voor de solvabiliteit inclusief voorzieningen is 30%, gelijk aan de signaleringswaarde van de Onderwijsinspectie. ArtEZ zit dus ruim boven deze norm.

De **liquiditeit** geeft een indicatie van de weerbaarheid op korte termijn. De liquiditeit is in het boekjaar vrijwel gelijk gebleven (het landelijk gemiddelde voor het hbo in 2016: 100%). Onze liquiditeit is gelijk aan het gemiddelde in het hbo, ondanks een investering enkele jaren geleden van 8 miljoen euro uit eigen middelen voor de nieuwbouw van de AKI. Streefwaarde voor deze indicator is een waarde tussen de 50% en 150%, gelijk aan de signaleringswaarde van de Onderwijsinspectie. ArtEZ opereert dus binnen dit kader.

De **huisvestingsratio** geeft weer welk deel van de totale lasten is besteed aan lasten voor huisvesting. Daaronder vallen ook de afschrijvingen voor gebouwen en terreinen.

Het **weerstandsvermogen** is een ratio die aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele calamiteiten financieel op kan vangen. Door een weerstandsvermogen te hanteren voorkomt een organisatie dat het meteen in financiële problemen komt bij een calamiteit. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de het eigen vermogen te delen op de totale baten.

De **rentabiliteit** is hier gedefinieerd als de verhouding tussen het resultaat uit gewone bedrijfsvoering en de totale baten uit gewone bedrijfsvoering x 100% (landelijk gemiddelde in 2016: -2,2%). ArtEZ streeft voor de lange termijn naar een rentabiliteit tussen de 0 en 3% voor de gewone bedrijfsvoering. Het opbouwen van vermogen is geen doel op zich; voor specifieke bestemmingen kan een beroep gedaan worden op het eigen vermogen. In 2017 (en in de begroting van 2018) werd in het kader van de voorinvestering in de kwaliteit van het onderwijs in de begroting uitgegaan van een beroep op het eigen vermogen. Dit beroep hangt samen met het omzetten van de studiebeurs in het studievoorschot, een politiek besluit waarvan de baten uiteindelijk ten gunste komen van het onderwijsbudget. Om ook de huidige studenten tegemoet te komen zijn landelijk afspraken gemaakt tussen de hogescholen en het ministerie van OCW dat hogescholen met een gezonde financiële basis zich inspannen om uit eigen middelen te investeren in kwaliteit. Het effect hiervan is dat de signaleringswaarden in de grenswaarden kunnen gaan komen.

Investeringsplan

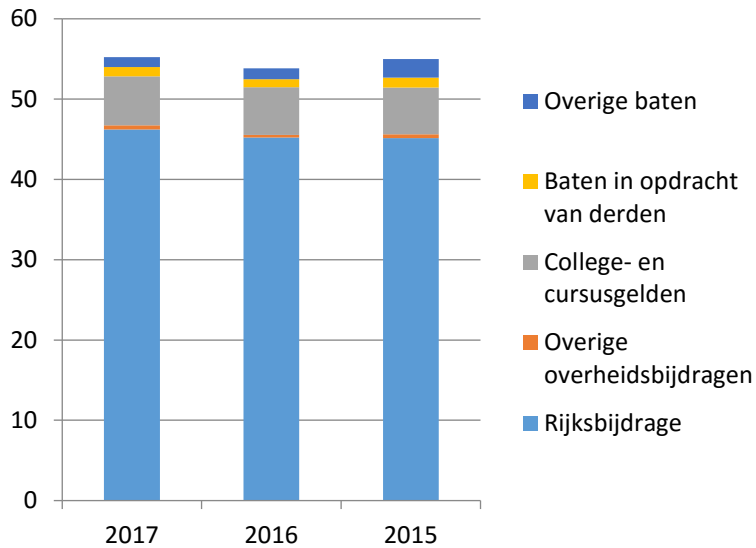
In 2015 is gestart met een ArtEZ-breed onderzoek, onder leiding van een externe partij, naar de wensen en mogelijkheden op het gebied van huisvesting. In afwachting van de uitkomst van dit onderzoek zijn grote bouwprojecten gedurende een aantal jaren uitgesteld. Het onderzoek zal leiden tot een huisvestingsbeleid, waarin een meerjarenonderhoudsplan, een meerjareninvesteringsplan en een planning voor grotere huisvestingsprojecten zijn opgenomen. De investeringen en afschrijvingslasten nemen de komende jaren daarom naar verwachting weer toe. In 2017 is als eerste stap een pand dat gehuurd werd aangekocht. Dit is zichtbaar bij de investeringen in gebouwen.

Bij apparatuur en inventaris is al jaren bij benadering sprake van een ideaalcomplex, waarbij net zo veel wordt geïnvesteerd als afgeschreven.

Resultatenrekening

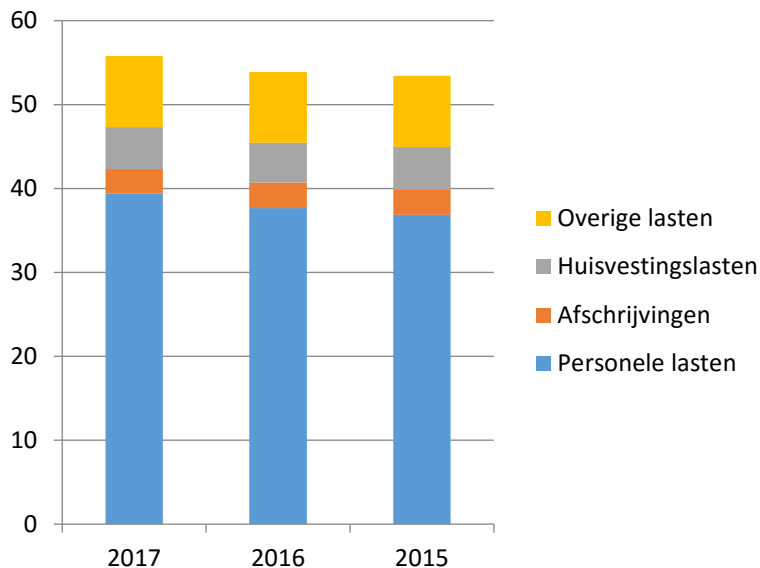
De resultatenrekening van ArtEZ in 2017 kan in de volgende beelden worden samengevat in onderstaande twee grafieken.

De baten (excl. financiële baten) bedragen € 55,243 en zijn als volgt opgebouwd (in miljoen euro):

Rijksbijdrage en collegegeldopbrengsten zijn de belangrijkste inkomstenbron voor ArtEZ. Het resultaat van ArtEZ is daarom in grote mate afhankelijk van de politieke ontwikkelingen.

De lasten (excl. financiële lasten) bedragen € 55,547 en zijn als volgt opgebouwd (in miljoen euro):

Personele lasten maken verreweg het grootste deel uit van de kosten en dit aandeel neemt nog toe. Per student bedragen de personele lasten € 13,4, dit is vergelijkbaar met het gemiddelde van het hbo kunstonderwijs € 13,3 in 2016, landelijk gemiddelde in het hbo is € 7,0.

Kasstromen en financieringsbehoeften

Gemiddeld bedroegen de uitgaven in 2017 € 4.637 per maand, conform het treasurystatuut moest daarom op de eerste dag van de maand € 6.955 beschikbaar zijn (inclusief te verwachten zekere ontvangsten en vrij opvraagbaar krediet). Gemiddeld bedroegen de banktegoeden circa € 11.523 en op het laagste punt € 8.529. Zelfs zonder de zekere ontvangst van rijksbijdrage en collegegeld was daarmee voldoende beschikbaar om aan de 150%-eis uit ons treasurystatuut te voldoen.

Voor de gewone bedrijfsuitoefening is ArtEZ niet afhankelijk van derden. Ook in 2018 is daarvoor geen extern geld nodig. Waar nodig kan voor onvoorziene omstandigheden gebruik gemaakt worden van een tijdelijke verhoging van de kredietlimiet bij de huisbankier. Voor grote projecten voortkomend uit het strategisch huisvestingsplan zal zo nodig gebruik gemaakt worden van externe financiering.

Treasury

Het treasurybeleid, waaronder het beleid ten aanzien van beleggen, belenen en derivaten, is vastgelegd in het treasurystatuut dat wordt gepubliceerd op de website van ArtEZ. Tegoeden worden beschikbaar gehouden op (internet)sparrekeningen van de huisbankier ABN AMRO en van ING. Evenmin als in 2016 heeft ArtEZ in 2017 niet belegd in aandelen of andere effecten. In 2017 zijn geen nieuwe leningen aangegaan. De lopende leningen worden hieronder weergegeven.

Lening	Vorige omvang	Huidige omvang	Loopt tot
Geldlening NV Bank Nederlandse Gemeenten	1.845	1.564	2023
Geldlening ABN AMRO	4.533	4.267	2034
Geldlening bij Saxion Hogescholen	548	528	2023

De geldlening die ArtEZ heeft lopen bij ABN AMRO heeft een variabele rente. Dit houdt een zeker risico in. Om dit risico af te dekken maakt ArtEZ gebruik van een renteswap, zuiver en alleen om dit renterisico op te vangen, vanaf 2004.

1.7.2 Continuïteitsparagraaf

De continuïteitsparagraaf in het jaarverslag is in eerste instantie bedoeld als weerslag van de interne discussie en besluitvorming over het toekomstige beleid en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. Daarbij worden alle verwachte ontwikkelingen op hoofdlijnen weergegeven.

Eind 2015 heeft ArtEZ een breed gedragen instellingsplan voor de periode 2016-2021 vastgesteld: "Here as the centre of the world". De in dit plan benoemde ambities liggen ten grondslag aan de prognoses die hierna uitgewerkt zijn.

Kengetallen meerjarenontwikkeling formatie en studentenaantallen

Kengetal (stand 31/12)	Werkelijk		Prognose				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Management/directie	61	63	64	65	65	65	65
Onderwijzend pers.	211	213	219	215	214	214	214
Wetenschappelijk pers.	6	6	4	5	6	6	6
Overige medewerkers	146	153	155	155	155	155	155
Totaal	424	435	442	440	440	440	440
Studenten	2880	2876	2934	2950	2970	3000	3000

Eén van de CvB leden is eind 2017 met pensioen gegaan. Deze positie is momenteel nog vacant. Zoals verwacht stabiliseerde de groep van onderwijzend personeel in 2017. Er is weliswaar sprake van een uitstroom door natuurlijk verloop de komende jaren, maar er was in verband met de groei van masteropleidingen en vernieuwde wetgeving ook sprake van nieuwe aanstellingen. Als gevolg van overformatie bij een aantal opleidingen zal het komende jaar gekeken worden naar mogelijke uitstroom. Met komst van de Graduate School zal het aantal fte voor wetenschappelijk personeel naar verwachting de komende jaren toe gaan nemen. Het aantal bij ArtEZ ingeschreven studenten is sinds enkele jaren behoorlijk stabiel. Aan het begin van de jaren tien was het aantal ongeveer 3300. Daarna daalde het aantal tot 2877 studenten in 2015. Sindsdien is een lichte groei zichtbaar naar 2934 studenten in 2017. ArtEZ had van de kunstacademies en hogescholen met kunstopleidingen tot 2014 het hoogste

marktaandeel. Sindsdien wisselt ArtEZ de eerste plaats af met de Amsterdamse hogeschool voor de kunsten. De verwachting is dat vanwege de internationale ambitie en groei bij de masteropleidingen het aantal studenten op langere termijn zal groeien naar 3.000.

Meerjarenbegroting

Op grond van bovenstaande prognoses is de meerjarenbegroting opgesteld. De begrotingscijfers voor 2018 zijn in december vastgesteld door het College van Bestuur. De meerjarenbegroting is besproken met de Raad van Toezicht en door hem goedgekeurd op 15 december 2017.

Meerjarenbalans

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Activa x €1.000						
Materiële vaste activa	30.715	32.177	34.837	37.497	40.157	40.157
Vorderingen	992	900	850	800	750	700
Liquide middelen	<u>8.529</u>	<u>8.566</u>	<u>8.297</u>	<u>8.527</u>	<u>8.234</u>	<u>7.820</u>
Totaal activa	40.236	41.643	43.984	46.824	49.141	48.677
Passiva x €1.000						
<u>Eigen Vermogen</u>						
Algemene reserve	8.154	8.723	9.441	10.331	10.698	11.084
Huisvestingsreserve	11.747	11.394	11.044	10.694	10.344	9.994
Reserve AKI	828	328	0	0	0	0
Private Reserve	888	938	938	938	938	938
Vorzieningen	2.935	3.478	3.378	3.278	3.178	3.078
Langlopende schulden	6.359	7.359	9.659	11.959	14.259	13.759
Kortlopende schulden	<u>9.325</u>	<u>9.424</u>	<u>9.524</u>	<u>9.624</u>	<u>9.724</u>	<u>9.824</u>
Totaal passiva	40.236	41.643	43.984	46.824	49.141	48.677

Bij de materiële vaste activa is rekening gehouden met stijgende investeringen in de panden. Uitgangspunt is dat hiervoor vreemd vermogen wordt aangetrokken, wat zichtbaar is bij de langlopende schulden. De liquide middelen nemen hierdoor niet in dezelfde mate af; wel zichtbaar is het effect van de extra aflossingen. De balans volgt uit de resultatenrekening. De solvabiliteit en liquiditeit blijven binnen de door ArtEZ gehanteerde grenzen.

Meerjarenstaat van baten en lasten

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baten x €1.000						
Rijksbijdrage	46.234	47.335	47.615	47.895	47.151	47.151
Overige overheidsbijdragen en subsidies	494	400	400	400	400	400
Collegegelden	6.115	6.147	6.226	6.306	6.306	6.306
Baten werk in opdracht van derden	1.155	753	753	753	753	753
Overige baten	1.245	1.429	1.429	1.429	1.429	1.429
Totaal baten	55.243	56.064	56.423	56.783	56.039	56.039
Lasten						
Personele lasten	39.417	40.040	40.090	39.970	39.770	39.770
Afschrijvingen	2.968	3.051	3.051	3.051	3.051	3.051
Huisvestingslasten	4.986	4.882	4.882	4.882	4.882	4.882
Overige lasten	8.176	8.098	8.098	8.098	8.098	8.098
Totaal lasten	55.547	56.071	56.121	56.001	55.801	55.801
Saldo baten en lasten	-304	-7	302	782	238	238
Financiële baten en lasten	-298	-282	-262	-242	-222	-202
Resultaat	-602	-289	40	540	16	36

De meerjarenprognose is beleidsarm. Dat wil zeggen dat alle bedragen gelijk zijn gehouden met uitzondering van:

- Groei van het aantal bachelor-studenten is gelijk gehouden aan het besluit uit het KUO sectorplan en op termijn daarmee gelijk aan de continuïteitsparagraaf van de jaarrekening 2016. Dit heeft effect op de rijksbijdrage en de collegegelden.
- In de rijksbijdrage is een daling verwerkt in 2021. Deze wordt veroorzaakt door het (mogelijk) wegvallen van de middelen voor kwetsbare opleidingen (dat zijn de opleidingen waarvoor in het sectorplan krimp is afgesproken). Deze worden voor een klein deel gecompenseerd door een stijging van de middelen van het studievoorschot.
- Bij de kosten van het OP is enerzijds rekening gehouden met het reddingsplan voor de AKI waardoor OP-lasten dalen (in 2019 en 2020 steeds € 250), anderzijds is een stijging opgenomen vanwege groei van de studentenaantallen. De personele lasten van overig personeel zijn gelijk gehouden.
- Bij de wachtgeldinhouding is rekening gehouden met hoge dotaties in 2018 en 2019 in verband met het oplossen van over-formatie. Daarna dalen de lasten in twee stappen tot een gebruikelijker niveau. De voorzieningen laten na 2019 een dalende trend zien door rekening te houden met beperkte uitkeringsduur van de wachtgeldregelingen en afvloeiing van personeel.
- De AKI reserve neemt af door toekomstige positieve resultaten van de AKI. De onttrekking in 2020 is de laatste in de reeks conform de gemaakte afspraken met de directie.
- Door de extra investeringen nemen de huisvestingslasten toe. Het negatieve resultaat bij dit onderdeel leidt tot een dalende huisvestingsreserve. Wellicht dat na de bouwactiviteiten de huisvestingsreserve wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

- De contractactiviteiten neemt licht toe door meer activiteiten door het valorisatiecentrum .

In de meerjarenprognose is nog geen rekening gehouden met de baten en lasten van het strategisch huisvestingsplan. De benodigde investeringen zijn onderwerp van gesprek in de RvT vergadering van juni 2018.

1.8 Risicobeheersing en interne controle

ArtEZ heeft in 2017 invulling gegeven aan de risicobeheersing door dit onderwerp van gesprek te laten zijn in de kwartaalbesprekingen met de directeuren. Een van de resultanten hiervan is het beleidsrijk inzetten van de extra rijksmiddelen welke in 2017 zijn ontvangen. Risicobeheersing en interne controle is bij ArtEZ volop in ontwikkeling in 2018 zal dit met de directeuren en hoofden verder worden geformaliseerd daarnaast zal hierover per kwartaal worden gerapporteerd.

Planning en control

ArtEZ hangt de besturingsfilosofie aan om verantwoordelijkheden laag in de organisatie te beleggen. De planning en control cyclus vormt een belangrijk instrument voor het college van bestuur om de besturingsfilosofie uit te dragen en verder vorm te geven.

In het instellingsplan ("Here as the centre of the world") zijn de ambities van de hogeschool voor de periode 2016-2021 verwoord. Academies, Opleidingen, Onderzoek & Valorisatie en het Servicebedrijf hebben de centrale ambities in 2017 in hun eigen meerjarenplannen vertaald naar specifieke doelen. Deze plannen en keuzes daarbinnen komen uiteindelijk tot uiting in begrotingen. ArtEZ maakt gebruik van een gedetailleerde begroting en een meerjaren-prognose. Ze zijn een vast onderdeel van de planning en control cyclus. Iedere maand ontvangt elke budgethouder rapportages (financieel en personeel) om de voortgang te kunnen monitoren. Dit biedt hen de mogelijkheid om bij eventuele afwijkingen snel bij te sturen.

1.9 Huisvesting

ArtEZ maakt kostenbewuste keuzes ten aanzien van haar vastgoedportefeuille. De gebouwen van ArtEZ passen goed bij de opleidingen en studierichtingen.

Een nieuw aangestelde Programmaleider Huisvesting is aan de slag gegaan met het opzetten en begeleiden van het meerjarig huisvestingsprogramma. In elk van de drie steden is een studiegroep actief om per stad een onderwijsvisie te ontwikkelen.

In Arnhem is in samenwerking met EY een analyse gemaakt ten behoeve van de vastgoedstrategie, waarbij is gekeken naar de bijdrage van de diverse panden aan de locatiestrategie. Op basis van dit onderzoek is besloten om het pand aan de Oude Kraan 74 aan te kopen en een plan te ontwikkelen waarbij de huurpanden in Arnhem op termijn worden afgestoten. De stuurgroep in Zwolle ziet toekomst in het verder uitzoeken van de mogelijkheden van een unilocatie.

Binnen het Servicebedrijf is onderzoek gedaan naar een vernieuwend werkplekconcept voor kantoor gerelateerde functies. Door een nieuw concept wordt getracht om overlegruimtes en werkplekken efficiënter te gebruiken. Daarnaast is het doel om de samenwerking tussen de afdelingen te versterken door een nieuw relatieschema. Dit heeft geresulteerd in de keuze om partieel dynamisch werken bij het Servicebedrijf te implementeren. Kern van het dynamisch werken is het tijd- en plaats onafhankelijk werken. Diverse werkgroepen zijn in de herfst van start gegaan om onderwerpen verder uit te werken, zoals sfeer en inrichting, archivering, tijdelijke huisvesting en ICT. Een bouwteam is ingericht om de aanpassingen aan de huisvesting aan te besteden en begeleiden. Het project wordt aangestuurd door een externe projectleider.

Het pand aan de Kortestraat in Arnhem is met beperkte middelen zodanig aangepast dat diverse onderdelen van de Graduate School hun taken beter kunnen uitvoeren. Het dynamisch werken is ook hier geïntroduceerd. De masteropleiding DAI is 'roaming' gegaan, wat inhoudt dat de opleiding geen vaste standplaats meer heeft, maar haar onderwijs verzorgt op diverse locaties in binnen- en buitenland.

Duurzaamheid

In 2017 is het nieuwe energie-meerjarenplan 2017-2021 van start gegaan. Eind 2017 is een energiemeetsysteem geïmplementeerd waardoor het beheer van energieverbruik beter te monitoren is. Tevens heeft een optimalisatieslag plaatsgevonden ten aanzien van gebouwgebonden installaties ten behoeve van het binnenklimaat.

1.10 Servicebedrijf

Het managementteam van het Servicebedrijf is weer compleet na de benoeming van nieuwe hoofden voor Personeel & Organisatie en Onderwijs & Kwaliteit. Veel aandacht is besteed aan samenwerking, onder andere door gezamenlijk te werken aan meerjarenplannen, het deelnemen aan een in-company lean training en het gezamenlijk werken aan bepaalde thema's zoals de verbinding van het Servicebedrijf met onderwijs & onderzoek, dynamisch werken, voorbereiden medewerkersdag en thematische oplaadlunches.

Het concept jaarplan Servicebedrijf 2018 is besproken tussen de hoofden van het Servicebedrijf en de directeurs en vervolgens met de voorzitter van het College van Bestuur. Hiermee is het proces gestart om dit proces te verbeteren om zo elkaar tijdiger en beter te informeren over de ontwikkelingen van het onderwijs binnen ArtEZ, zodat de dienstverlening van het Servicebedrijf daarop efficiënter en doelmatiger kan aansluiten. De bespreking met de directeurs heeft er onder andere toe geleid dat het Servicebedrijf een innovatieproject start in 2018, dat gaat over de digitale communicatie van ArtEZ en de aansluiting hiervan op de student journey. Daarnaast is een begin gemaakt met de heroriëntatie van de inrichting van de dienstverlening aan het primaire proces van ArtEZ. Dit krijgt vorm door het expliciteren van de huidige werkzaamheden en het definiëren van basisdienstverlening en maatwerk.

Medewerkers van de onderwijsondersteunende diensten zijn uitgenodigd voor twee medewerkersmiddagen (in april in Arnhem, in december in Enschede) om elkaar te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen en geïnformeerd te worden over beleidsmatige ontwikkelingen. Medewerkers worden betrokken bij het nadenken over een centraal informatiepunt voor medewerkers en studenten (ServicePoint) alsook over efficiënt gebruik van de eigen werkplekken. Er zijn oplaadlunches gehouden waarbij thema's zijn behandeld die voor medewerkers van meerdere afdelingen interessant zijn.

Voorheen was internationalisering belegd bij het International Office, als subafdeling binnen de afdeling Studentenzaken. Door de toename van het aantal internationale studenten binnen ArtEZ, de stijging van het aantal studenten dat op uitwisseling gaat en vanwege de internationale focus van ArtEZ, is besloten om de taken die binnen het Servicebedrijf vallen efficiënter in te richten en de kennis beter te delen en te borgen. Daarom is internationalisering belegd bij meerdere afdelingen waar ze het beste bij aansluiten: Onderwijs & Kwaliteit, Communicatie & Marketing en Studentenzaken. Dit is in september 2017 geëffectueerd.

Binnen de facilitaire afdeling van het Servicebedrijf is een vervolg gegeven aan de professionalisering van de afdeling. Twee nieuwe medewerkers op tactisch niveau zijn de afdeling komen versterken: een inkoper-adviseur en een medewerker huisvesting. Om de inkoopfunctie binnen ArtEZ verder vorm te geven is een inkoopbeleid ontwikkeld. Naast de reguliere inkoopactiviteiten heeft een Europese aanbesteding ten aanzien van koffieautomaten plaatsgevonden, met betrokkenheid van studenten en medewerkers bij de leverancierskeuze. Verder heeft de inkoper de procesbegeleiding van de aanbesteding van de diverse onderdelen van het dynamisch werken verzorgd. De focus van de medewerker huisvesting ligt bij de onderhoudswerkzaamheden, het operationaliseren van het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP), het vormgeven van het thema duurzaamheid binnen de gebouwen van ArtEZ en de aansluiting hiervan op het ArtEZ-brede thema huisvesting. Medio 2017 is begonnen met het optimaliseren van de processen binnen de front- en backoffice. Het facilitair informatiesysteem wordt opnieuw ingericht. Ook is in 2017 is meer aandacht besteed aan manieren om de 'klanten' binnen ArtEZ te informeren over de producten en diensten van het Servicebedrijf en hierdoor begrip, betrokkenheid en samenwerking te vergroten. In het najaar 2017 is een eerste nieuwsbrief verschenen vanuit het Servicebedrijf.

Om het digitaal samenwerken binnen ArtEZ te verbeteren is een start gemaakt met de invoering van Office 365. De invoering krijgt in 2018 concreet vorm.

1.11 Horizontale en verticale verantwoording

ArtEZ legt als organisatie verticaal verantwoording af aan haar toezichthouders. Intern rapporteert het College van Bestuur aan de Raad van Toezicht. Extern legt ArtEZ verantwoording af aan de minister van OCW via haar jaarverslag.

De NVAO en de Onderwijsinspectie houden toezicht op de kwaliteit van het onderwijs respectievelijk de naleving van de wet- en regelgeving.

ArtEZ wil haar handelen afstemmen op de behoeften van haar omgeving. Zo stemmen we de inhoud van onze studieprogramma's af op ontwikkelingen in en wensen van het beroepenveld. Binnen de opleidingen betrekken we werkgevers en beroepenveld bij het onderwijs. Dat gebeurt in de vorm van opleidings- en werkveldcommissies. Verder participeert ArtEZ in relevante netwerken en organiseert ze activiteiten en evenementen, zoals de jaarlijkse afsluiting van het studiejaar (Finals). Naast regulier bestuurlijk overleg met de gemeenten Arnhem, Enschede en Zwolle en andere hogescholen en universiteiten, ontvangt en bezoekt ArtEZ regelmatig externe stakeholders.

Intern betrekken we de studenten en medewerkers bij het beleid van ArtEZ. Primair gebeurt dat via medezeggenschapsorganen en opleidingscommissies, waar studenten en medewerkers met de bestuurders van ArtEZ overleggen om het beleid effectief te beïnvloeden. Maar ook daarbuiten leggen de bestuurders hun oor regelmatig op de studie- en werkvloer te luisteren om nog beter te weten wat er in hun omgeving gaande is en welke behoeften er zijn.

ArtEZ voldoet aan alle publicatieverplichtingen over onze governance die de branchecode Goed Bestuur voorschrijven. Informatie hierover wordt onder meer gedeeld op de website van ArtEZ. Het College van Bestuur evalueert jaarlijks zijn functioneren en doet daarvan verslag aan de Raad van Toezicht. Deze evaluatie wordt besproken in de remuneratiecommissie en met de CvB-leden in hun functioneringsgesprekken.

1.12 Notitie Helderheid

In de notitie helderheid zijn sinds 2004 10 thema's geïdentificeerd. Deze notitie is bedoeld om de bekostigde universiteiten en hogescholen helderheid te verschaffen over de interpretatie en toepassing van de bestaande bekostigingsregels voor de tellingen van de bekostigingsparameters van 1 oktober 2003 en volgende jaren. ArtEZ volgt de richtlijnen zoals deze in de notitie is beschreven.

Thema 1 Uitbesteding; *Uitbesteding, zoals beschreven in de notitie 'Helderheid', is het uitbesteden van (delen van het) bekostigd onderwijs aan een niet door de overheid bekostigde private organisatie, tegen betaling van de geleverde prestatie.* ArtEZ besteedt geen (delen van het) onderwijs uit aan niet-bekostigde instellingen.

Thema 2 Investeren van publieke middelen in private activiteiten; *Het gaat om investeringen van een instelling in commerciële activiteiten voor of in samenwerking met derde, die op geen enkele wijze een relatie hebben met de kernactiviteiten onderwijs, onderzoek en kennisoverdracht.* ArtEZ heeft de keuze gemaakt om alle contractactiviteiten direct te koppelen aan het Valorisatiecentrum. Deze activiteiten dienen altijd en aantoonbaar een directe relatie te hebben met het onderwijs, en daarvoor bovendien van meerwaarde te zijn. Ze moeten kostendekkend zijn, als waarborg dat er geen publieke middelen worden aangewend om private activiteiten te financieren.

Thema 3 Het verlenen van vrijstellingen; *De instelling kan een student vrijstelling verlenen voor het afleggen van tentamens of examens. Die vrijstelling gebeurt op basis van eerder afgelegde (en gehaalde) tentamens of examens, of op basis van buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden. De examencommissie verleent de vrijstellingen; in de onderwijs en examenregeling is geregeld op welke gronden ze dat kan doen.* ArtEZ heeft dit geregeld in de OER en ziet hier op toe via de (centrale) examencommissie.

Thema 4 Bekostiging van buitenlandse studenten; *het is een bekostigingsvoorwaarde dat een student op de datum van 1 oktober staat ingeschreven bij een instelling. Het is mogelijk dat een student, die nog niet in het bezit is van een verblijfsvergunning en daardoor nog in het buitenland verblijft (art.7.32 onder d) wel al wordt ingeschreven. Deze student mag vervolgens alleen meetellen voor de bekostiging als hij voldoet aan de voorwaarde dat hij daadwerkelijk onderwijs in Nederland aan een Nederlandse instelling volgt.* ArtEZ volgt deze richtlijn bij bekostiging buitenlandse studenten.

Thema 5 Collegegeld niet betaald door student zelf; *In een aantal gevallen hebben studenten hun collegegeld niet zelf betaald. Dit kan om verschillende redenen zijn gebeurd, bijvoorbeeld omdat de student in een moeilijke financiële positie zit. In sommige gevallen wordt het collegegeld daarom via een speciaal (nood)fonds door de instelling betaald..* Naast de beurzen gaat het ook om de standaard betalingen. Als iemand anders voor een student betaalt (bijvoorbeeld ouders, werkgever) geeft de student daar altijd toestemming voor. Ingeval van betaling door derden is dat geregeld in Studielink. In ieder geval betalen wij als ArtEZ nooit het collegegeld voor studenten, behalve de genoemde beurzen en eventueel medewerkers die intern een opleiding volgen. ArtEZ volgt hierin de richtlijnen van de notitie Helderheid.

Thema 6 Studenten die modules van opleidingen volgen; *Een persoon mag slechts meetellen voor de bekostiging als hij is ingeschreven bij een opleiding gericht op het aan een CROHO-opleiding verbonden getuigschrift. Modules van opleidingen die niet leiden tot een aan een CROHO-opleiding verbonden getuigschrift, dan wel als aparte trajecten aangeboden modules zijn geen CROHO-opleidingen en worden daarom niet bekostigd.* ArtEZ volgt deze richtlijn. Het komt voor dat wij vanuit ArtEZ modules van opleidingen aanbieden als (onderdeel van) een onbekostigde cursus.

Thema 7 Studenten die een andere opleiding volgen dan waarvoor ze zijn ingeschreven; in de notitie zijn verschillende varianten beschreven. ArtEZ volgt deze richtlijnen.

Thema 8 Bekostiging van maatwerktrajecten; *Instellingen ontwikkelen maatwerktrajecten waarbij een derde – een externe organisatie of bedrijf – een bijdrage betaalt voor het op maat snijden van een bestaande opleiding.* ArtEZ kent geen bekostigde maatwerktrajecten.

1.13 Verslag van de Raad van Toezicht

Samenstelling

De Raad van Toezicht was in 2017 als volgt samengesteld:

- dhr. P. Ballings, voorzitter,
- mw. dr. A. Esmeijer,
- mw. drs. W.L.M. de Koning-Martens,
- dhr. R. Martens MA,
- mw. prof. dr. P.L. Meurs.

De leden Ballings, Esmeijer, De Koning-Martens en Martens zijn benoemd per 1 maart 2015 voor een eerste termijn van vier jaar. De eerste termijn van mevrouw Meurs is ingegaan op 1 januari 2017. Met haar aantreden was de Raad van Toezicht in 2017 geheel op sterkte.

De bezoldiging van de raadsleden is geregeld in de regeling Bezoldiging Toezichthouders ArtEZ die per 1 januari 2013 is vastgesteld.

De leden van de Raad van Toezicht hadden in 2017 de volgende hoofd- en nevenfuncties:

Dhr. P. Ballings

- Directeur, Gate Advies (hoofdfunctie).
- Voorzitter Raad van Toezicht, ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Voorzitter Raad van Toezicht, Eurosonic Noorderslag.
- Voorzitter Raad van Toezicht, Likeminds en Non Profit Kapitalist.
- Voorzitter bestuur, Sonic Acts.
- Voorzitter bestuur, Cinedans.
- Voorzitter bestuur, Vondel (Gijsbrecht Stadsfoyer BV).
- Voorzitter bestuur, MOAI Social Design UP.
- Vicevoorzitter bestuur, Stichting Julius Leeft!
- Lid bestuur, Kinetich Noord (SKN).
- Lid bestuur, de Toneelmakerij.
- Lid bestuur, World Science Festival.

Mw. dr. A. Esmeijer

- Directeur-bestuurder, Prins Bernhard Cultuurfonds (hoofdfunctie).
- Lid Raad van Toezicht, ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Lid Raad van Toezicht, NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek).
- Lid bestuur, Stichting Kansspelbelangen NOC*NSF/ALN (STAK).
- Voorzitter, Begeleidingscommissie Evaluatie Kunstenplansystematiek Gemeente Amsterdam.
- Lid bestuur, Blockbusterfonds.
- Secretaris bestuur, Stichting Aanwending Loterijgelden Nederland (ALN).
- Adviseur, Board European Cultural Foundation.
- Voorzitter, Jury Museumtijdschriftprijs.
- Vicevoorzitter bestuur, Goede Doelen Platform.
- Lid, Klankbordgroep Fondsenwerving Vrije Universiteit Amsterdam.
- Lid Raad van Advies, Europees Cultuurforum.
- Lid Comité van Aanbeveling, Nederlandse Taalunie en Internationale Vereniging voor Neerlandistiek.
- Secretaris bestuur, The Hague Club.
- Lid Comité van Aanbeveling, Governance Code Cultuur.
- Directeur, Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen (KHMW).
- Lid Beneficiantenraad, BankGiro Loterij.

Mw. drs. W.L.M. de Koning-Martens

- Vicevoorzitter College van Bestuur, Radboud Universiteit (hoofdfunctie).
- Lid Raad van Toezicht, ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Lid Raad van Toezicht, Isala.

- Lid Ledenraad Coöperatie Surf.
- Lid Raad van Advies, InScience.
- Plaatsvervangend lid, College voor Toetsen en Examens.
- Vicevoorzitter, VSNU / voorzitter, VSNU Stuurgroep Bedrijfsvoering en Financiën.

Dhr. R. Martens MA

- Artistiek Directeur, Stichting Institute for Human Activities (hoofd functie).
- Lid Raad van Toezicht, ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Promovendus Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK), School of Arts, Hogeschool Gent.
- Gastdocent bij onder andere: University College London, London School of Economics, Yale University, Goldsmiths (University of London), Städelschule Frankfurt en HEAD Genève.

Mw. prof. dr. P.L. Meurs

- Hoogleraar Bestuur van de Gezondheidszorg, Erasmus Universiteit Rotterdam (hoofd functie).
- Voorzitter, Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) (hoofd functie).
- Lid Raad van Toezicht, ArtEZ hogeschool voor de kunsten.
- Lid Raad van Toezicht, Academisch Medisch Centrum Amsterdam.
- Lid Raad van Toezicht, Universiteit van Amsterdam.
- Lid, Health Insurance Fund.
- Buitengewoon lid, Onderzoeksraad voor Veiligheid.
- Lid Algemeen Bestuur, Vereniging AEGON.

Onderwerpen

In 2017 vonden vier reguliere vergaderingen van de Raad van Toezicht plaats. In maart werd een extra vergadering ingelast in verband met besluitvorming inzake de aankoop van vastgoed (Oude Kraan 74).

In april werd gesproken over: rooster van aftreden RvT-leden, samenstelling RvT-commissies, voortgangsrapportage herstel AKI, Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK) en Huisvesting ArtEZ.

In juni werden in aanwezigheid van accountant KPMG de jaarstukken 2016 besproken. Verder kwamen aan de orde: aankoop Oude Kraan 74, Voortgang Herstelplan AKI, huisvestingsstrategie per stad en het visiedocument Graduate School.

In oktober werd gesproken over: remuneratiezaken, profiel en procedure nieuw lid CvB, bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering, inhoudelijke planning RvT en Graduate School Strategy Document 2017-2018.

In december kwam aan de orde: Begroting 2018 en meerjarenbegroting, regeling kostenvergoeding en Gedragscode CvB, concept Bestuurs- en beheersreglement, vergaderschema RvT 2019, rapportage interim-bevindingen 2017 PwC, visie Graduate School.

De Raad van Toezicht heeft geen besluiten voorgelegd gekregen waarbij tegenstrijdige belangen van de eigen leden of leden van het College van Bestuur spelen die van materiële betekenis zijn voor de hogeschool en of voor de leden van het College van Bestuur.

In september vond de jaarlijkse bijeenkomst van de Raad van Toezicht met het College van Bestuur en de directeurs plaats.

Een delegatie van de Raad van Toezicht heeft in november overleg gevoerd met de Hogeschoolraad.

Commissies

Auditcommissie

De auditcommissie ondersteunt en adviseert de Raad van Toezicht over het gevoerde financiële beleid en beheer bij ArtEZ en bestond in 2017 uit W. de Koning-Martens (voorzitter) en P. Ballings. Op 16 juni voerde de auditcommissie overleg met de accountant KPMG en het College van Bestuur over de jaarrekening 2016. Op 7 december heeft de auditcommissie vergaderd met de voorzitter van

het College van Bestuur, het hoofd Financiën en de nieuwe accountant inzake de interim-bevindingen 2017 van PwC. Ook werd de Auditcommissie nadrukkelijker betrokken bij het programma Huisvesting. Op 15 december werd de begroting 2018 goedgekeurd.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie heeft als taak om de arbeidsvoorwaarden en bezoldiging van de bestuurders van ArtEZ vast te stellen. Daarnaast bereidt de commissie de benoeming en het ontslag van leden van het college van bestuur voor. De commissie bestond in 2017 uit P. Ballings (voorzitter) en W. de Koning-Martens.

Vanwege het vertrek van het collegelid W. Fiselier per 1 december 2017 is in overleg met het College van Bestuur een wervings- en selectieprocedure in gang gezet. Voorts is de commissie bijeen geweest ter voorbereiding en uitvoering van de functioneringsgesprekken met de voorzitter en het collegelid met de portefeuille onderzoek en masteropleidingen. In december werden nieuwe contracten van beide collegeleden ondertekend. Bij beide collegeleden werd een uitbreiding van de aanstelling geëffectueerd.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor ArtEZ hogeschool voor de kunsten is € 141.000,- per fte conform klasse D van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren, gebaseerd op 12 complexiteitspunten: 6 vanwege de omvang van de baten, 2 vanwege het aantal bekostigde studenten en 4 vanwege het gewogen aantal sectoren. Voor twee bestuurders geldt in 2017 het overgangsrecht.

Voor de leden van het College van Bestuur zijn in 2017 de volgende kosten gemaakt (declaraties en facturen). Bedragen zijn in euro's:

Declaraties College van Bestuur in 2017 in €

	M. Brussaard	W.J. Fiselier	N.N. Shah	totaal
Representatie	913	1.333	459	2.705
Reiskosten binnenland	2.702	1.850		4.552
Reiskosten buitenland	2.391			2.391
Overige kosten		575	387	962
Totaal	6.006	3.758	846	10.610

Voor W.J. Fiselier betreft het een periode van elf maanden. Bij de overige twee bestuursleden gaat het over een volledig jaar.

De leden van het College van Bestuur hadden in 2017 de volgende nevenfuncties:

Marjolijn Brussaard

- Lid Bestuur Bridge to Liberation (B2LX)
- Lid Bestuurscommissie Onderzoek (VH)
- Lid Stuurgroep Arnhem Studiestad
- Lid Directieoverleg Cultuur Arnhem (DOC / CNN)
- Lid Bestuur Stichting Fondsbeheer Gelderland Valoriseert
- Lid Stuurgroep RxH
- Lid Bestuurlijk Overleg Kunstonderwijs (BO KUO)

Met uitzondering van de eerste worden alle nevenfuncties bekleed vanwege het voorzitterschap van het College van Bestuur van ArtEZ. Alle nevenfuncties zijn onbezoldigd.

Wim Fiselier

- Lid Kerngroep Arnhem Studiestad
- Lid Zwolse 8

Beide nevenfuncties werden bekleed vanwege het lidmaatschap van het College van Bestuur van ArtEZ. Alle nevenfuncties zijn onbezoldigd.

Nishant Shah

- Lid Bestuur The Centre for Internet & Society, India
- Lid Adviesraad Centre for Internet and Human Rights, Viadrina European University, Duitsland
- Lid Adviesraad Digital Media & Learning, University of California Humanities Resesarch Institute, VS
- Lid Adviesraad HASTAC, City University New York, VS
- Lid Stuurgroep Inter-Asia Cultural Studies Society, Zuid-Korea
- Geassocieerd staflid Network of Centres for Internet & Society, Harvard University, VS
- Kennispartner Hivos, Nederland
- Lid Adviesraad Online Learning, Copenhagen Business School, Denemarken
- Columnist Indian Express, India
- Academisch recensent Duke University Press, VS
- Adviserend staflid Seminar for Experimental Critical Theory, Witts University & Rhodes University, Zuid-Afrika
- Onderzoeksadviseur Asia Innovations Hub, Hong Kong

Alle nevenfuncties zijn onbezoldigd.

Onderwijs- en onderzoekcommissie

De onderwijs- en onderzoekcommissie ondersteunt en adviseert de Raad van Toezicht over het beleid van ArtEZ ten aanzien van de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek. De commissie bestond in 2017 uit R. Martens (voorzitter) en P. Meurs (ter vervanging van A. Esmeijer) en kwam eenmaal bijeen. In juni werd gesproken over de resultaten NSE 2017 & Keuzegids Masters, het visiedocument van de Graduate School, Diversiteit - Associate Degree en de toekomst van het bacheloronderwijs bij ArtEZ.

Zelfevaluatie

De Raad van Toezicht heeft op 13 oktober 2017 een zelfevaluatie uitgevoerd. In 2017 heeft de nadruk met name gelegen op de structuur van ArtEZ. De Raad van Toezicht zelf heeft sinds 1 januari 2017 een vijfde lid. Dit vroeg nieuwe aandacht en biedt kansen voor de verdere aanscherping van de rolinvulling door de Raad. De Raad van Toezicht heeft verdere afstemming gezocht en gevonden met het College van Bestuur. Afgelopen jaar heeft de Raad meer specifieke dossiers behandeld. Het komende jaar legt de Raad van Toezicht de nadruk op toezicht op de verdere professionalisering van de interne organisatie.

De Raad van Toezicht is een goed team dat onderling op een prettige en effectieve manier schakelt. Om zijn bijdrage en werkwijze verder te verbeteren zal de Raad iets vaker bijeenkomen en wat vaker contact hebben met medewerkers en studenten. Wat betreft zijn eigen proces heeft de Raad een aantal concrete wensen gedefinieerd aangaande informatievoorziening en input van het College van Bestuur.

2 Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2017

(na resultaatbestemming)

	31 dec 2017	31 dec 2016
2 Activa		
Vaste activa		
2.5.1 Materiële vaste activa	30.715	31.337
Vlottende activa		
2.5.2 Vorderingen	992	841
2.5.3 Liquide middelen	<u>8.529</u>	<u>8.892</u>
	9.521	9.734
	<u>40.236</u>	<u>41.071</u>
2 Passiva		
2.5.4 Eigen vermogen	21.617	22.220
2.5.5 Voorzieningen	2.935	2.565
2.5.6 Langlopende schulden	6.359	6.926
2.5.7 Kortlopende schulden	9.325	9.360
	<u>40.236</u>	<u>41.071</u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2017

	2017	Begroting 2017	2016
2.6 Baten			
2.6.1 Rijksbijdragen	46.234	44.757	45.232
2.6.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	494	400	321
2.6.3 Collegegelden	6.115	5.911	5.933
2.6.4 Baten werk in opdracht van derden	1.155	603	991
2.6.5 Overige baten	<u>1.245</u>	<u>1.697</u>	<u>1.345</u>
Totaal baten	55.243	53.368	53.823
2.6 Lasten			
2.6.6 Personele lasten	39.417	38.266	37.674
2.5.1 Afschrijvingen	2.968	3.218	3.043
2.6.7 Huisvestingslasten	4.986	5.283	4.725
2.6.8 Overige lasten	<u>8.176</u>	<u>7.797</u>	<u>8.120</u>
Totaal lasten	<u>55.547</u>	<u>54.564</u>	<u>53.562</u>
Saldo baten en lasten	-304	-1.196	261
2.6.9 Financiële baten en lasten	-298	-306	-308
Resultaat	<u>-602</u>	<u>-1.502</u>	<u>-47</u>

2.3 Kasstroomoverzicht over 2017

		2017	2016
x € 1.000			
Kasstroom uit operationele activiteiten	ref		
Saldo baten en lasten		-304	261
Gecorrigeerd voor:			
Afschrijvingen	(2.5.1)	2.968	3.043
Mutatie voorzieningen	(2.5.5)	<u>370</u>	<u>-17</u>
		3.034	3.287
Veranderingen in vlottende activa en passiva			
Vordering	(2.5.2)	-151	220
Kortlopende schulden	(2.5.7)	<u>-35</u>	<u>-78</u>
		-186	142
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		2.848	3.429
Ontvangen interest	(2.6.9)	6	32
Betaalde interest	(2.6.9)	<u>-304</u>	<u>-340</u>
		<u>-298</u>	<u>-308</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		2.550	3.121
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investering in materiële vaste activa	(2.5.1)	-2.346	-1.372
Investeringen in deelnemingen		0	0
Mutaties leningen		<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-2.346	-1.372
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Aflossing langlopende schulden	(2.5.6)	<u>-567</u>	<u>-558</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-567	-558
Mutatie liquide middelen	(2.5.3)	<u><u>-363</u></u>	<u><u>1.191</u></u>
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:			
Stand 1 januari		8.892	7.701
Mutaties		<u>-363</u>	<u>1.191</u>
Stand 31 december		<u><u>8.529</u></u>	<u><u>8.892</u></u>

2.4 Toelichting en grondslagen behorende bij de jaarrekening 2017

2.4.1 Algemeen

Alle bedragen x € 1.000, tenzij anders vermeld. Aan de tabellen is de nummering toegevoegd van de richtlijn jaarverslag onderwijs. Onderdelen zonder saldo zijn weggelaten, waardoor de nummering niet altijd doorloopt.

Activiteiten

De activiteiten van de instelling bestaan voornamelijk uit het verzorgen van onderwijs en het uitvoeren van onderzoek in de breedte zin van het woord.

Statutaire naam en vestigingsplaats

De statutaire naam is Stichting ArtEZ, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 09109756, de statutaire vestigingsplaats is Arnhem.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling 'Jaarverslaggeving Onderwijs'. In deze regeling is vastgelegd dat de bepalingen van Boek 2, Titel 9, BW, en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De grondslagen voor de voorzieningen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten bij ArtEZ debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, crediteuren en overige te betalen posten. Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

Deze financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Afgeleide financiële instrumenten

ArtEZ heeft een renteswap contract afgesloten ter afdekking van het renterisico op een langlopende euribor-lening met variabele rente en past hiervoor kostprijs hedge accounting toe. Dit houdt in dat, zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, er geen herwaardering van dit instrument plaatsvindt. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de winst-en-verliesrekening, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies eveneens in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Een verlies voor het percentage groter dan de omvang van het afgeleide instrument ten opzichte van de afgedekte positie wordt op basis van kostprijs of lagere marktwaarde direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. ArtEZ toetst periodiek de effectiviteit van de hedge-relaties door vast te stellen dat geen sprake is van overhedges.

Stelselwijzigingen

In 2017 hebben geen stelselwijzigingen plaatsgevonden.

Aanpassingen in presentatie vorig boekjaar

Waar dit voor de vergelijkbaarheid van jaren noodzakelijk is zijn de cijfers van vorig boekjaar aangepast. Aanpassingen worden alsdan toegelicht in de tekst.

2.4.2 Toelichting op de balans*Materiële vaste activa*

De gebouwen en terreinen, inventaris en apparatuur, andere vaste bedrijfsmiddelen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de toegepaste lineaire afschrijvingen op basis van de te verwachten economische levensduur.

De volgende afschrijvingstermijnen worden hierbij gehanteerd:

Casco	60 jaar
Afbouw	30 jaar
Inbouwpakket	15 jaar
Technische installaties	15 jaar
Investerings in huurpanden	maximaal 10 jaar en afhankelijk van huurtermijn
Terreinen en gebouwen in uitvoering	geen afschrijving
Inventaris en apparatuur (meubilair)	10 jaar
Inventaris en apparatuur (overige)	5 jaar

Er wordt afgeschreven op inventaris en apparatuur als de aanschafprijs hoger is dan €2.500. Bij lagere bedragen worden de kosten verwerkt in de resultatenrekening. Onderhoudsuitgaven worden alleen geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. Overige uitgaven voor onderhoud worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Bijzondere waardevermindering vaste activa

Voor vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort, waarbij ArtEZ als geheel als kasstroom genererende eenheid wordt beschouwd.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderversverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderversverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

In afwijking van datgene wat hiervoor is gesteld, wordt op iedere balansdatum de realiseerbare waarde bepaald voor materiële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen.

ArtEZ heeft geen immateriële vaste activa; *good will* en *bad will* zijn niet aan de orde.

Vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, voor zover nodig onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. Indien de beperktere bestedingsmogelijkheid door derden is aangebracht, dan wordt dit deel aangemerkt als bestemmingsfonds.

Voorts is binnen het eigen vermogen een onderscheid gemaakt naar publieke en private middelen.

Voorzieningen - Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Wachtgeldvoorziening

De wachtgeldvoorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen. De verplichtingen zijn tegen 1% per jaar contant gemaakt.

Voorziening Eigen risico WGA

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen. De verplichtingen zijn tegen 1% per jaar contant gemaakt.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening wordt opgenomen voor verwachte lasten van gratificaties bij 25- en 40-jarig dienstverband, waarbij alle dienstjaren van de werknemers bij een bij het ABP aangesloten werkgever meetellen. De verplichtingen zijn tegen 1% per jaar contant gemaakt, rekening houdend met blijfkansen en loonstijgingen.

Voorziening verlofsparen en werktijdvermindering senioren

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, waarbij rekening gehouden is met blijfkansen en in de CAO gestelde voorwaarden voor deelname aan de regelingen.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Het aflossingsbedrag van het lopende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Schulden worden na eerste opname gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Als zekerheid voor de twee leningen is hypotheekrecht gevestigd op de panden aan Onderlangs 9, Onderlangs 26-34, Utrechtsestraat 83 en Aan de Stadsmuur 88.

Operationele leasing

Bij ArtEZ zijn er 2 leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij ArtEZ ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend. Schulden worden niet gesaldeerd met activa. Schulden worden na eerste opname gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen (waaronder geormerkte bijdragen) en nog te betalen bedragen ter zake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegekend. Van bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

Onderhanden projecten

In de waardering van onderhanden projecten worden de kosten die direct betrekking hebben op het project (zoals personeelskosten voor werknemers direct werkzaam aan het project), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend, begrepen.

De toerekening van opbrengsten, kosten en winstneming op onderhanden projecten geschiedt naar rato van de verrichte prestaties bij de uitvoering van het werk ('percentage of completion'-methode) per balansdatum op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Uitgaven die verband houden met projectkosten die na de balansdatum tot te verrichten prestaties leiden, worden als activa verwerkt indien het waarschijnlijk is dat ze in een volgende periode zullen leiden tot opbrengsten. Verwachte verliezen op onderhanden projecten worden onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening als last verwerkt.

2.4.3 Toelichting op de resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de bekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten.

Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Collegegelden

De college- en cursusgelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn gespreid.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten uit hoofde van werk in opdracht van derden (contractonderwijs, vooropleidingen, cursussen, werkzaamheden van praktijkbureaus, subsidies en overige) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen indien zeker is dat de werkzaamheden declarabel zijn.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder overige bedrijfsopbrengsten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten. De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit royaltyopbrengsten. Deze opbrengsten worden toegerekend aan de verslagperiode in overeenstemming met de inhoud van de overeenkomst.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. De opbouw van pensioen gebeurt op basis van een middelloonregeling. De pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de RJ – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Aangezien het jaarlijkse bijdragen betreft is hiervoor geen voorziening getroffen. Op balansdatum wordt een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het ABP, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening zal in dat geval gewaardeerd worden tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. De huidige dekkingsgraad is 104,4% en er wordt al enkele jaren niet geïndexeerd (bron ABP).

De wet normering topinkomens (WNT) en het hieruit voortvloeiende normenkader voor topfunctionarissen, is van toepassing.

Verkoopkosten en algemene beheerskosten

Onder verkoopkosten en algemeen beheerskosten worden die kosten verstaan die ten laste van het jaar komen, en die niet direct aan de kostprijs van de geleverde goederen zijn toe te rekenen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

2.4.4 Overig

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing wordt als een uitgave uit

financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Financiële instrumenten – Algemeen

ArtEZ maakt gebruik van een renteswap. Deze swap wordt afgesloten om de variabele rente op de euribor-lening af te dekken. ArtEZ handelt niet in afgeleide financiële instrumenten. Het treasurystatuut van ArtEZ bevat procedures waaraan voldaan moet worden bij het aangaan van afgeleide financiële instrumenten (en verwijzing naar de Regeling beleggen, lenen en derivaten).

Financiële instrumenten – Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren betreffen vorderingen op studenten en vorderingen op overige debiteuren. ArtEZ heeft regels en procedures opgesteld waaraan de stud, deelnemers en cursisten moeten voldoen met betrekking tot betaling van college- en cursusgelden. Deze vorderingen zijn over het algemeen beperkt van omvang evenals het kredietrisico op deze vorderingen.

Financiële instrumenten – Renterisico en kasstroomrisico

Bij de leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. Met betrekking tot opgenomen leningen heeft één lening een variabele rente maar is het renterisico afgedekt door middel van een renteswap. Het swapcontract heeft een resterende omvang van € 4.533 en een negatieve reële waarde van € 370. ABN AMRO heeft op grond van de algemene voorwaarden het recht om een margin call uit te oefenen en een bedrag ter hoogte van de negatieve waarde te blokkeren. De andere leningen hebben een vast rentepercentage.

Financiële instrumenten – Marktwaarderisico

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

2.5 Toelichting op de balans

2.5.1 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	In uitvoering en vooruit- betalingen	Totaal
Aanschafprijs	46.719	6.734	0	53.453
Cumulatieve afschrijvingen	-18.810	-3.306	0	-22.116
Boekwaarde	27.909	3.428	0	31.337
Mutaties in de boekwaarde				
Investerings	1.516	830	0	2.346
Desinvesteringen	-133	-833	0	-966
Afschrijving desinvesteringen	133	833	0	966
Afschrijvingen	-1.902	-1.066	0	-2.968
Saldo	-386	-236	0	-622
Stand per 31 december 2017				
Aanschafprijs	48.102	6.731	0	54.833
Cumulatieve afschrijvingen	-20.580	-3.539	0	-24.118
Boekwaarde	27.523	3.192	0	30.715

Op de terreinen en gebouwen in uitvoering wordt niet afgeschreven. Bij gebouwen varieert de afschrijvingstermijn van 10 jaar (bij verbouwingen in huurpanden) tot 60 jaar (het casco van panden in eigendom). Inventaris wordt in 10 jaar afgeschreven, apparatuur in 5 jaar. Geheel afgeschreven activa worden gedesinvesteerd.

2.5.2 Vorderingen

	31 dec 2017	31 dec 2016
Debiteuren	248	267
Vorderingen op personeel	15	15
<u>Overlopende activa</u>		
Vooruitbetaalde kosten	389	432
Verstreckte voorschotten	23	18
Overige	317	109
	<u>729</u>	<u>559</u>
	<u>992</u>	<u>841</u>

De vorderingen hebben een looptijd korter dan een jaar. Er is geen voorziening dubieuze debiteuren omdat veel van de vorderingen op het moment van opmaken van de jaarrekening al gerealiseerd zijn.

Vorderingen zijn opgenomen bij Debiteuren als een factuur is verstuurd. In de overlopende activa zijn de vooruitbetaalde bedragen opgenomen (bijvoorbeeld huurtermijnen en abonnementen van 2018 die al in 2017 betaald zijn) en de bedragen die nog ontvangen moeten worden, maar waarvoor geen factuur verstuurd wordt. Het totaalbedrag van de vorderingen is gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit zit met name in de post overige overlopende activa. Een huursubsidie (€ 97) van de gemeente Zwolle is pas ontvangen in januari 2018. Ook enkele andere subsidiebedragen die betrekking hebben op 2017 waren aan het eind van het jaar nog niet binnen.

2.5.3 Liquide middelen

	31 dec 2017	31 dec 2016
Kasmiddelen	6	9
Tegoeden op bankrekeningen	8.523	8.883
	<u>8.529</u>	<u>8.892</u>

Liquide middelen worden aangehouden op internet(spaar)rekeningen van ABN AMRO en ING. De stand is licht gedaald door aanschaf van een voorheen gehuurd pand, gefinancierd uit eigen middelen. Het vervallen van de huurtermijnen heeft een gunstig effect op de toekomstige liquiditeit.

De kasmiddelen en tegoeden op bank- en girorekeningen staan ter vrije beschikking aan ArtEZ. De stand per eindejaar is voldoende om de uitgaven van ongeveer twee maanden te betalen.

2.5.4 Eigen vermogen

	Algemene reserve	Huisvestings-reserve	AKI reserve	Private reserve	Totaal
Stand 1 januari 2017	8.559	11.570	1.477	614	22.220
Resultaat	-405	177	-649	275	-602
Stand 31 december 2017	8.154	11.747	828	889	21.617

Het eigen vermogen is op grond van regels voor de jaarverslaggeving gesplitst in een aantal onderdelen. Het Publieke deel van het eigen vermogen is het totaal minus het Private deel.

ArtEZ heeft van oudsher een deel van haar algemene reserve bestemd voor huisvesting, om grote projecten in het kader van het strategisch huisvestingsplan mogelijk te maken. De huisvestingsreserve maakt 54% uit van het eigen vermogen (2016: 52%). ArtEZ rekent een deel van de rijksbijdrage toe aan huisvesting. In het verleden is veel gereserveerd om herhuisvesting op diverse plekken mogelijk te maken. Zoals bij de activa al toegelicht is in 2015 gestart met een huisvestingsonderzoek. Op sommige vlakken zijn besparingen mogelijk, maar bij voldoende steun van externe partijen als gemeente en provincie, staan ook grote werkzaamheden op stapel, bijvoorbeeld in het conservatorium in Zwolle en groot onderhoud aan de werkplaatsen in Arnhem. Hierdoor zal de stand van de huisvestingsreserve de komende jaren dalen. Deze daling verloopt heel geleidelijk doordat de kosten niet in een keer ten laste van de reserve komen maar door middel van afschrijvingen.

In 2015 heeft het College van Bestuur met instemming van de Raad van Toezicht een bestemming gelegd op een deel van de algemene reserve voor het oplossen van de problematiek van de AKI. In 2015 is gestart met een plan van aanpak waardoor het resultaat van de AKI verbetert van € 1.000 negatief in de begroting van 2016 naar een sluitende begroting in 2020. De negatieve resultaten van deze jaren komen ten laste van deze bestemmingsreserve. In 2020 verdwijnt deze reserve van de balans.

Vanaf 2012 wordt een private reserve afgezonderd van de algemene reserve. Deze wordt gevuld door, met toestemming van de Dienst Uitvoering Onderwijs (OCW), het verschil tussen het wettelijk en instellingscollegegeld voor 50% af te zonderen. Voor 2017 gaat dit om € 275. Dit jaar is geen beroep gedaan op deze reserve.

Op de algemene reserve is geen nadere bestemming gelegd. Deze staat ter vrije beschikking van het College van Bestuur. Samen met de private reserve is dit deel van het eigen vermogen beschikbaar voor het financieel opvangen van eventuele risico's voor zover dit publieke activiteiten betreft. Het weerstandsvermogen (eigen vermogen ten opzichte van de baten) van ArtEZ bedraagt iets meer dan 39% (2016: 41%). Dit komt overeen met het gemiddelde van het hbo (40% in 2016). De Inspectie hanteert 5 procent als ondergrens. ArtEZ voldoet ruimschoots aan dit criterium.

2.5.5 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Wachtgeld-voorz. 2.5.5.1	Voorz. eigen risico WGA 2.5.5.2	Jubileum-voorz. 2.5.5.3	Voorz. verlof-sparen 2.5.5.4	Voorz. senioren-regeling 2.5.5.5	Voorz. Overfor-matie 2.5.5.6	Totaal
Stand 1 januari 2017	1.759	9	430	200	168	0	2.565
Dotaties	502	0	28	0	284	600	1.414
Onttrekkingen	-452	-9	-28	0	-58	0	-547
Vrijval	-395	0	-22	-80	0	0	-497
Stand 31 december 2017	1.414	0	407	120	394	600	2.935
Kortlopend deel < 1 jaar	446	0	38	0	136	150	770
1 t/m 5 jaar	894	0	211	120	258	350	1.833
Langlopend deel > 5 jaar	74	0	158	0	0	100	332

Voor bovengenoemde voorzieningen, voor zover van toepassing, is geen verandering toegepast in de disconteringsvoet en oprenting ten opzichte van 2016.

2.5.5.1 Wachtgeldvoorziening

Deze voorziening betreft drie verschillende subgroepen: een reguliere wachtgeldvoorziening, een reorganisatievoorziening en een kleine collectieve voorziening. Onttrekkingen aan deze voorziening vinden plaats op basis van facturen van de uitkeringsinstanties. De reorganisatievoorziening is in het verleden gevormd toen voor een groot aantal medewerkers een regeling is getroffen voor vervroegd pensioen. Mede in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen op dit terrein worden dergelijke collectieve regelingen voor vervroegde uittreding niet meer aangeboden. Hierdoor neemt het aantal personen waarop deze voorziening betrekking heeft steeds verder af. Ontslagen in dit kader die leiden tot aanspraken op wettelijk, bovenwettelijk en/of na-wettelijke uitkeringen, worden centraal getoetst en geaccordeerd door het College van Bestuur.

Voor werknemers die voor 30 juni 1996 zijn ontslagen ontvangt ArtEZ facturen op basis van collectiviteit binnen het hbo, voor werknemers waarvan het dienstverband is beëindigd na 30 juni 1996 op individuele grondslag. In totaal heeft ArtEZ op grond van bovenstaande drie regelingen in 2017 € 452 betaald voor werknemers die niet meer in dienst zijn (in 2016 € 587).

De eindstand van de voorziening is bepaald op basis van prognoses van UWV, ABP, Loyalis en in een aantal nieuwe gevallen op basis van berekeningen van Pardon (eigen salarisberekeningssysteem). Deze prognoses laten op individueel niveau zien welke uitkeringen voormalige werknemers zullen ontvangen en wat de kosten voor ArtEZ zullen zijn. Uitkeringen zijn onder andere afhankelijk van inkomsten die voormalige werknemers elders verwerven. Er is dus altijd sprake van onzekerheid. De wachtgeldvoorziening geldt voor 23 (2016: 29; 2015: 36; 2014: 24) personen, waarbij de bedragen per persoon uiteenlopen van € 3 tot € 230.

De dotatie en vrijval komen ten laste, dan wel ten gunste van de personele lasten.

2.5.5.2 Voorziening eigen risico WGA

Met ingang van 2014 is ArtEZ eigen risicodragend geworden voor de werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA). Dat betekent dat wij niet langer via het UWV verzekerd zijn voor de uitkeringslasten van gedeeltelijk- of tijdelijk arbeidsongeschikten. ArtEZ heeft een verzekering afgesloten voor nieuwe gevallen. De premie van de nieuwe verzekering is lager dan de collectieve premie bij het UWV. Regelmatig wordt geëvalueerd welke maatschappij het beste aanbod heeft voor deze verzekering. Per 1 januari 2017 zijn wij overgestapt naar een andere maatschappij.

Voor bestaande gevallen (op het moment van overstap uit het collectieve systeem acht personen) nam ArtEZ de kosten van de uitkeringen voor eigen rekening. Hiervoor is een voorziening getroffen. Eind 2017 is de voorziening nihil (eind 2016 betrof de voorziening nog één persoon).

2.5.5.3 Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening maakt de verplichting van toekomstige jubileumuitkeringen (bij 25- en 40-jarig dienstverband) zichtbaar. Er is rekening gehouden met een jaarlijkse vertrekkans van 5%. Voor de berekening is niet de datum van indiensttreding bij ArtEZ van belang, maar de datum waarop voor het eerst pensioen werd opgebouwd bij het ABP. Deze informatie moeten werknemers zelf aanleveren. Ook wordt er in de berekening van uit gegaan dat de pensioenopbouw vanaf de eerste aanstelling permanent doorloopt, terwijl er sprake kan zijn van onderbrekingen. Dit betekent dat de voorziening alleen een indicatie geeft. Hoewel rekening is gehouden met een verdere stijging van de pensioenleeftijd is de stand van de voorziening lager dan vorig jaar. Dit heeft te maken met de gestegen gemiddelde leeftijd van het personeel, waardoor een steeds groter deel de jubileumuitkering al achter de rug heeft.

2.5.5.4 Voorziening verlofsparen

in de huidige CAO is een regeling opgenomen voor duurzame inzetbaarheid. Werknemers die aan bepaalde voorwaarden voldoen hebben recht op basisuren en afhankelijk van hun leeftijd eventueel op extra uren. De uren kunnen gespaard worden tot een maximum van 200 uur, in te zetten voor bijvoorbeeld studie, opdoen van werkervaring of recuperatieverlof. Deze gespaarde uren worden nooit uitbetaald, maar kunnen wel op zeker moment leiden tot een salarisbetaling waar geen werktijd tegenover staat. Hiervoor moet een voorziening gevormd worden. Voor het bepalen van de stand van de voorziening is geïnventariseerd welke personeelsleden een saldo aan uren hebben en zo ja, of daarvoor een bestemming is vastgelegd. Dit is geëxtrapoleerd naar het totale aantal OOP en AOP om de hoogte van de voorziening te bepalen.

2.5.5.5 Voorziening werktijdvermindering senioren

In de huidige CAO is een regeling opgenomen voor werktijdvermindering senioren, overeenkomend met de voormalige SOP. Voor de personen die gebruik maken (2017: 11) van deze regeling is een voorziening opgenomen. De hoogte van de voorziening is gelijk aan het verschil tussen de opgenomen arbeidstijd (maximaal 20%) en de teruggang in salaris (4 tot 9%) voor de jaren waarin gebruik gemaakt wordt van de regeling. Aangezien de instroom de afgelopen jaren een stabiel patroon laat zien is op een zelfde wijze rekening gehouden met de toekomstige instroom (en uitstroom). ArtEZ heeft nog geen beeld van het aantal personeelsleden dat tijdens de looptijd van deze regeling in de toekomst zullen opteren voor de regeling.

2.5.5.6 Voorziening afbouw overformatie

In de loop der jaren is vanwege de krimp bij bepaalde opleidingen overformatie ontstaan bij onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel. In 2017 hebben wij extra rijksmiddelen ontvangen en besloten om € 600 van deze middelen in te zetten voor het wegwerken van deze overformatie.

Proces:

1. Kaderbrief met beschrijving inzet op leegstand-beleid op 5 september 2017
2. Besluit College van Bestuur aanpak leegstand op 11 september 2017
3. Voorgenomen besluit College van Bestuur leegstand op 23 oktober 2017
4. Instemming Hogeschoolraad met de kaderbrief op 7 december 2017
5. Definitief besluit College van Bestuur inzake leegstand 22 januari 2018

Ondertussen zijn de directeuren aan de slag gegaan om de leegstand (overformatie) en de daarbij benodigde middelen verder in kaart te brengen. Met P&O en medewerkers worden de gesprekken gevoerd.

De schattingen omtrent de overformatie doen zich voor op de volgende academies:

- Art & Design Arnhem
- Art & Design Zwolle
- Conservatorium

De directeuren van deze academies hebben op basis van het besluit van het College van Bestuur de volgende richtbedragen mee gekregen voor het oplossen van de overformatie, respectievelijk € 83, € 124 en € 393.

2.5.6 Langlopende schulden

	Kredietinstellingen 2.5.6.1	Overig 2.5.6.2	Totaal
Stand 1 januari 2017	6.378	548	6.926
Aangegane leningen	0	0	0
Aflossingen	-548	-19	-567
Stand 31 december 2017	<u>5.830</u>	<u>529</u>	<u>6.359</u>
Rentevoet	4,39%	2,00%	
Looptijd 1 t/m 5 jaar	2.589	314	2.903
Looptijd > 5 jaar	3.241	215	3.456

Kredietinstellingen

De post langlopende schulden aan kredietinstellingen bestaat uit de volgende leningen:

Lening nummer 40.108858 actuele waarde € 1.564

Een geldlening ten behoeve van de NV Bank Nederlandse Gemeenten en ten laste van ArtEZ hogeschool voor de kunsten, in hoofdsom oorspronkelijk groot €6.723. Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden aan de Utrechtsestraat 85 te Arnhem, Oude Kraan 26 - 34 te Arnhem en Aan de Stadsmuur 88 te Zwolle. De rente bedraagt 3,58% per jaar. De rente blijft ongewijzigd tot einde looptijd van de lening. Rente en aflossing worden berekend volgens de annuïteitenmethode. De bedragen worden maandelijks betaald. De laatste termijn wordt in december 2023 voldaan.

De aflossing in 2018 bedraagt € 281 en is opgenomen onder de kortlopende schulden. Er is sprake van een tweetal ratio's (Solvabiliteit en DSCR). Beide ratio's worden jaareinde ruim gehaald (net als voorgaande jaren. Op basis van de meerjarenbegroting worden de ratio's ook komende jaren ruim gehaald.

Lening nummer 42.20.07.226 actuele waarde € 4.266

Een geldlening ten behoeve van ABN AMRO en ten laste van ArtEZ hogeschool voor de kunsten, in hoofdsom oorspronkelijk €8.000. Het betreft een lening met een looptijd van 30 jaar en variabele rente. De laatste termijn wordt in september 2034 voldaan. Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden aan Onderlangs 9. De aflossing in 2018 bedraagt € 267 en is opgenomen onder de kortlopende schulden.

Derivaat

Sinds 2004 is een renteswap gekoppeld aan de lening omdat ArtEZ niet wil speculeren met publieke middelen. De effectieve rente werd vastgezet op 3,98% + 0,5% opslag. De kosten van de renteswap bedroegen in 2017 € 202 (2016 € 210); de verkoopwaarde van de renteswap per eindejaar bedroeg € 370 (in 2016: € 572) negatief. De conclusie is dat het derivaat effectief is. ABN AMRO heeft op grond van de algemene voorwaarden het recht om een bedrag ter hoogte van deze negatieve waarde te blokkeren (margin call). Door de jaarlijkse aflossingen wordt het opeisbare bedrag steeds kleiner om uiteindelijk tot nul te dalen.

Overig

De overige langlopende schuld betreft een lening bij Saxion Hogescholen, met een actuele waarde van € 528. Bij de overdracht van het conservatorium Enschede van Saxion naar ArtEZ in 2006 heeft Saxion € 520 geïnvesteerd om de jaarlijkse huur te verlagen en enkele zeer specifieke onderhoudskosten

betaald. ArtEZ lost vanaf 2015 af op deze lening en betaalt jaarlijks 2% rente over de hoofdsom. De laatste termijn wordt afgelost in 2023.

2.5.7 Kortlopende schulden

	2017	2016
Kredietinstellingen	568	558
Crediteuren	1.879	1.602
Belastingen en premies:		
Loonheffing	1.129	1.096
Omzetbelasting	22	12
Premies sociale verzekeringen	418	427
	<u>1.569</u>	<u>1.535</u>
Schulden inzake pensioenen	443	379
Overlopende passiva		
Vooruitontvangen college- en cursusgeld	2.295	2.238
Vooruitontvangen geormerkte subsidies OCW	20	18
Vakantiegeld en -dagen	1.628	1.600
Vooruitontvangen bedragen	107	585
Overige	816	847
	<u>4.866</u>	<u>5.287</u>
	<u>9.325</u>	<u>9.360</u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar. Opvallendste verschillen ten opzichte van vorig jaar zijn zichtbaar bij Crediteuren en Vooruitontvangen bedragen.

De post Crediteuren is altijd sterk afhankelijk van het moment van factureren van de leveranciers. Vorig jaar waren in de post vooruitontvangen bedragen ruim €500 opgenomen voor al ontvangen, maar nog niet toegerekende subsidies. In 2017 zijn de bijbehorende projecten afgerond en verwerkt in de exploitatie. Hierdoor is de post sterk afgenomen.

De resterende posten vertonen geen grote afwijking ten opzichte van de bedragen van voorgaand jaar of hangen samen met ontwikkelingen die elders worden toegelicht.

Specificatie geormerkte subsidies (model G1)

Verantwoording van subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lumpsum. De vooruit ontvangen geormerkte subsidies van OCW betreffen 6 lerarenbeurzen. Deze worden toegerekend aan de periode waarvoor de beurs ontvangen wordt, in het algemeen betreft dat het schooljaar. Van het ontvangen bedrag wordt dan 4/12e deel toegerekend aan het ontvangstjaar en 8/12e deel als vooruitontvangen voor het komende jaar.

De verschillende toewijzingen staan in onderstaande tabel:

Omschrijving	Toewijzing datum	Toewijzing kenmerk	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/679/08771	€ 9.026,61	€ 9.026,61	Ja
OCenW Lerarenbeurs	29-08-2016	6/681/09267	€ 4.396,38	€ 4.396,38	Ja
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/605/01235	€ 2.993,28	€ 2.993,28	Ja
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/614/02460	€ 4.489,92	€ 4.489,92	Ja
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/613/02304	€ 5.144,70	€ 5.144,70	Ja

OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/594/98901	€ 935,40	€ 935,40	Ja
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/638/16265	€ 5.184,00	€ 5.184,00	Nee
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/665/18539	€ 4.512,00	€ 4.512,00	Nee
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/627/15029	€ 5.280,00	€ 5.280,00	Nee
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/614/14103	€ 3.072,00	€ 3.072,00	Nee
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/593/10956	€ 3.360,00	€ 3.360,00	Nee
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/594/11382	€ 9.216,00	€ 9.216,00	Nee

Het bedrag op de balans bestaat uit 8/12^e deel van € 30 (€ 20,4, de som van de beurzen ontvangen in 2017). De lerarenbeurzen hebben geen verrekeningsclausule.

2.5.8 Subsidieprojecten

ArtEZ neemt deel aan een aantal grote subsidieprojecten, die een balanspositie tot gevolg hebben. Subsidieprojecten waar een aparte verantwoording bij gevraagd wordt door de subsidiegever worden verwerkt op een eigen kostendrager in de administratie. Bij de start van een project worden voorschotten op de subsidie geboekt op vooruit ontvangen bedragen. Per eindejaar wordt bepaald welke kosten van een project voor subsidie in aanmerking komen, en hoeveel het bijbehorende subsidiebedrag is. Dit bedrag wordt in de baten verwerkt. In sommige gevallen zal het al ontvangen bedrag groter zijn en blijft een restant van het bedrag als schuld op de balans staan. In enkele gevallen, bijvoorbeeld als ArtEZ niet zelf de penvoerder van het project is, is het te vorderen deel van de subsidie hoger dan het al ontvangen bedrag. In dat geval wordt een vordering opgenomen op de balans.

In onderstaande tabel zijn de subsidieprojecten verwerkt waarvan sprake is van een balanspositie. Bedragen die opgenomen zijn bij de Vooruit ontvangen bedragen zullen naar verwachting ten gunste van de exploitatie van 2018 of daaropvolgende jaren komen.

Project	Hoofd subsidiegever	Bedrag	Opgenomen bij
Going Eco, Going Dutch	Raak MKB	3	Vooruit ontvangen bedragen
Promotietrajecten	NWO	32	Vooruit ontvangen bedragen

2.5.9 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen jaren		2018	2019-2022	>2023
		in 1.000 €	in 1.000 €	in 1.000 €
Huurverplichtingen	looptijd	< 1 jaar	> 1 jaar & < 5 jaar	> 5 jaar
Gemeente Zwolle inzake Rhijnvis Feithlaan	01-01-16 t/m 31-12-25	667	2.668	2.001
Gemeente Enschede inzake Van Essengaarde	01-08-13 t/m 31-07-22	221	773,5	
Schipperbosch bv inzake Kortestraat Arnhem	01-10-10 t/m 30-09-20	134	234,5	
Gemeente Zwolle inzake Stilobadstraat	01-01-13 t/m 30-11-18	84		
Slak ateliers inzake Driekoningendwarsstraat	01-01-18 t/m 31-12-18	20		
Gemeente Arnhem inzake Agnietenplaats	01-01-18 t/m 31-12-18	16		
NS stations inzake Honours Programme	01-01-18 t/m 31-12-18	10		
Beekdal Lyceum inzake vooropleiding dans Arnhem	01-01-18 t/m 31-12-18	10		
Thomascollege inzake vooropleiding dans Venlo	01-01-18 t/m 31-12-18	10		
Leaseverplichtingen				
Canon Multifunctionals	07-07-17 t/m 06-10-20	33	66	
Canon grafische printers	26-10-15 t/m 25-10-20	27	48	

Waarborgfonds

Bij definitieve opheffing van het Waarborgfonds ontvangt ArtEZ nog circa € 40.

Bankgaranties

In verband met het huurcontract bij het Pensioenfonds voor de Landbouw is € 30 geblokkeerd bij ABNAMRO. Deze bankgarantie is in 2018 opgeheven in verband met aankoop van het pand.

Hypotheekrecht

ArtEZ heeft recht van hypotheek verleend op de panden aan Onderlangs 9, Onderlangs 26-34, Utrechtsestraat 83 en Aan de Stadsmuur 88 als zekerheidstelling voor twee leningen.

Leaseverplichtingen

ArtEZ is voor de multifunctionals en grafische printers een leaseverplichting aangegaan bij Canon. Beiden met een looptijd tot 7 respectievelijk 10 oktober 2020. In 2017 is aan deze leaseverplichting een bedrag betaald van € 60.

2.6 Toelichting bij de staat van baten en lasten

2.6.1 Rijksbijdragen

	2017	Begroting 2017	2016
Rijksbijdrage sector HBO OCW	46.206	44.717	45.185
Geormerkte OCW- subsidies	<u>28</u>	<u>40</u>	<u>47</u>
	<u>46.234</u>	<u>44.757</u>	<u>45.232</u>

2.6.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies

	2017	Begroting 2017	2016
Gemeentelijke bijdragen participatiebudget	7	0	2
Overige overheidsbijdragen	<u>487</u>	<u>400</u>	<u>319</u>
	<u>494</u>	<u>400</u>	<u>321</u>

In 2017 is de rijksbijdrage bijna € 1.500 hoger uitgevallen dan begroot. Deze verhoging heeft onder andere te maken met de stijging van de loonontwikkeling in de markt, stijging pensioenpremie en doordat wij voorzichtigheidshalve geen rekening hadden gehouden met volledige toekenning van de prestatiebekostiging. De ontwikkeling van de personele lasten beweegt mee met deze stijging, daardoor is het resultaat van ArtEZ niet in gelijke mate gestegen ten opzichte van de begroting.

In totaal ontvingen wij in 2017 voor 12 docenten (2016: 11) een beurs; de opbrengsten vallen onder de geormerkte OCW-subsidies. De deelname aan deze regeling neemt toe, omdat steeds meer docenten een masteropleiding volgen.

De overige overheidsbijdragen kunnen als volgt uitgesplitst worden naar afkomst:

Gemeente	
Huisvestingssubsidie Zwolle	97
Subsidie eindexamenactiviteiten AKI Enschede	26
Subsidie Arnhem collectie Arnhem	18
Provincie	
Subsidie Closing the Loop	89
Subsidie Virtual Sizing	122
Subsidie Composing the New Carpet	125
Subsidie Kracht van Oogst	10

2.6.3 Collegegelden

	2017	Begroting 2017	2016
Collegegelden	<u>6.115</u>	5.911	<u>5.933</u>

De collegegeldopbrengsten stijgen ten opzichte van 2016 door een stijging van het tarief en aantal studenten (met ongeveer 2%) en bovendien een groeiend aantal studenten (+50) dat het instellingscollegegeld betaalt, in de begroting was hier nog geen rekening mee gehouden.

2.6.4 Baten werk in opdrachten van derden

	2017	Begroting 2017	2016
Contractonderwijs, vooropleidingen en overige cursussen	571	445	483
Baten contractonderzoek NWO	0	0	34
Overige baten in opdracht van derden	<u>584</u>	<u>158</u>	<u>474</u>
	<u>1.155</u>	<u>603</u>	<u>991</u>

ArtEZ biedt naast regulier, bekostigd onderwijs ook cursussen en contractonderwijs aan. In de financiële administratie hebben de cursussen een eigen kostendrager, waardoor kosten en baten te scheiden zijn van het bekostigde onderwijs. Inhoudelijk liggen deze activiteiten in lijn met het door ArtEZ verzorgde bekostigde onderwijs. De cursussen zijn in meerderheid gericht op scholieren die op deze manier kennis kunnen maken met het kunstonderwijs. De oriëntatie-cursussen en vooropleidingen van Art & Design, Muziek en Dans bevorderen de toegankelijkheid van het onderwijs van ArtEZ. De Academie van Bouwkunst verzorgt het voorbereidend jaar voor bouwkundestudenten van andere hogescholen.

Naast de voorbereidende cursussen zijn er ook activiteiten op bachelor-niveau. Individuele cursisten kunnen bijvoorbeeld een aantal modules van het onderwijs volgen in de vorm van contractonderwijs. Sommige minoren kunnen gevolgd worden door studenten van andere hogescholen.

Als laatste kent ArtEZ meerdere cursussen voor afgestudeerden zoals bijscholingen in didactische vaardigheden.

De vooropleidingen van Muziek en Dans mogen deels uit de rijksbijdrage worden bekostigd omdat ze bijdragen aan de toegankelijkheid en kwaliteit van het onderwijs. In de tariefstelling van de overige cursussen en het contractonderwijs wordt gestreefd naar een kostendekkend tarief.

ArtEZ verzorgt geen maatwerktrajecten voor bedrijven of commerciële organisaties en besteedt geen onderwijs uit aan private organisaties.

De opbrengsten van deze post stijgen ten opzichte van de realisatie van vorig jaar en ten opzichte van de begroting.

Bij de overige baten in opdracht van derden zijn de opbrengsten van subsidieprojecten opgenomen, voor zover zij niet door overheidsinstanties worden verstrekt. In de begroting waren de subsidieopbrengsten opgenomen bij overige baten (zie hier onder).

2.6.5 Overige baten

	2017	Begroting 2017	2016
Verhuur	47	38	46
Detachering personeel	74	80	51
Studentenbijdragen	152	112	161
Verkoop onderwijsmateriaal	345	233	341
Overige	<u>627</u>	<u>1.234</u>	<u>745</u>
	<u>1.245</u>	<u>1.697</u>	<u>1.345</u>

De meeste posten liggen in lijn met de realisatie van 2016. Ten opzichte van de begroting speelt de voorzichtigheid bij het begroten een belangrijke rol. Academies nemen hier een behoudende positie in. Bij de post Overige waren ook de subsidieopbrengsten begroot. Deze zijn in de jaarrekening verantwoord bij overige baten in opdracht van derden. In totaliteit ligt deze post op het niveau van de realisatie van vorig jaar maar ongeveer € 182 onder de begroting.

2.6.6 Personeelslasten

	2017	Begroting 2017	2016
Brutolonen en salarissen	26.957	26.163	26.330
Sociale lasten	3.343	3.200	3.301
Pensioenpremies	<u>3.814</u>	<u>3.200</u>	<u>3.092</u>
Lonen en salarissen	34.114	32.563	32.723
Dotatie personele voorzieningen	858	973	625
Personeel niet in loondienst	3.074	3.000	2.732
Reiskosten en professionalisering	<u>1.534</u>	<u>1.750</u>	<u>1.733</u>
Overige personele lasten	5.466	5.723	5.089
Af: uitkeringen	-163	-20	-138
	<u>39.417</u>	<u>38.266</u>	<u>37.674</u>

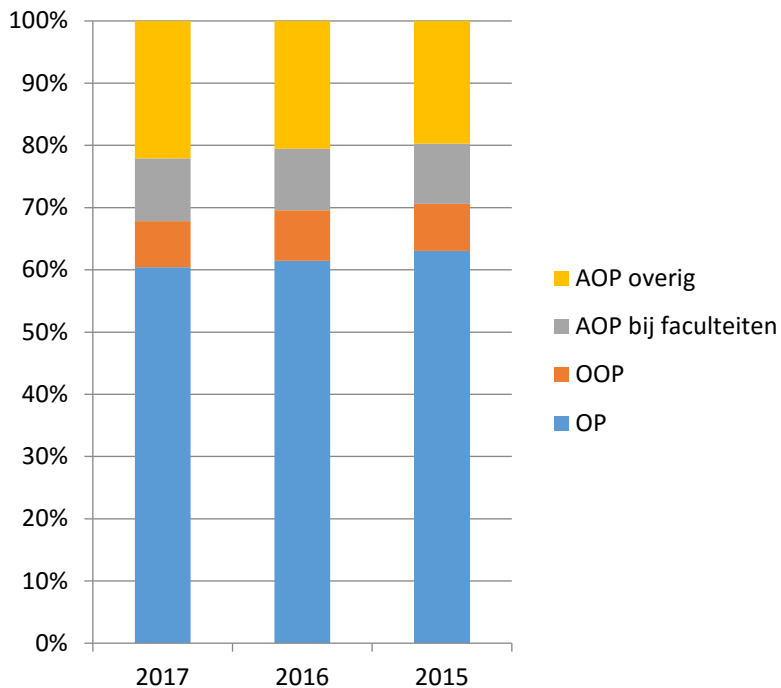
Per einde jaar 2017 zijn 963 personen in dienst (2016: 960), met een totale omvang van 442 fte (2016: 435). Inclusief personeel op factuur- en declaratiebasis bedraagt de omvang 452 fte (2016: 451). De gemiddelde bezetting bedroeg 453 fte (2016: 448), waarvan 438 fte (2016:422) in dienst. Alle personeelsleden zijn werkzaam in Nederland.

Bij het personeel in dienst zijn per fte de brutolonen 1% gestegen. Het aantal medewerkers dat uit dienst ging ligt in 2017 40% hoger dan vorig jaar. De sociale lasten zijn 1,24% gestegen, dit is in lijn met de landelijke ontwikkeling. De pensioenlasten zijn gestegen, veroorzaakt door stijging van de werkgeverspremie en het aftoppingsbedrag is dat ook. Doordat ArtEZ relatief veel medewerkers heeft

in hoge loonschalen heeft dit een sterk effect. De gemiddelde personeelslast per fte stijgt met 2,6%. Ook in 2018 zullen deze toenemen. In de nieuwe CAO zijn afspraken gemaakt over een loonsverhoging. Bij het personeel niet in loondienst stijgen de kosten per fte fors (75%), hoewel het soms lastig is om deze inzet te vertalen in fte. ArtEZ streeft er naar om de vastlegging van deze inzet beter te borgen. De dotaties aan de personele voorzieningen zijn toegelicht bij 2.2.

Aan reiskosten woon-werkverkeer en dienstreizen is dit jaar € 1.084 uitgegeven (2016: € 997) en aan professionalisering € 432 (2016: € 727). ArtEZ heeft de tegemoetkoming voor woon-werkverkeer in 2016 in twee stappen verhoogd, in 2017 zijn de kosten iets toegenomen omdat nu voor het hele jaar het hoge tarief geldt. De kosten voor professionalisering zijn gedaald. In 2016 kreeg een relatief groot aantal personen een hoge transitievergoeding – in te zetten voor een betere positie op de arbeidsmarkt - in verband met de vertrekregeling bij de AKI.

De personele lasten exclusief de dotatie aan de voorzieningen, reiskosten en scholing hebben voor 60,4% (2016: 61,5%) betrekking op docenten (met of zonder dienstverband). 7,4% (2016: 8%) van de kosten is voor onderwijs ondersteunend personeel en 10,1% (was 10,0%) voor administratief ondersteunend personeel bij de faculteiten (bijvoorbeeld directie, secretariaten en projectmedewerkers) en 22,1% (was 20,5%) voor administratief ondersteunend personeel bij de diensten, zoals het College van Bestuur, het bestuursbureau, de mediatheken, Studium Generale, Art Business Centre en Servicebedrijf.

Bezoldiging College van Bestuur en Raad van Toezicht

In onderstaande overzichten is de bezoldiging van leden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht weergegeven volgens het verantwoordingsmodel van het ministerie. Voor het merendeel van de leden geldt het overgangsrecht en voor twee leden geldt het maximum van bezoldigingsklasse D conform de in 2017 geldende Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren, gebaseerd op 12 complexiteitspunten: 6 vanwege de omvang van de baten, 2 vanwege het aantal bekostigde studenten en 4 vanwege het gewogen aantal sectoren. Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor ArtEZ is € 141.000,- per fte. Voor twee bestuurders geldt in 2017 conform het overgangsrecht.

Als gevolg van weinig transparante regelgeving heeft ArtEZ het bezoldigingsmaximum voor 2016 te hoog (namelijk klasse E) vastgesteld. Voor ArtEZ gold in 2016 bezoldigingsklasse D op basis van 12 complexiteitspunten: 6 vanwege de omvang van de baten, 2 vanwege het aantal studenten en 4

vanwege het gewogen aantal sectoren. Deze lagere bezoldigingsklasse heeft niet geleid tot onverschuldigde betaling in 2016.

College van Bestuur

bedragen x € 1	M. Brussaard	W.J. Fiselier	N.N. Shah
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Lid CvB	Lid CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 30/11	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,8	0,6
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	127.725	96.828	70.988
Beloningen betaalbaar op termijn	23.266	16.808	13.612
<i>Subtotaal</i>	150.991	113.636	84.600
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum			
	141.000	103.219	84.600
-/- Onverschuldigd betaald bedrag			
	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	150.991	113.636	84.600
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan			
	overgangsrecht	overgangsrecht	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/09 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	0,867	0,8	0,6
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	117.196	100.732	22.065
Beloningen betaalbaar op termijn	17.449	15.868	3.968
Totale bezoldiging 2016	134.646	116.599	26.032

Raad van Toezicht

bedragen x € 1	P. Ballings	A. Esmeijer	W. de Koning	R. Martens	P. Meurs
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	12.315	8.210	8.210	8.210	8.210
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	12.315	8.210	8.210	8.210	8.210
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	21.150	14.100	14.100	14.100	14.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	12.315	8.210	8.210	8.210	8.210
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	n.v.t.
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	12.315	8.210	8.210	8.210	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0
Totale bezoldiging 2016	12.315	8.210	8.210	8.210	0

2.6.7 Huisvestingslasten

	2017	Begroting 2017	2016
Huur	1.330	1.409	1.486
Verzekeringen	91	91	80
Onderhoud en exploitatie	1.483	1.356	1.133
Energie en water	859	1.085	858
Schoonmaakkosten	902	1.015	864
Heffingen	<u>321</u>	<u>327</u>	<u>305</u>
	<u>4.986</u>	<u>5.283</u>	<u>4.725</u>

De huurlasten zijn lager dan vorig jaar en lager dan begroot door de aankoop van een pand dat voorheen werd gehuurd. Ook de overige huisvestingslasten zijn lager dan vorig jaar, met uitzondering van de onderhoud en exploitatie. De besparingen bij Energie en Schoonmaak zijn de danken aan een grotere

nadruk op duurzaamheid en verbeterde afspraken met dienstverleners. Doordat niet geïnvesteerd is in grote huisvestingsprojecten nam wel het dagelijks onderhoud toe. Huisvestingslasten bedragen bij ArtEZ 9% van de totale kosten (2016: 9%). Dit hangt samen met het aantal panden in drie steden en de bijzondere voorzieningen in het kunstonderwijs. Het gemiddelde van de monosectorale kunsthogescholen bedraagt in 2016 9,8% (bron: Vereniging Hogescholen), waarmee vergeleken zijn de kosten van ArtEZ dus relatief laag. Een deel van de huisvestingslasten is opgenomen in de afschrijvingen. Ook op dat punt scoort ArtEZ niet bijzonder hoog: 5,3% vergeleken met een landelijk gemiddelde van 5,8% en 4,5% bij de kunsthogescholen.

2.6.8 Overige lasten

	2017	Begroting 2017	2016
Administratie- en beheerskosten	5.208	5.346	5.289
Inventaris en apparatuur	826	730	889
Leermiddelen	1.574	1.174	1.491
Overige	<u>568</u>	<u>547</u>	<u>451</u>
	<u>8.176</u>	<u>7.797</u>	<u>8.120</u>

Alle posten liggen in lijn met 2016, alleen de kosten van leermiddelen vallen fors hoger uit dan begroot. Onder leermiddelen vallen de budgetten van mediatheken, excursies, materiaalgebruik in de werkplaatsen en dergelijke. Voor een deel staan hier ook betalingen van studenten tegenover, waardoor hogere uitgaven worden gecompenseerd. De post overige betreft de reiskosten van derden en facturen van reisbureaus voor groepsvervoer. Ook hier staan baten tegenover. Het experiment om de masteropleiding DAI geen vaste verblijfplaats te geven, maar te laten 'roamen' leidt tot hogere kosten bij dit onderdeel.

De post Administratie en beheer is als volgt uit te splitsen:

	2017	Begroting 2017	2016
Diensten van derden	2.471	2.603	2.619
ICT-middelen	561	613	533
Kantoorkosten	267	478	327
Eten, drinken en verblijfskosten	472	343	472
Publiciteit en (personeels)werving	471	556	367
Schenkingen en beurzen	313	255	317
Contributies	230	181	236
Accountantskosten	84	71	117
Overig	<u>339</u>	<u>246</u>	<u>302</u>
	<u>5.208</u>	<u>5.346</u>	<u>5.289</u>

Voor het eerst sinds jaren zijn de uitgaven voor diensten van derden gedaald en lager dan begroot. Dit is ook het streven. Een voorbeeld: door het aanstellen van een jurist bij het bestuursbureau worden

minder kosten gemaakt voor extern juridisch advies. Stijgingen ten opzichte van vorig jaar zijn zichtbaar bij ICT-middelen en publiciteit en werving. Er werd meer uitgegeven aan personeelswerving doordat een aantal stafhoofden ontslag nam en een CvB-lid met vervroegd pensioen ging. Ten opzichte van de begroting daalt de post publiciteit en werving wel, met name doordat de afdeling Communicatie en Marketing in toenemende mate inzet op digitale middelen en minder op de traditionele wervingskanalen. Bij de overige kosten zijn onder andere medische diensten (€ 74) opgenomen en de kosten van de salarisverwerker (€ 100).

De onafhankelijke accountantskosten worden toegelicht in een aparte paragraaf.

2.6.9 Financiële baten en lasten

	2017		Begroting 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
Rentebaten	6		0		20	
Rentelasten	<u>-304</u>		<u>-306</u>		<u>-328</u>	
		<u>-298</u>		<u>-306</u>		<u>-308</u>

Tegoeden op spaarrekeningen brengen door de lage rentestand nauwelijks nog rente op. De rentelasten dalen doordat afgelost wordt op de leningen. ArtEZ kiest voor zekerheid bij het afsluiten van leningen en daarom kennen alle afgesloten leningen een vaste rente. Bij ABNAMRO is dit gerealiseerd via een renteswap. De kosten voor deze effectieve renteswap bedragen € 202; dit bedrag is verwerkt in bovenstaande rentelasten.

2.6.10 Verbonden partijen

ArtEZ heeft geen verbonden partijen.

2.6.11 Honoraria van de onafhankelijke accountant

De volgende honoraria van onafhankelijke accountants zijn ten laste gebracht van de organisatie, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW. Andere controleopdrachten betreffen subsidieprojecten. Voor de jaarrekening 2017 heeft PwC de opdracht gekregen om een (goedkeurende) verklaring op de jaarrekening te verstrekken alsmede andere controle-opdrachten te vervullen. De controlekosten voor de jaarrekening zijn de kosten die PwC heeft gemaakt voor het controleren van de jaarrekening en zijn inclusief BTW.

KPMG heeft van de voorafgaande jaren een goedkeurende verklaring afgegeven.

In het jaar 2017 zijn nog nagekomen kosten van K€ 12 verwerkt van KPMG.

	2017	2016
Controle van de jaarrekening	80	58
Advieskosten	27	40
Andere niet-controlediensten	0	19
Totaal	<u>107</u>	<u>117</u>

Arnhem, 26 juni 2018

College van Bestuur

Marjolijn Brussaard

Nishant Shah

2.7 Overige gegevens

2.7.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Stichting ArtEZ

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting ArtEZ te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting ArtEZ op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de staat van baten en lasten over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting ArtEZ, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34160285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34160284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34160287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414405), PricewaterhouseCoopers Pensions Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54225398), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34160289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens; en
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 26 juni 2018
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'R.S.F. Loesberg', written over a horizontal line.

Drs. R.S.F. Loesberg RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Stichting ArtEZ, 26 juni 2018, 2HDAH4XFRS6U-1257214184-44

Pagina 4 van 4

2.7.2 Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Ingevolge de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt het resultaat van het verslagjaar verrekend met de reserve van de instelling. Het resultaat van het verslagjaar ad € -602 wordt als volgt verwerkt in het eigen vermogen:

	realisatie
Resultaat t.g.v. algemene reserve	-405
Resultaat t.g.v. huisvestingsreserve	177
Resultaat t.g.v. AKI reserve	-649
Resultaat t.g.v. private reserve	<u>275</u>
Totaal	<u>-602</u>

2.7.3 Algemene reserve en overige reserves

De algemene reserve is verdeeld op basis van de voormalige organisatiestructuur met faculteiten. Herrekening naar de huidige organisatiestructuur is alleen mogelijk door van de afgelopen 15 jaar de resultaten opnieuw te bepalen. Dit is niet gebeurd.

3 Bijlagen

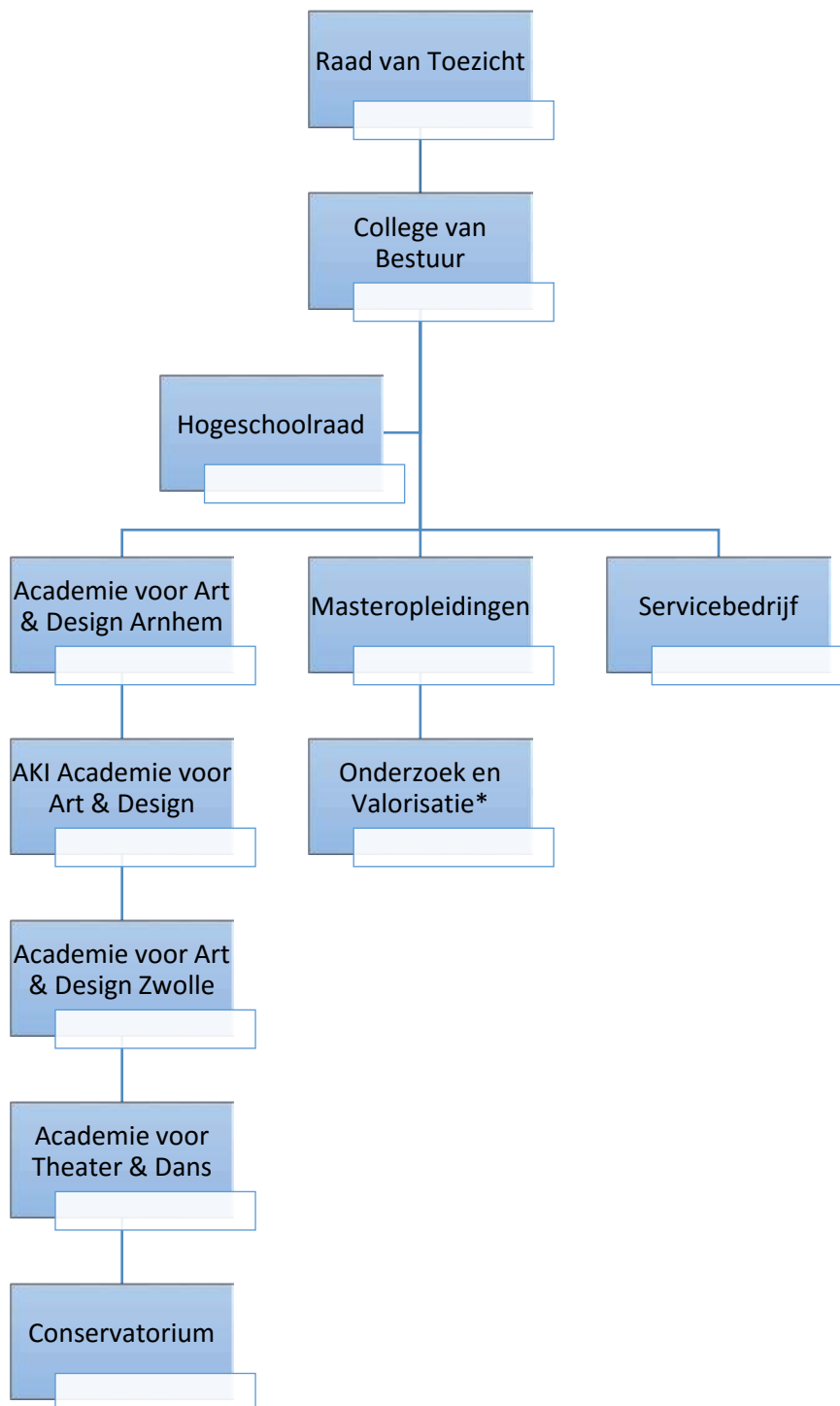
3.1 Gegevens Stichting ArtEZ

ArtEZ is een stichting. In haar statuten zijn de doelstellingen neergelegd. ArtEZ publiceert één jaarrekening voor de hele organisatie. De organisatiestructuur van ArtEZ en de taken en verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in het bestuurs- en beheersreglement van ArtEZ.

Stichting ArtEZ
Onderlangs 9
6812 CE ARNHEM
Tel: 026 – 353 56 35
Fax: 026 – 353 56 04

Contactpersoon: mw. M. van Waveren, hoofd afdeling financiën en salarisadministratie
Brin-nummer: 27NF.
Bevoegd gezagnummer: 41292.
E-mailadres: cvb@ArtEZ.nl.

3.2 Organogram ArtEZ

* Onderzoek betreft de lectoraten en Valorisatie betreft ArtEZ Press, Art Business Centre en Studium Generale.

3.3 Kwaliteitsinvesteringen

Universiteiten en hogescholen hebben zich in de periode 2015-2017 ingespannen voor een gezamenlijke voorinvestering van jaarlijks € 200 miljoen in de kwaliteit van het hoger onderwijs. De investering kan onder andere gedaan worden in onderwijskwaliteit zelf, 'harde' infrastructuur en onderwijsgebonden onderzoek. ArtEZ geeft via haar budget voor innovatieve middelen jaarlijks invulling aan deze kwaliteitsimpuls. Onderstaande tabel geeft de gerealiseerde (2015 - 2017) en geplande (2018) kwaliteitsinvesteringen weer.

Extra investeringen	2015	2016	2017	2018
1.a. Onderwijskwaliteit (o.a. contacturen, studielastverzwaring, kwaliteit docenten, aansluiting middelbaar-hoger onderwijs, etc.)	Begr €869.700 Real €869.700	Begr €494.000 Real €459.000	Begr €621.000 Real €643.000	Begr €711.000
1.b. Toelichting - soort investering (o.a. nieuw, versnelling, intensivering) - inhoud, thema van de investering	Voor wat betreft 2017 betreft het zeer diverse projecten op het gebied van onderwijskwaliteit, bijvoorbeeld op het terrein van curricula vernieuwing van masters en docenten-opleidingen, aansluiting middelbaar/hoger onderwijs.			
2.a. Onderwijsgebonden onderzoek	Begr €152.000 Real €160.535	Begr €187.000 Real €163.000	Begr €350.000 Real €302.000	Begr €415.000
2.b. Toelichting - soort investering (o.a. nieuw, versnelling, intensivering) - inhoud, thema van de investering	Investeringen betreffen met name extra middelen ten behoeve van (het ontwikkelen van) lectoraten en het verkennen en uitwerken van onderzoeksgebieden Product Design, Muziektherapie, Dans en Fine Art.			
3.a. Organisatie / omgeving / infrastructuur	Begr €156.000 Real €156.000	Begr €160.000 Real €44.000	Begr €129.000 Real €176.000	Begr €165.000
3.b. Toelichting - soort investering (o.a. nieuw, versnelling, intensivering) - inhoud, thema van de investering	In 2017 betreft het een grootschalig onderzoek naar de (kwaliteit van de) huisvesting en de quick wins die hierin te behalen zijn naast de investeringen in voorzieningen voor het onderwijs (werkplaatsen, studio's, concertzalen etc.)			

3.4 Gewonnen prijzen, bijzondere evenementen en prestaties

Gewonnen prijzen 2017

In 2017 is een flink aantal ArtEZ-studenten, -docenten en -alumni toonaangevend bevonden in hun vakgebied. Zij hebben een prijs ontvangen.

- Hanan Faour, tweedejaars student Creative Writing, won de El Hizra Literature Award 2017.
- Jos Baggermans, student saxofoon bij Klassieke Muziek, wond de publieksprijs bij het Grachtenfestival in Amsterdam.
- Anne Kindt, afgestudeerd bij Animation Design won een Langhuis Talent Award Zwolle 2017.
- Jeangu Macrooy, student van de Popacademie Enschede, won de Popprijs Overijssel.
- Singer-songwriter duo Scott & Young, beide alumni van Jazz & Pop en Docent Muziek Zwolle, wonnen een Hedon Beurs.
- Martin Kaptein, derdejaars student piano aan het Conservatorium won de KoBra publieksprijs bij de VriendenCultuurPrijs van Tilburg.
- Else Kemps, 4e jaars student bij Creative Writing, won het Nederlands Kampioenschap Poetry Slam 2017.
- Lotte van Dijk, 2e jaars student van de Master FashionDesign, werd genomineerd voor de Hyères-fashion award.
- Giel Sengers afstudeerder van de master Architectuur kreeg een eervolle vermelding bij de Archiprix.
- Jefta Tanate, alumnus van de bachelor Dans werd genomineerd voor een Zwaan bij de VSCD-Dance awards.
- Domas van Wijk, afgestudeerd bij Fine Art BEAR in Arnhem won de Blink Youngblood Award 2017.
- Nienke van Dee, alumnus van Product Design, won de publieksprijs bij de Joke Veeze Award.
- Lucas van der Velde en Raisa Kok, afstudeerders van Fashion Design werden genomineerd voor de Fashion Award editie 2017.
- Stefan Rokebrand, alumnus van ArtEZ Toneelschool won een Musical Award.
- KH Music (waarvan alumnus MediaMusic Daan Jansen deel uitmaakt), won 2 BUMA awards (voor de beste TV-vormgeving voor 24Kitchen en voor de beste Radiovormgeving voor NPO Radio 1).
- Ontwerpcollectief LUST won de BNO Piet Zwart Award 2017. Jeroen Barendse van LUST is docent bij Interaction Design en Thomas Castro van Lust is hoofd van de opleiding Graphic Design Arnhem.
- Maarten van der Graaff, docent bij de opleiding Creative Writing won met zijn bundel 'Dood Werk' de Mr. J.C. Bloem Poëzieprijs 2017.
- Miron Galić (Graphic Design Arnhem), Ole Nieling (Fine Art Enschede) en Valentina Gal (BEAR/ Fine Art Arnhem) werden genomineerd voor de TENT Academy Award 2017.
- René Creemers hoofdvakdocent drums aan de afdeling Jazz & Pop Arnhem, won een Slagwerkkrant Poll Award in de categorie Fusion/World Drums Benelux.
- Martin Verdonk, docent van de Popacademie won een Slagwerkkrant Poll Award in de categorie Percussie Benelux.
- Fabienne Balvers, afstudeerder van Fine Art BEAR won een Human Centered Design Award van het Radboudumc.
- Lizzy Stuyfzand, afgestudeerd bij Fashion Design won de 'Lichting 2017 prijs voor aanstormend mode talent'.
- Iris van Herpen, oud-student van Fashion Design, was de winnaar van de Johannes Vermeer Prijs 2017.
- Lotte Dunselman, alumnus van ArtEZ Toneelschool won een Colombina (prijs voor de beste vrouwelijke bijdragende rol).
- Romana Vrede, alumnus van ArtEZ Toneelschool, won de Theo d'Or voor de beste vrouwelijke dragende rol.
- Simone Peelen, afgestudeerd bij Animation Design Zwolle, won met haar documentaire 'Niemand echt niemand vindt dit leuk' de Filmfonds Wildcard 2017.
- Esmay Groot Koerkamp, afgestudeerd bij Fine Art van AKI ArtEZ, won een Fiep Westendorp Stimuleringsprijs 2017.
- Ontwerpersduo Schepers Bosman won de 'Mercedes-Benz Les Etoiles Design Competition'.

- Nine Parre afgestudeerd bij Fashion Design won de (eerste) Smurfit Kappa Design Challenge, die werd uitgereikt tijdens de Dutch Design Week.
- Frank Kolkman die afstudeerde bij Product Design won de Young Designer Award die werd uitgereikt tijdens de Dutch Design Week.
- Diek Pothoven en Luuk Kuijf alumni van Fashion Design wonnen met hun modelfilm MARTAN de New Discovery Award op het Fashion Film Festival van Istanbul.
- Astrid Bussink, oud-student van AKI ArtEZ, won de Speciale Juryprijs voor de Jeugddocumentaire op het IDFA.
- Cassandra Onck pas afgestudeerd bij Muziektheater werd geselecteerd voor het programma Arts/Science: Academy Honours Programme for Young Artist and Scientists.
- Maarten Bauer, compositiestudente in de externe vooropleiding Arnhem, won de 1ste prijs bij Prinses Christina Compositie Concours 2017 in de categorie 15 t/m 21 jaar.
- Going Eco Going Dutch, het gezamenlijke onderzoek van ArtEZ hogeschool voor de kunsten en Hogeschool Saxion, won de derde prijs in de RAAK-award. Het project onderzoekt hoe de fashionindustrie minder vervuilend kan werken.
- Rana Hamadeh (alumnus en gastdocent van DAI Art Praxis) won de Prix de Rome Beeldende Kunst 2017.
- In de NRC Cultuur top 100 staan 12 alumni van ArtEZ, waarvan 2 in de top 10.

Daarnaast vermelden we graag een aantal bijzondere evenementen en prestaties uit 2017:

- Uit de Keuzegids Masters 2017 blijkt dat de masteropleiding DAI Art Praxis (Dutch Art Institute) van ArtEZ van alle HBO- en WO-masteropleidingen is beoordeeld als de allerbeste masteropleiding van Nederland. Samen met de master Werkplaats Typografie (officieel master Typografie) krijgt deze master het predicaat topopleiding. Daarmee behoren zij volgens de Keuzegids Masters 2017 tot de top van het Nederlandse HBO- en WO-onderwijs.
- Collectie Arnhem deed mee aan de Amsterdam Fashion Week: 17 derdejaars Fashion Design presenteerden op 26 januari de Collectie Arnhem 2017. Naast het ontwerpen en collectioneren van de collectie deden zij ervaring op in alle facetten van de mode-industrie. Vogue riep de collectie uit als een van de 5 beste: ***“De show van de derdejaars modestudenten van de Arnhemse kunstacademie is elk jaar een hoogtepunt.”***
- In de algemene ledenvergadering van de Vereniging Hogescholen is Marjolijn Brussaard, de voorzitter van het College van Bestuur van ArtEZ benoemd als lid van het bestuur van de Vereniging Hogescholen.
- Op 21 maart werd voor de 8^e keer het Brittenconcours gehouden in het ArtEZ Conservatorium in Zwolle. Dit concours wordt jaarlijks georganiseerd door de Stichting Benjamin Britten Orkesten en het ArtEZ Conservatorium. Het concours, dit jaar een cello- en altvioolconcours, trok 32 cellisten en 11 altviolisten die zich inschreven, de meesten jonger dan 16 jaar. De vakjury was verheugd over het niveau van de deelnemers.
- Op zaterdag 1 april stonden het ArtEZ Conservatorium en de binnenstad van Enschede in het teken van Booster Festival 2017. Vanuit de hele Nederlandse muziekwereld kwamen muzikanten, talentscouts, bookers, managers, programmeurs en producers naar dit muziekfestival. Naast natuurlijk heel veel muziek - waarbij ook veel nieuw talent uit Overijssel – stonden er workshops, seminars en demospreekuren op het programma.
- Kunstenaar/innovator en oud-student van AKI ArtEZ Daan Roosegaarde verzorgde dinsdagavond 26 september van 19.00 tot 21.00 uur een masterclass in het Stadhuis van Arnhem in het kader van de Gelderse Einsteinweek die van 23-29 september werd georganiseerd. Studenten en alumni van ArtEZ verzorgen die avond een innovatief randprogramma met een lezing en interessante werken die – net als de projecten van Roosegaarde - een link leggen tussen kunst en techniek.
- Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap besloot de Master Muziektherapie officieel te erkennen en te bekostigen. ArtEZ Conservatorium in Enschede is daarmee de enige kunsthogeschool in Nederland die zo'n compleet aanbod verzorgt op het gebied van muziektherapie. De masteropleiding is voor muziektherapeuten een verdiepende vervolgstudie of een relevante omscholing voor musici en muziekdocenten. Met de erkenning van de opleiding mogen afgestudeerden de titel Master of Arts (MA) voeren en kunnen zij aanspraak maken op studiefinanciering.

- ArtEZ Studium Generale haalde de Russische kunstenaar, activist en oprichtster van Pussy Riot Nadja Tolokonnikova naar Enschede waar zij in gesprek ging met studenten in het ArtEZ Conservatorium.
- Op 10 november werd het startup programma 'Gelderland valoriseert' op feestelijke wijze afgesloten. ArtEZ Art Business Centre, namens ArtEZ partner in het programma, realiseerde de afgelopen jaren vele crossovers, challenges, innovatieprojecten en matchingsprogramma's voor jonge ontwerpers en de maakindustrie. Gelderland Valoriseert loopt ten einde, maar de samenwerking niet. "Samen met de Radboud Universiteit, HAN en Van Hall Larenstein willen we het start up programma een vervolg geven. Onder andere door de vouchers en leningen te blijven aanbieden.
- Mouleren is van oudsher een veelgebruikte techniek om te komen tot couture. Er is slechts een beperkt aantal mensen die het vak mouleren nog kunnen doceren. Dat de techniek toch nog actueel is in de fashionwereld blijkt uit het internationale succes van het handboek Draping, een handboek over modetechniek van ArtEZ Press. Het is aan zijn vijfde druk toe en sinds oktober 2017 weer verkrijgbaar is bij ArtEZ Press.
- Op de Dutch Design Week die van 21-29 oktober in Eindhoven werd gehouden waren veel werken, projecten en initiatieven van (oud)studenten van ArtEZ te vinden. Ook waren er presentaties van projecten waarbij ArtEZ, als organisatie voor onderzoek en innovatie, betrokken is.
- In de Keuzegids HBO 2017 zijn maar liefst 5 opleidingen van ArtEZ aangemerkt als de beste van Nederland. In totaal ontvangen negen bacheloropleidingen van ArtEZ het predicaat 'topopleiding'. Daarmee heeft ArtEZ de meeste topopleidingen binnen het hbo-kunstonderwijs in Nederland.
- ArtEZ werkt mee aan "Smart Enschede". De gemeente Enschede, Universiteit Twente, hogeschool Saxion, AKI ArtEZ en het ROC van Twente gaan intensiever samenwerken om Enschede nog aantrekkelijker te maken voor talentvolle ondernemers, studenten en inwoners. Op 5 december 2017 bekrachtigden alle partijen deze unieke samenwerking door het ondertekenen van een convenant.
- Studenten van ArtEZ hogeschool voor de kunsten zijn zeer tevreden over hun opleiding. Dat blijkt uit de Nationale Studenten Enquête (NSE), die jaarlijks wordt gehouden onder alle studenten uit het Nederlands hoger onderwijs. ArtEZ scoort hoger dan het landelijk gemiddelde: op 54 van de in totaal 83 vragen scoort ArtEZ significant hoger dan het landelijke gemiddelde. ArtEZ-studenten zijn volgens NSE 2017 met name lovend over docenten en uitdagend onderwijs. De inhoud van het onderwijs wordt ook hoog gewaardeerd, met name het niveau en de mate waarin de inhoud uitdagend is scoren hoog (respectievelijk 87,4% en 75,4% tevreden tot zeer tevreden). Verder worden de sfeer en de stages zeer hoog gewaardeerd door de studenten.

3.5 Opleidingenoverzicht 2017-2018

Opleiding	Afstudeerrichting	Vorm	Locatie
Ad Interieurvormgever		vt	Z
B Autonome Beeldende Kunst	Base for Experiment Art & Research (BEAR)	vt	A
B Autonome Beeldende Kunst		vt	E
B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving		vt	A/Z
B Docent Beeldende Kunst en Vormgeving		dt	A/Z
B Vormgeving	Product Design	vt	A
	Fashion Design	vt	A
	Graphic Design	vt	A/Z
	Interaction Design	vt	A
	Creative Writing	vt	A
	Crossmedia Design	vt	E
	Moving Image	vt	E
	Animation Design	vt	Z
	Comic Design	vt	Z
	Illustration Design	vt	Z
	Interieurarchitectuur	vt	Z
B Docent Muziek		vt	E/Z
B Muziektherapie		vt	E
B Muziek	Muziektheater	vt	A
	Klassieke Muziek	vt	Z
	Popacademie	vt	E
	MediaMusic	vt	E
	Jazz & Pop	vt	A/Z
B Dans		vt	A
B Docent Dans		vt	A
B Docent Theater		vt	A/Z
B Theater		vt	A
M Architectuur		c	A
M Interieurarchitectuur		vt	A
M Autonoom Beeldende Kunst	DAI Art Praxis	vt	A
	Fashion Design	vt	A
	Fashion Strategy	vt	A
	WerkplaatsTypografie	vt	A
M Kunsteducatie		dt	Z
M Kunsteducatie	Artist Educator	vt	A
M Master of Music Therapy		vt	E
M Muziek	Muziektheater	vt	A
	Klassieke Muziek	vt	Z
	Popacademie	vt	E
	MediaMusic	vt	E
	Jazz & Pop	vt	A/Z
M Theatre Practices		vt	A

3.6 Kengetallen studenten

3.6.1 Inschrijvingen

Totaal aantal ingeschreven studenten en het aantal ingeschreven buitenlanders per 01-10-2017.

Croho	Naam	Totaal aantal inschrijvingen	Totaal aantal buitenlandse inschrijvingen	Percentage buitenlandse inschrijvingen
34739	Bachelor Muziek	588	138	23,5
34745	Bachelor Docent Theater	168	3	1,8
34798	Bachelor Dans	85	58	68,2
34860	Bachelor Theater	38		0
34940	Bachelor Docent Dans	77	11	14,3
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	377	4	1,1
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	241	43	17,8
39111	Bachelor Vormgeving	862	108	12,5
39112	Bachelor Docent Muziek	134	1	0,7
39206	Bachelor Muziektherapie	52	9	17,3
44336	Master Architectuur	68	1	1,5
44739	Master Muziek	47	29	61,7
44804	Master Fashion Strategy	4	1	25
44853	Master Autonoom beeldende kunst	28	23	82,1
49101	Master Typografie	8	8	100
49102	Master Fashion Design	4	3	75
49125	Master Theatre Practices	14	11	78,6
49117	Master Kunsteducatie	38	8	21,1
49238	Master Interieurarchitectuur	13	5	38,5
49286	Master of Music Therapy	10	4	40
49114	Master of Fine Arts and Design	54	46	85,2
80021	Associate degree Interieurvormgever	24	0	0
	ArtEZ totaal	2934	515	17,5

Definitie:

Het aantal voltijd en deeltijd studenten met een inschrijving (= hoofdschrijving) bij ArtEZ.

Het aantal bij ArtEZ ingeschreven studenten is sinds enkele jaren behoorlijk stabiel. Aan het begin van de jaren tien was het aantal ongeveer 3300. Daarna daalde het aantal tot 2877 studenten in 2015. Sindsdien is een lichte groei zichtbaar naar 2934 studenten in 2017. ArtEZ had van de kunstacademies en hogescholen met kunstopleidingen tot 2014 het hoogste marktaandeel. Sindsdien wisselt ArtEZ de eerste plaats af met de Amsterdamse hogeschool voor de kunsten.

3.6.2 Instroom propedeuse

Totaal instroom propedeuse voltijd, gesplitst naar vooropleiding, per 01-10-2017.

Croho	Naam	Instroom totaal	Havo	Mbo	Vwo	Overig (meest buitenl. vooropl.)
34739	Bachelor Muziek	142	34	38	26	44
34745	Bachelor Docent Theater	42	14	15	9	4
34798	Bachelor Dans	23	5	1	1	16
34860	Bachelor Theater	9	2	3	3	1
34940	Bachelor Docent Dans	22	8	8	5	1
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	46	25	16	3	2
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	69	24	7	12	26
39111	Bachelor Vormgeving	280	92	74	50	64
39112	Bachelor Docent Muziek	31	14	6	10	1
39206	Bachelor Muziektherapie	18	9	3	3	3
80021	Associate Degree Interieurvormgever	15	2	12	0	1
	ArtEZ totaal	697	229	183	122	163

Definitie:

Het aantal studenten dat is ingestroomd in de voltijd bacheloropleidingen en Ad-opleiding per 01-10-2017 met een eerste jaar van inschrijving in het HO (= hoofdinschrijving bij ArtEZ) in 2017, tevens gesplitst naar vooropleiding.

3.6.3 Uitstroom

Totaal aantal studenten met een Bindend Afwijzend Studieadvies (BAS) in 2015-2016 + totaal aantal studenten dat de studie actief heeft beëindigd in 2015-2016 + totaal aantal studenten dat geen herinschrijving heeft gedaan.

Croho	Naam	Uitval (%)
34739	Bachelor Muziek	27,4
34745	Bachelor Docent Theater	29,4
34798	Bachelor Dans	0
34860	Bachelor Theater	11,1
34940	Bachelor Docent Dans	11,8
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	17,6
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	22
39111	Bachelor Vormgeving	19,4
39112	Bachelor Docent Muziek	21,4
39206	Bachelor Muziektherapie	0
	ArtEZ totaal	20,5
80021	Associate degree Interieurvormgever	16,6

Uitval:

Het aandeel van het totaal aantal eerstejaars voltijd bachelor studenten met een eerste jaar HO inschrijving (=hoofdinschrijving bij ArtEZ) in 2015 dat in het inschrijvingsjaar 2015-2016 de studie heeft beëindigd bij ArtEZ.

3.6.4 Switch

Het percentage studenten dat na één studiejaar heeft gekozen voor een andere opleiding.

Croho	Naam	Switch (%)
34739	Bachelor Muziek	0
34745	Bachelor Docent Theater	2,9
34798	Bachelor Dans	0
34860	Bachelor Theater	0
34940	Bachelor Docent Dans	0
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	0
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	0
39111	Bachelor Vormgeving	0,5
39112	Bachelor Docent Muziek	0
39206	Bachelor Muziektherapie	0
80021	Associate degree Interieurvormgever	0
	ArtEZ totaal	0,4%

Definitie:

Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten met een eerste jaar HO inschrijving (= hoofdschrijving bij ArtEZ) in 2016 dat na één jaar studie staat ingeschreven bij een andere studie (= andere Croho-opleiding) bij ArtEZ.

3.6.5 Bachelorrendement

Het percentage bachelor getuigschriften van 2016-2017.

Croho	Naam	Rendement (%)
34739	Bachelor Muziek	62
34745	Bachelor Docent Theater	70,8
34798	Bachelor Dans	94,1
34860	Bachelor Theater	54,5
34940	Bachelor Docent Dans	88,2
39100	Bachelor Docent Beeldende kunst en vormgeving	72,7
39110	Bachelor Autonoom beeldende kunst	84,2
39111	Bachelor Vormgeving	67,6
39112	Bachelor Docent Muziek	77,8
39206	Bachelor Muziektherapie	80
	ArtEZ totaal	70,2

Definitie:

Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten dat zich na het eerste studiejaar opnieuw inschrijft bij ArtEZ (herinschrijvers) dat in nominale studietijd + één jaar (C+1) het diploma heeft behaald. Instroomcohort 2012.

3.6.6 Studentenuitwisseling

Onderstaande uitwisselingen hebben plaatsgevonden onder de vlag van het Erasmus+ programma.

Uitgaande studenten

Luca School of Arts vzw	Belgie	2
Det Jyske Musikkonservatorium	Denemarken	1
Staatliche Hochschule fur Gestaltung Karlsruhe	Duitsland	2
Hochschule Konstanz Technik Wirtschaft und Gestaltung	Duitsland	1
Aalto-Korkeakoulusaatio	Finland	1
Centre des Musiques Didier Lockwood	Frankrijk	1
University of Macedonia	Griekenland	2
Anotati Scholi Kalon Technon	Griekenland	2
Moholy-Nagy muvészeti egyetem	Hongarije	1
Cork Institute of Technology	Ierland	1
Accademia di belle arti di l'aquila	Italië	1
Vilniaus Dailes Akademija	Litouwen	1
Universitat fur Musik und Darstellende Kunst Wien	Oostenrijk	2
Akademia Muzyczna w Krakowie	Polen	1
Falmouth University	United Kingdom	5
University of Leeds	United Kingdom	4
The Robert Gordon University	United Kingdom	1
Lunds Universitet	Zweden	1

Inkomende studenten

Thomas More Mechelen	België	2
The Royal Academy of Music Aarhus	Denemarken	3
Kolding School of Design	Denemarken	2
Hochschule Düsseldorf	Duitsland	2
Folkwang Hochschule Essen	Duitsland	2
Burg Giebichenstein University of Art and Design Halle	Duitsland	1
Staatliche Hochschule fur Gestaltung Karlsruhe	Duitsland	1
Hochschule Mainz	Duitsland	2
Hochschule für Musik und Theater München	Duitsland	4
Akademie der Bildenden Künste München	Duitsland	2
Hochschule für Gestaltung Schwäbische Gmünd	Duitsland	1
University of Tartu Vilsandi Culture Academy	Estland	2
ESAD Valence	Frankrijk	1
NCAD Dublin	Ierland	1
Accademia di belle arti di l'aquila	Italië	1
Accademia di Belle Arti di Bologna	Italië	1
Art Academy of Latvia	Letland	2
Vilnius College of Design	Litouwen	1

KHIB	Noorwegen	1
University of Stavanger	Noorwegen	1
NTNU	Noorwegen	1
Universitat fur Musik und Darstellende Kunst Wien	Oostenrijk	1
Escola Superior de Dança	Portugal	2
Academy of Performing Arts Bratislava	Slowakije	1
Conservatorio del Liceu	Spanje	3
Universidad Complutense de Madrid	Spanje	1
Gray's School of Art	United Kingdom	2
Falmouth University	United Kingdom	5
University of Leeds	United Kingdom	1
UAL Camberwell	United Kingdom	3
Malmö Academy of Music	Zweden	2
Zürcher Hochschule der Künste	Zwitserland	

3.7 Kengetallen personeel

Deze rapportage is gebaseerd op de nieuwe organisatiestructuur 2017. De cijfers van 2016 zijn aangepast op de nieuwe organisatiestructuur van 2017 om cijfers te kunnen vergelijken.

	2017				2016			
Personeelsaantallen - mensen	OP	OOP	AOP	Totaal	OP	OOP	AOP	Totaal
Art & Design Arnhem	106	24	13	143	123	25	13	161
AKI Enschede	45	14	9	68	44	13	7	64
Art & Design and Architecture Zwolle	68	14	12	94	65	13	8	86
Conservatorium	260	6	27	293	273	5	24	302
Theater en Dans	90	13	15	118	92	12	15	119
Graduate School	50	2	12	64	48	2	5	55
ArtEZ Algemeen	0	0	8	8	2	1	10	13
Onderzoek en Valorisatie	13	1	14	28	10	0	13	23
Interdisciplinaire projecten	10	0	0	10	10	0	0	10
Honours Programme	3	0	1	4	2	0	1	3
Service Bedrijf	0	0	130	130	0	0	122	122
ArtEZ totaal	646	76	241	963	671	71	218	960
Personeelsaantallen in FTE								
	OP	OOP	AOP	Totaal	OP	OOP	AOP	Totaal
Art & Design Arnhem	34	15	10	59	39	15	10	64
AKI Enschede	13	9	5	27	14	9	5	39
Art & Design and Architecture Zwolle	24	11	7	42	24	10	5	100
Conservatorium	71	4	18	93	78	4	17	98
Theater en Dans	38	9	10	57	40	8	10	58
Graduate School	20	1	8	29	16	1	3	20
ArtEZ Algemeen	2	0	7	9	3	0	8	11

Onderzoek en Valorisatie	8	0	9	17	6	0	9	15
Interdisciplinaire projecten	4	0	0	4	4	0	0	4
Honours Programme	1	0	1	2	1	0	1	2
Service Bedrijf	0	0	102	102	0	0	0	95
ArtEZ totaal	217	49	176	442	225	47	163	435
Opbouw soort dienstverband		#	%			#	%	
OP vast		402	42%			415	43%	
OP tijdelijk		244	25%			256	27%	
OOP vast		65	7%			63	7%	
OOP tijdelijk		11	1%			8	1%	
AOP vast		189	20%			183	19%	
AOP tijdelijk		53	6%			36	4%	
ArtEZ totaal		964	100%			961	100%	
Opbouw leeftijd geslacht		man	Vrouw	totaal		man	Vrouw	totaal
< 25		6	3	9		4	2	6
25 - 34		49	75	124		62	75	137
35 - 44		95	129	224		100	114	214
45 - 54		158	130	288		151	137	288
55 - 59		92	80	172		102	71	173
> 60		94	53	147		93	50	143
ArtEZ totaal		494	470	964		512	449	961
Opbouw faculteit geslacht		man	Vrouw			man	Vrouw	
Art & Design Arnhem		67	76			79	82	
AKI Enschede		41	27			39	25	
Art & Design and Architecture Zwolle		52	42			52	34	
Conservatorium		192	101			200	102	
Theater en Dans		47	71			46	73	

Graduate School	30	34		31	24	
ArtEZ Algemeen	3	5		7	6	
Onderzoek en Valorisatie	9	19		7	16	
Interdisciplinaire projecten	2	8		2	8	
Honours Programme	0	4		0	3	
Service Bedrijf	51	79		48	74	
ArtEZ totaal	494	469		511	449	
Opbouw schaal						
t/m 5	55			54		
6 - 8	161			152		
9 - 11	410			400		
12 - 13	309			330		
14 - 15	17			16		
Docenten met een beroepspraktijk						
	#	%		#	%	
beroepspraktijk	420	65%		431	64%	
geen beroepspraktijk	226	35%		240	36%	
ArtEZ totaal	646	100%		671	100%	
Ratio OP / OOP-AOP						
	OP*	OOP	AOP	OP*	OOP	AOP
totaal fte	252	13	176	261	12	163
mensen	699	20	242	724	18	219
gemiddelde fte-omvang	0,36	0,65	0,73	0,36	0,66	0,74
verhouding OP / OOP-AOP	1,50			1,49		

Ziekteverzuim							
verzuimpercentage	4,65			4,03			
meldingsfrequentie	0,64			0,66			
BHV-ers							
	87			82			
Medewerkers met arbeidsmarktoelage							
	19			15			
Verloop							
in dienst	226			254			
uit dienst	216			154			
Ouderschapsverlof							
	12			12			
Medewerkers SOP							
	17			47			
Werktijdvermindering senioren (nieuw)							
	8						
Jaargesprekken							
Functioneringsgesprekken*	356			279			
Beoordelingen**	288	onvoldoende	0	275	onvoldoende	1	
		voldoende	1		goed	258	
		goed	278		uitmuntend	16	
		uitmuntend	9				

De aantallen functioneringsgesprekken en beoordelingen over 2016 zijn nog niet definitief. In het jaarverslag 2017 zullen de definitieve cijfers over 2016 opgenomen worden.

* met medewerkers die korter dan een jaar in dienst zijn, worden in principe geen functioneringsgesprekken gevoerd

* met docenten met een dienstverband van 0,4 fte of minder worden in principe eens per 2 jaar functioneringsgesprekken gevoerd (wel jaarlijkse beoordeling)

** medewerkers met een tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op verlenging worden niet beoordeeld

Professionalisering

getotaliseerd jaarinkomen 2017	26.959.005	
6%	1.617.540	
3%	808.770	
Opleidingskosten plus 10% van dienstreizen	475.467	1,76%
basisrechten cao (totaal 12,16 fte)*	938,545	3,48%
totale besteding	1.414,012	5,25%

3.8 Verantwoording subsidies

Model G1: Verantwoording subsidies (bijlage behorend bij RJ 660.402. geldend vanaf het verslagjaar 2014).
G1 Verantwoording van subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lumpsum.

Omschrijving	Toewijzing datum	Toewijzing kenmerk	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?	Balans 31-12-2017
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/679/08771	€ 9.026,61	€ 9.026,61	Ja	
OCenW Lerarenbeurs	29-08-2016	6/681/09267	€ 4.396,38	€ 4.396,38	Ja	
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/605/01235	€ 2.993,28	€ 2.993,28	Ja	
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/614/02460	€ 4.489,92	€ 4.489,92	Ja	
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/613/02304	€ 5.144,70	€ 5.144,70	Ja	
OCenW Lerarenbeurs	25-07-2016	6/594/98901	€ 935,40	€ 935,40	Ja	
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/638/16265	€ 5.184,00	€ 5.184,00	Nee	€ 3.456
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/665/18539	€ 4.512,00	€ 4.512,00	Nee	€ 3.008
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/627/15029	€ 5.280,00	€ 5.280,00	Nee	€ 3.520
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/614/14103	€ 3.072,00	€ 3.072,00	Nee	€ 2.048
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/593/10956	€ 3.360,00	€ 3.360,00	Nee	€ 2.240
OCenW Lerarenbeurs	24-07-2017	7/594/11382	€ 9.216,00	€ 9.216,00	Nee	€ 6.144
						€ 20.416

Het bedrag op de balans bestaat uit 8/12^e deel van € 30.624 (de som van de beurzen ontvangen in 2017). De lerarenbeurzen hebben geen verrekeningsclausule.